

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Diplomová práce

ŽIVOT V KYBERPROSTORU

Vedoucí práce: RSDr. Ján Mišovič Csc.

Autor práce: Martina Cimpová
Studijní obor: Pedagog volného času
Forma studia: Prezenční studium

2009

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Roudné 1. dubna 2009

Děkuji vedoucímu diplomové práce RSDr. Jánu Mišovičovi, Csc. za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

Své rodině a svým přátelům děkuji za podporu a pomoc.

Obsah

Úvod.....	7
1. Komunikace.....	10
1.1. Úvod.....	10
1.2. Média.....	12
1.2.1 Od pachů a zvuků po vytvoření umělé virtuální reality.....	12
1.2.2. Co jsou média a jejich rozdělení.....	13
1.2.3. Účinky médií	14
1.2.4. Počítače.....	18
2. Minulost a současnost internetu.....	19
2.1 Historie internetu	19
2.1.1 Závěr pro historii vzniku internetu.....	22
2.1.2 Současnost.....	23
3. Virtuální prostor.....	24
3.1. Co je virtuální prostor?.....	24
3.2. Zvláštnosti, které odlišují virtuální svět od běžné reality.	29
3.2.1. Klasické zvláštnosti.....	29
Redukované vjemy.....	29
Komunikace pomocí textu.....	30
Pružnost v používání identity.....	30
Změněné stavy vědomí.....	31
Jednotný status	31
Překračování prostoru.....	31
Časová pružnost.....	32
Sociální rozmanitost.....	32
Uchovatelnost v paměti.....	33
Poruchovost médií.....	33
3.2.2. Specifické zvláštnosti - Disinhibiční efekt.....	34
Disociativní anonymita: neznáš mně.....	35
Nevidíš mně – neviditelnost.....	36
Uvidíme se později - asynchronicita.....	36
Je to všechno jen v mojí hlavě.....	37
Je to jen hra – disociativní imaginace.....	38
Jsme stejní – minimalizace autority.....	39
3.3. Právě já.....	40
3.3.1. Virtuální identita.....	41
3.3.2. Způsoby zacházení s virtuální identitou.....	42
3.3.3. Pozitivní a negativní hodnoty virtuální identity v lidském životě.....	43
3.3.4. Změna osobnosti on-line.....	44
3.3.5. Právě Já podle Sulera.....	45
3.3.6. Kdo jsme?.....	48
4. Role kyberprostoru ve vztahu k životnímu stylu části dnešní populace.....	49
4.1. Pronikání kyberprostoru do reality a naopak, jejich vzájemné prolínání.....	50
4.1.1. Srovnání životního stylu uživatelů internetu a lidí, kteří internet	

nepoužívají.....	51
4.1.2. Profil typického uživatele.....	52
4.1.3. Změny v trávení volného času v důsledku nových médií.....	53
4.1.4. Vývoj volnočasových aktivit mládeže od roku 1982 do roku 2005, věková skupina 15 - 18 let.....	55
5. Vztahy na internetu.....	56
5.1 Intimní vztahy na internetu.....	57
5.1.1. Proces vývoje internetových vztahů.....	58
5.1.2. Osobní setkání.....	60
5.1.3. Někteří lidé se setkat nechtějí.....	61
5.1.4. Cybersex.....	62
5.2. Porno na internetu.....	63
6.1. Vymezení problému a cíl šetření.....	66
6.2. Charakteristika výzkumného vzorku.....	66
6.3. Nástroje sběru dat.....	66
6.4. Otázky.....	67
6.5. Výsledky šetření.....	71
I. Výsledky sociodemografického výzkumu:.....	71
II. Typologie uživatelů:.....	72
III. Jakým způsobem lidé internet využívají:.....	73
IV. Vliv internetu na sociální chování:.....	73
V. Anonymita a desinhibiční efekt.....	74
VI. Intimní vztahy na internetu.....	76
7. Diskuse.....	77
Závěr.....	79
Zdroje.....	81
Tištěné dokumenty:.....	81
Elektronické dokumenty:.....	83
Seriálové publikace:.....	86
Seznam příloh.....	87
I. Jakými aktivitami se na internetu zabýváte?.....	87
II. Typologie uživatelů.....	89
III. Setkal/a jste se někdy tváří v tvář s někým, koho jste před tím znal/a jenom z internetu?.....	89
IV. S kolika lidmi jste se setkal/a tváří v tvář?.....	90
V. Kolik máte přátel, které jste původně poznal/a na internetu a znáte je i osobně?.....	91
VI. Kolik máte přátel na internetu, ale dosud jste je osobně nepoznal/a?.....	92
VII. Kolik máte přátel, které jste poznal prostřednictvím osobního kontaktu a nyní s nimi komunikujete i přes internet?.....	93
Nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními:.....	95
VIII. Na internetu mám pocit anonymity.....	95
IX. Na internetu se mi lépe vyjadřují emoce, pocity a city.....	96
X. Na internetu se cítím být v kontaktu s druhými lidmi méně svázaný/á.....	97
XII. Na internetu odhaluji i soukromé detaily ze svého života, které v běžném životě nesděluji.....	98

XIII. Cítím, že na internetu jsem více sám/sama sebou než ve skutečnosti.....	99
XIV. Vyjadřovat se na internetu je pro mne snazší než v běžném rozhovoru.....	100
XV. Raději potkávám lidi na internetu než osobně.....	101
XVI. Na internetu se bavím s lidmi o jiných věcech, než s lidmi, které znám z reálného života.....	102
XVII. Nevadilo by mi, kdyby se mí blízcí dozvěděli o všem, co dělám na internetu.	103
XVIII. Na internetu ukazuji jiné stránky sebe sama než v reálném životě.....	104
XIX. Na internetu se chovám stejně jako v reálném životě.....	105
XX. Styděl bych se, kdyby se někdo dozvěděl o některých mých aktivitách na internetu.....	106
XXI. Na internetu ukazuji své fotografie, které považuji za intimní.....	107
XXII. Na internetu mi velmi chybí neverbální komunikace, tj. jak se kdo tváří, tón hlasu, pohled.	108
XXIII. Můžete uvést, zda jste někdy cítil/a pocit zamilovanosti k člověku, kterého jste znal/a jenom přes internet?	109
XXIV. Setkal/a jste se s člověkem, ke kterému jste po internetu cítil/a pocit zamilovanosti tváří v tvář?.....	110
XXV. Splňoval onen člověk představy, jaké jste o něm na základě internetových informací měl/a?.....	111
XXVI. Změnil se váš způsob komunikace po internetu s tímto člověkem po setkání tváří v tvář?Popište prosím jakým způsobem.....	112
XXVII. Změnil se váš vztah k tomuto člověku po setkání tváří v tvář? Popište prosím jakým způsobem.	112
XXVIII. Přenesl se váš internetový milostný vztah do reálného života?.....	113
XXIX. Uveďte prosím Váš věk	114
XXX. Uveďte prosím vaše pohlaví.....	115
XXXI. Uveďte prosím Vaše nejvyšší vzdělání.....	116
XXXII. Uveďte prosím velikost místa bydliště.....	117
XXXIII. Uveďte prosím z jakého jste regionu.....	118
XXXIV. Sociální status.....	119
XXXV. Dotazník.....	120
Abstrakt.....	125
Abstract.....	126

Úvod

Vždycky jsem měla ráda vyprávění svých předků o tom, jak to chodilo dříve. Stále více si uvědomuji, odlišnost svého dětství od dětství mojí babičky, která vyrůstala v domě bez elektřiny. Její otec se dočetl v novinách o přístroji, který dovede ukazovat to, co se děje na druhé straně světa. Nikdo z nich si to neuměl představit. I moji rodiče prožili většinu dětství bez televize, přestože moji prarodiče patřili k jedněm z prvních lidí, kteří si ji ve vesnici pořídili. Místo antény chytali signál jediného tehdejšího programu kovovou záclonovou tyčí. To je zase obtížně představitelné pro mě.

Na rozdíl ode mne si také všichni moji předci mohli hrát na silnici před domem. Všem starším členům mé rodiny narozeným v dvacátém století zbyly ze života stohy dopisů.

S jistou dávkou nostalgie a zděšení si uvědomuji, že jsem většinu svých zpráv v mobilu smazala a že pokud nechci přijít o ten zbytek, měla bych si alespoň zálohovat email. (Na druhou stranu můj email automaticky ukládá celé ságy mé internetové komunikace z icq.)

Televizi znám, jako všichni lidé z mé generace, od dětství. Netroufám si odhadnout jak a zda ovlivnila můj psychosociální vývoj.

Jak nás vlastně televize ovlivňuje stále ještě s jistotou nikdo neví a zatím nepozorovaně, ale razantně ovládly náš životní prostor počítače a kyberrealita. Mobilní telefony, platební karty virtuální peníze, pouliční kamerový systém, internet, televize...stále větší část svých denních činností děláme virtuálně.

Kyberrealita je nový způsob lidské komunikace, interakce a existence. Mnoho z nás je denně on-line. Měníme se? Jsme v kyberprostoru stále sami sebou? Jak změnil internet náš životní styl? Na tyto a podobné otázky bych se chtěla ve své práci zaměřit. Práce bude rozdělena na dvě části. Na část teoretickou a praktickou.

Co se týká teoretické části, první kapitolu věnuji lidské komunikaci, která se jako červená nit potáhne celou prací. Komunikace je to, co nás rozvíjí. Výměna

informací znamená život. Od pradávna se lidé snaží svou komunikaci zdokonalovat. Používají k tomu komunikační média. Kapitola pokračuje celkovým pohledem na média, s rozvinutím některých teorií o tom, jak naši společnost média proměňují.

Následuje část týkající se historie vzniku internetu, zaměřená na to, aby vysvětlila, jak jeho existence změnila chápání počítače. Od stroje ke komunikačnímu prostředku, dávající lidským vztahům novou dimenzi a kvalitu.

Další, nejobsáhlejší kapitola se zabývá virtuálním prostorem. Snažím se odpovědět na otázku co je virtuální prostor. Dále se zabývám zvláštnostmi, které odlišují virtuální prostor od běžné reality, obzvláště desinhibičnímu efektu. Nakonec se věnuji fenoménu pravého já, jak se v kyberprostoru naše pojetí já mění. Ve světě nových médií člověk může svou identitu libovolným způsobem reprezentovat a nechávat ji žít svým vlastním virtuálním životem. Někteří lidé říkají, že v kyberprostoru jsou více sami sebou. Je to jejich pravé já?

Následuje kapitola Role kyberprostoru ve vztahu k životnímu stylu části dnešní společnosti, která pojednává o tom, jak kyberprostor pronikl do našeho života.

V poslední kapitole se pohybují po tenkém ledu kybervztahů, orientují se na jejich průběh a specifika. Zvláštní pozornost věnuji intimním internetovým vztahům a nakonec otázce pornografie na internetu.

V průběhu většiny práce čerpám z průkopnického díla kyberpsychologa Johna Sulera. Dalšími důležitými zdroji jsou díla autorů Davida Šmahela a Petra Saka. Zdroje pro psaní práce jsou vzhledem k jejímu tématu z velké části elektronické, z toho důvodu, že knihy na toto téma nejsou k dispozici.

Následuje druhá část, zaměřená na praktický výzkum. Výzkum jsem dělala formou dotazníku, který byl distribuován dvěma způsoby – na klasickém papíře a po internetu. Ve svém výzkumu jsem navázala na Světový projekt o internetu a Zprávy z projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR Česky a Češi v kyberprostoru, použila některé jejich otázky a spolu s dalšími svými otázkami je vyhodnotila a publikovala výsledky.

V závěru hodnotím celou práci, zamyslím se nad možnostmi internetu a popřemýšlím, co mi psaní práce přineslo.

1. Komunikace

1.1. Úvod

Přestože všichni víme, co je komunikace, její přesná komplexní definice je v podstatě nemožná.

Existuje v přírodě odpradáвна a myslím si, že nepřeháním, řeknu-li, že je jedním ze základních znaků života a bytí na téhle planetě. Je pohonným motorem evoluce, zásadní funkcí pro přežití. Život je mnohem rozmanitější, než aby se dal zredukovat do jakékoliv teorie.

Lidé i zvířata odnepaměti používají ke komunikaci různé prostředky. Některé jsou přírodou dány do vínku, jiné si vytváříme.

Komunikace je zjednodušeně řečeno přenos informací ze zdroje k příjemci. Od určitého jedince nebo skupiny k jiným. Slovo *communicare* znamenalo původně „činit něco společným“ „společně něco sdílet“. Nejenom proudění informace, ale i podílení se na celku komunikace a na povaze či dopadu zprávy třeba jen tím, že jsme přítomni a že si informace všimneme. Sdílení nemusí vždycky znamenat přijetí. Důležité je, že je sdělení zaregistrováno, prožito, že vyvolalo emoční zaujetí a to vše může probíhat i tehdy, pokud se sdělovatelem nesouhlasíme. Komunikaci vždy spoluvytváříme, přispíváme k ní a zároveň jsme její součástí. Lidská komunikace má jen výjimečně lineární průběh, vysílající je většinou také zároveň příjemcem reakcí. Nejenom, že komunikaci sami produkujeme, ale jsme i jejím produktem, pozměňuje naše myšlení, postoje i emoce. Komunikací můžeme změnit jiného člověka, ale jejím vlivem měníme i sami sebe.¹

Každá komunikační výměna plní nějakou funkci a ke každému komunikačnímu aktu je člověk něčím motivován, více či méně skrytě. Zrealizováním funkce dostává komunikace svůj smysl, sdělení nabude na významu. Někdy nemáme chuť komunikovat, ovšem déletrvající sklon vyhýbat se lidským kontaktům a vyprahnutí motivace komunikovat jsou známkou duševní abnormality.

¹ VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*, s. 17-18.

Komunikace vždy probíhá v určitém kontextu, což je aktuální vztažný rámec, ve kterém se naše komunikace odehrává. V podstatě jde o to s kým, kdy kde jak a proč – komunikujeme. Z mnoha důvodů není komunikace vždy snadná. V naší mysli je přítomno množství představ a kategorií, které organizují náš svět a svébytně ovlivňují naše chápání a používání komunikačních nástrojů. Náš partner, se kterým komunikujeme, nikdy není nepopsaný list papíru, má v sobě uloženo množství poznatků o světě, případně poznatků o nás. Některá z těchto dat mohou být aktivována vyvolanou asociací, o jejíchž příčinách a podobě většinou nemáme ani tušení a může do značné míry komunikaci zkreslit. Zároveň je náš vnitřní kontext neustále vytvářen, doplňován a obměňován, zkušenostmi, zážitky, spontánními asociacemi, vztahem k partnerovi, emocemi, vlastními osobnostními rysy – je to neustále probíhající dynamický komplex. Nelze stejnou informaci říkat stejným způsobem člověku kterého milujeme, nebo kterého nenávidíme, známe, či neznáme, kterého chceme povzbudit nebo ponížit atd. Vnitřní kontext a motivace budou vždycky jiné. Komunikace neustále prochází skrze psychologický filtr. Vnější kulturní kontext v nás zase vyvolává nevědomá očekávání jejího průběhu. Skládá se z kulturních vzorců, které jsou v nás dlouhodobě a složitě strukturovány, takže po jistém čase působení určité kultury - aniž si to uvědomujeme - vstřebáváme komunikační „vstupy“ a produkujeme „výstupy“ skrze kulturní filtr. Podobnost v kulturních vzorcích pak vede až k úvahám o národní mentalitě. Tyto kontextové modality jsou podvědomé a tedy vytváří zcela automaticky shluk reprezentací o konkrétním člověku či tématu.²

Další věcí je, že lidé mají rozdílné komunikační kompetence, tj. schopnosti předat někomu zprávu přijatelně rychle a správně s využitím nejpřijatelnějších kódujících znaků. Není to jen technická záležitost, ale je ovlivňována i sebepojetím a sebevědomím, které ji zvyšuje, či snižuje.

Informace je kódována, předávána, přijata a dekódována, přičemž k nedorozuměním, či poruchám komunikace dochází neustále. Každé vyslané sdělení může být chápáno různě, mohou mu být přiřazeny charakteristiky

² VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*, s. 20-37.

a významy které v něm druhá strana „vidí“ a „slyší“ či „tuší“. Na jedné straně stojí vysílající, který spoléhá na to, že druzí pochopí, jak to myslí, na druhé straně stojí příjemce, který si je také jist že „chápe jak to myslí“. Často se oba mýlí. Jen zcela výjimečně lze usuzovat, že se překryjí veškeré symbolické struktury v myslí komunikujících. Spíše je tomu tak, že příjemce má dojem, že „více méně“ rozumí. I tam, kde se usilovně snažíme porozumět a chápat, jde sice o recepci kontrolovanou naší vůlí, ale ani vědomá kontrola není zárukou objektivit.³

Zkrátka řečeno - člověk ne vždy dobře rozumí sám sobě, a někdy dobře nerozumí ani druhým.

V době dospívání a čase prvních lásek mne často napadaly myšlenky o dokonalé komunikaci. Snila jsem o rychlém okamžitém nezkresleném přenosu informací telepaticky přímo z mozku do mozku v nedeformované podobě. Těžko jsem se smiřovala s pocitem, že nikdo nemůže nikdy nikoho absolutně pochopit. Ale můžeme se o to snažit. Lidé vytvářejí stále dokonalejší komunikační prostředky, aby byl přenos informací rychlejší, spolehlivější, jasnější, srozumitelnější.

Nikdy si však nemohou rozumět úplně všichni. Odlišnost je to, co uvádí svět do pohybu. Ale mohou se o to pokoušet ti, kdo o to stojí.

1.2. Média

1.2.1 Od pachů a zvuků po vytvoření umělé virtuální reality

Lidé i zvířata napomáhají své komunikaci odpradávná různými nástroji. Pachy, zvuky, mimika, postoje těla.... to jsou osvědčené způsoby, staré miliony let, které dodnes s úspěchem používáme. Od nejranějších forem gestikulace po dnešní multimediální technologii byla vždy produkce, shromažďování a šíření informací ústředními znaky našeho života.⁴

Vkládání média mezi komunikující jedince hraje ve vývoji civilizace podstatnou

³ VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*, s. 39-48.

⁴ THOMPSON, J. *Média a modernita*, s. 15.

roli. Historii můžeme také chápat jako postupné nahrazování přímého spontánního kontaktu a reflexe reality působením médií. Lidé ve svém vývoji usilují o stále dokonalejší převedení přirozeného světa do umělého světa symbolů.⁵

Klíčovou vlastností nejnovějších médií je kvalita zvuku a obrazu. Stávají natolik skutečné, že se můžeme vážně ptát, zda je mnozí z nás považují za reálné, stejně jako vnější svět.⁶

1.2.2. Co jsou média a jejich rozdělení

„*The Medium is the Message*“
„*The Medium is the Mess Age*“
„*The Medium is the Massage*“
„*The Medium is the Mass Age*“⁷

Médium je zpráva
Médium je období zmatku
Médium je masáž
Médium je masový věk

Herbert Marshall McLuhan

Stojí za to podívat se co jsou to média a jak se rozdělují. Ve slovníku cizích slov je médium popsáno jako prostředí, zprostředkující činitel.⁸

Médiem může být velice široce chápáno prakticky všechno, z čeho získáváme informace, je to v podstatě nositel informace. McLuhan chápe médium jako každou existující technologii, která rozšiřuje lidské tělo a smysly, od odívání k počítači.⁹

Média se dají rozdělit na primární (přirozený jazyk, nonverbální komunikace), sekundární (technické prostředky umožňující překonávat časové a prostorové bariéry a usnadňující tak interpersonální komunikaci – telefon, telegraf), terciární (tzv. masová média, která umožňují oslovovat velké skupiny příjemců z centra –

⁵ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 21.

⁶ GIDDENS, A. *Sociologie*, s. 360.

⁷ MARTÍNEK, J. *Katedra mediálních studií a žurnalistiky : Specializace Mediální studia* [online]. 2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <http://medzur.fss.muni.cz/?s=med>

⁸ *Slovník cizích slov* [online]. 2005 [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.slovník-cizich-slov.cz/>>.

⁹ MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*, s. 219

tisk, rozhlas, televize) a kvartální (tzv. síťová nebo digitální média, která kombinují možnosti předcházejících tří typů).¹⁰

Z historického hlediska je možné rozdělit vývoj lidské komunikace na:

1. epochu znamení a signálů
2. epochu mluvení a jazyka
3. epochu psaní
4. epochu tisku
5. epochu masové komunikace¹¹

McLuhan rozdělil vývoj médií do čtyř období:

1. „svět ucha“, dobu akustického prostoru, která spadá do období orální kmenové kultury.
2. *doba psané kultury* – rukopisů, kdy fonetické písmo nahradilo akustické vnímání vizuálním.
3. „Gutenbergova galaxie“ poetický název pro období tisku, tištěné knihy, která se stala nejen prvním masovým výrobkem, ale také prvním, opakovatelným „konzumním zbožím“
4. *nástup elektřiny*

Někteří autoři, převzali McLuhanovo rozdělení s vědomím, že posledním vývojovým stupněm není nástup elektřiny, ale rozvoj „nových médií“.¹²

1.2.3. Účinky médií

¹⁰ MARTÍNEK, J. *Katedra mediálních studií a žurnalistiky : Specializace Mediální studia* [online]. 2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <http://medzur.fss.muni.cz/?s=med>

¹¹ JIRÁK J., KÖPPLOVÁ B., *Média a společnost*, s. 19

¹² JIRÁK J., KÖPPLOVÁ B., *Média a společnost*, s. 18-19.

Dalekosáhlé důsledky toho, jakým způsobem jsou ve společnosti zprostředkovány informace, popisuje Innis. Podle něj různé typy sdělovacích prostředků ovlivňují celkovou organizaci různých forem společnosti. Některé sdělovací prostředky jsou sice odolné proti času, ale obtížně se přemisťují v prostoru. Společnosti, které využívají takovýchto nosičů, nemohou být příliš rozsáhlé. Kamenné tabulky s klínovým písmem hodně vydrží, ale rozesílání kamenů na vzdálená místa není příliš praktické. Ale lehký materiál, jako byl papyrus, se již rozesílal snadněji. To usnadnilo komunikaci v rozsáhlejších společnostech, jako byla například Římská říše.¹³

Vlastnosti jednotlivých médií komunikaci zabezpečují a na druhé straně ovlivňují jaký druh produkce a výměny informací přichází v úvahu.¹⁴ Tesáním textu do kamenných tabulek se s kamarádem o zítřejším odpoledním programu domluvíme podstatně obtížněji, než pomocí sms zpráv.

Médium komunikaci nejen zprostředkovává, ale také ovlivňuje její spontánnost a přirozenost.¹⁵ McLuhan tvrdí, že ani ne tak obsah komunikace, ale povaha médií je to, co formuje lidskou společnost. Každé nové médium se podle něj stává novým jazykem, novou kodifikací společnosti, které bylo dosaženo kolektivně prostřednictvím nových pracovních zvyků a všezahrnujícího kolektivního vědomí. Podle něj je čistým sebeklamem domnívat se, že platí spíše to, jak je médium použito, než to, co s námi dělá.¹⁶ Neboli povaha médií existujících v určité společnosti ovlivňuje její strukturu daleko víc, než obsah zpráv a sdělení, které jsou těmito médii přenášena.¹⁷

S každým příchodem nového média se nejprve může zdát, že pouze kóduje přenos starších výsledků a zavedených modelů myšlení. Ale fonetické písmo neumožnilo Řekům jen vizuálně zachytit to, co si mysleli a znali již před písmem. Stejným způsobem knihtisk umožnil existenci literatury. Nová média nemění strukturu

¹³ GIDDENS A., *Sociologie*, s. 372

¹⁴ THOMPSON, J. *Média a modernita*. s. 21-25

¹⁵ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 21.

¹⁶ MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*, s. 252.

¹⁷ GIDDENS A., *Sociologie*, s. 372

našeho myšlení, nýbrž strukturu našeho světa.¹⁸ Televize je velmi odlišná od tištěné knihy, je vizuální elektronická, tvořená plynule se střídajícími obrazy. „Každodenní život ve společnosti, v níž má hlavní úlohu televize, bývá prožíván zcela jinak, než tam, kde dosud existuje jen tištěné slovo.“¹⁹

Všechna média mají na člověka a společnost závažný vliv, elektronická média způsobují naprostou a téměř okamžitou přeměnu kultury, hodnot a vztahů. Tvarují celý náš nervový systém a tím transformují všechny stránky naší sociální i psychické existence.²⁰

McLuhan navrhuje jednoduchou základní metodou, jak studovat účinky médií - jednoduše si představit, že se bez té věci člověk musí obejít.

Podle Saka se obsah lidské mysli v nově nastupujícím digitálním věku mění, a to tak, že dochází k přemostění toku informací mezi přirozeným světem a myslí člověka mediální a virtuální realitou. Zároveň se svět komunikační technologie protíná se světem každodenních kulturních praxí. Společenské systémy se vyladují do podoby kompatibilní s informačními a komunikačními technologiemi, již nejde o počítače, ale o způsob života.²¹

McLuhan jde ještě dál a tvrdí, že média se stávají skutečným světem, nikoli náhražkou za skutečnost. Média sama nahradila starší svět.²²

Na McLuhanovy teorie navazuje Baudrillard, který považuje vliv masových médií za zcela odlišný od vlivu všech ostatních technických prostředků.

Dochází k vzájemnému prostupování reálného a simulovaného. Tomuto stavu říká „hypertelie“, nadměrné bujení simulací, kdy sociální systémy produkují podobnost a stejnost a přecházejí do fáze „sebezrcadlení“. Nabídka rozmanitých možností je natolik přebujelá, že vede k určité apatii vůči různosti. Zbytnění simulované rozmanitosti vytváří mediální skutečnost, kde už není místo pro realitu. Nastupuje reálnější než reálné „hyperrealita“. „Každá realita je postupně

¹⁸ MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*, s. 221-225.

¹⁹ GIDDENS, A. *Sociologie*, s. 372

²⁰ MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*, s. 219-225.

²¹ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 27.

²² MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*, s. 252.

*vysávána hyperrealitou a namísto starého principu reality, vždy nutně poznamenaného vykřičníkem o nutně zaplacené dani z jeho případného podceňování, ovládá sociální realitu princip simulace.*²³

Elektronická média podle něj přetvářejí i samou podstatu našeho života. Televize nám svět nejen reprezentuje, ale ve stále větší míře definuje, jaký tento svět doopravdy je. Podle něj vzniká v době všudypřítomných masových médií nová realita „hyperrealita“, vytvářená prolínáním lidského chování a mediálních vjemů.²⁴

Thompson má na věc poněkud odlišný názor. Masová média nám podle něj neodnímají možnost kriticky uvažovat, navíc nám poskytují mnoho forem informací, k nimž bychom dříve neměli přístup. Nejsme jen pasivní příjemci mediálních sdělení.²⁵

Paul Virilio se zabývá důsledky medializace společnosti. Při stále rostoucí rychlosti vnímání, která atakuje lidské meze reflexe už podle něj pojmy času a prostoru ztrácejí smysl, neboť dochází k procesu obtékání a protékání dat ve zrychleném toku obrazů, které v běžném měřítku lidské zkušenosti nelze zachytit. Tak vzniká časové stlačování a prostorové omezení, které vytváří soudobé satelitní, internetové a digitální sítě. Podle něj tak vzniká mezi lidmi, kteří mají multimediální počítač virtuální město - město měst – městské hypercentrum. To způsobí revoluci ve vztazích k našemu okolí a k ostatním lidem.²⁶ Představuje si budoucnost jako koexistenci dvou společností – jedna společnost „zámotků“ ukrytých doma napojených na komunikační síť a druhá žijící v ulicích skutečného města.²⁷ „Bude to počátek urbanizace skutečného času. Znamená to novou linii rozvrstvení – elita bude žít ve skutečném čase v hypercentrech, zatímco vyhnanci ve „zpožděném čase“ na předměstích.“²⁸

²³ ŠUBRT, J. *Soudobá sociologie III (Diagnózy soudobých společností)*, s. 260

²⁴ GIDDENS, A. *Sociologie*, s. 374.

²⁵ GIDDENS, A. *Sociologie*, s. 374.

²⁶ ŠUBRT, J. *Soudobá sociologie III (Diagnózy soudobých společností)*, s. 261

²⁷ ROBINS, K. Kyberprostor a svět, v němž žijeme. *Revue pro média : Časopis pro kritickou reflexi médií* [online]. 2003, č. 5. [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Revue05/archiv_05.htm>.

²⁸ ŠUBRT, J. *Soudobá sociologie III (Diagnózy soudobých společností)*, s. 261

Tato utopická představa se bohužel v současnosti svým způsobem naplňuje, protože skupiny lidí, kterým hrozí marginalizace a sociální exekuce jsou také zpravidla za digitální přehradou – tj. nemají počítač ani na něm neumějí, což je zakonzervovává na okraji společnosti a jejich marginalizace se více prohlubuje.²⁹

1.2.4. Počítače

Počítač dokáže vstřebat a napodobit všechna ostatní média.³⁰ Mění člověka ze spotřebitele na producenta, nebo mu alespoň dává mezi těmito pozicemi na vybranou. Čtenář může být zároveň pisatelem. Termín uživatel vlastně nahradil termíny „divák“ a „posluchačstvo“.³¹

Velice hezký popis účinků počítačů je ke přečtení na webových stránkách Masarykovy univerzity. Pro jeho jistou poetičnost skloubenou s výstižností ho uvádím v plném znění:

„Multimediální počítač jako nástroj tvorby a zpracování informací intenzivně proměňuje naše chápání reálného, které zabydluje novými obrazy. Počítačová síť pak tyto nové privátní světy spojuje a obohacuje o sociální rozměr; je prostředkem pro vznik nových forem a vrstev komunikace. Stává se prostředím umožňujícím vznik nových sociálních formací.

Pod vlivem informačních technologií dochází k revizi dosavadních způsobů vyjadřování. Digitální média učí novým tvůrčím metodám a přitom si uvědomují návaznost na tradici.“³²

Osobní počítač se stává terminálem pro globální síť vzájemně propojených počítačů – internetu.

²⁹ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 267-268

³⁰ HORROCS, CH., *Marshall McLuhan a virtualita*, s. 53

³¹ HORROCS, CH., *Marshall McLuhan a virtualita*, s. 55

³² MARTÍNEK, J. *Katedra mediálních studií a žurnalistiky : Specializace Digitální média* [online]. 2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <http://medzur.fss.muni.cz/?s=dig>

2. Minulost a současnost internetu

2.1 Historie internetu

Sovětský svaz v roce 1957 vypustil svoji první sondu Sputnik a tím předhonił Spojené státy v dobývání vesmíru. To znamenalo, že Sovětský svaz teoreticky mohl zaútočit jadernými zbraněmi z vesmíru na kterékoliv místo na Zemi. Velení americké armády v Pentagonu bylo touto situací krajně znepokojeno. Spojené státy se od té chvíle snažily vybudovat účinnou obranu proti případnému sovětskému raketovému útoku z vesmíru. Nejvážnějším důsledky, o které se americká vláda zajímala, by plynuly především z jaderném útoku na komunikační systémy. Pokud by velení nebylo schopno komunikovat, nemohlo by schopné účinně odpovědět na hrozbu prvního jaderného úderu.³³

Vznikl Úřad pro projekty pokročilého výzkumu ARPA (the Advanced Research Projects Agency) s cílem získat technologický náskok před Sovětským svazem.

V té době počítače pracovaly v dávkovém režimu. Programy a data byly pořízeny na děrné štítky a výsledky zpracování byly vytištěny o několik hodin později na skládaný papír. Počítačový průmysl stále chápal počítač především jako aritmetický stroj. Toto přesvědčení počítačového průmyslu se odráželo také v konstrukci prvních komunikačních systémů. Takováto představa počítačů jako aritmetických strojů přežívala také na většině amerických univerzit. V říjnu 1962 přišel do úřadu ARPA Dr. J.C.R. Licklider.

Licklider správně pochopil, že povelové a řídicí systémy tímto způsobem rozhodně pracovat nemohou. Rozhodl se jít cestou interaktivního zpracování dat. Tehdejší největší výrobci počítačů se ale tímto novým směrem příliš pouštět nechtěli. Výzkum Lickliderova úřadu směřoval naprosto jiným směrem, než výzkum počítačového průmyslu. Licklider chápal počítač jako komunikační médium mezi lidmi. Věstecky pokřtil svoji skupinu počítačových odborníků na

³³ *Kyberpunk.org* : *Historie sítě arpanet/internet* [online]. 1999 [cit. 2008-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kyberpunk.org/historie_site_arpanet_internet>.

"Intergalaktickou sítí". Původní myšlenky sítě ARPANET ještě před zahájením jejího vývoje pocházely právě z Lickliderova úřadu. Již tehdy snil o interaktivním propojení skupin uživatelů. Představoval si, že počítače by měly pomáhat lidem komunikovat s jinými lidmi. Lickliderova vize "intergalaktické sítě" propojených lidí znamenala důležitý myšlenkový posun počítačové vědy vpřed. Tato myšlenka byla také důležitým začátkem sítě ARPANET. Od počátků budování sítě ARPANET se počítačová věda zabývala myšlenkou komunikace mezi lidmi.³⁴

Sítě nejsou propojením počítačů, ale propojením lidí, kteří užívají počítače jako nástroje. Velký úspěch Internetu nespočívá v technickém, ale v lidském dopadu. Elektronická pošta nepředstavuje žádný významný úspěch počítačové vědy, ale je zcela novým způsobem komunikace mezi lidmi.

1. října 1969 ve Stanfordském výzkumném ústavu, kde byl připojen počítač 940, se profesor Kleinrock bezprostředně po instalaci pokusil po nové síti vyslat příkaz „login“: „Zřídli jsme telefonní spojení mezi námi a chlapci z SRI ..., říká Kleinrock v jednom interview: „Napsali jsme **L** a po telefonu se jich zeptali, „Vidíte **L**?“ „Ano, vidíme **L**,“ přišla odpověď. Napsali jsme **O** a ptali se: „Vidíte **O**?“ „Ano, vidíme **O**.“ Pak jsme napsali **G** a systém zhavaroval. To byl počátek revoluce.“³⁵

Později bylo stanoveno, že sdělení „poznámky“ může vypracovat kdokoli na kterémkoliv uzlu sítě. Poznámky mohly obsahovat myšlenky, doporučení a návrhy, týkající se softwaru hostitelských počítačů nebo jiných aspektů sítě. Rozhodující byla jejich včasnost a nikoliv jejich propracovanost. Poznámky proto mohly obsahovat filozofické úvahy bez příkladů a dalších podrobností, doporučení a implementační metody bez úvodu nebo vysvětlení jejich pozadí, případně otázky bez pokusu na ně odpovědět. Minimální délka poznámky byla jedna věta.

Tato pravidla byla stanovena ze dvou zásadních důvodů. Za prvé, psané

³⁴ *Kyberpunk.org : Historie sítě arpanet/internet* [online]. 1999 [cit. 2008-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kyberpunk.org/historie_site_arpanet_internet>.

³⁵ GROMOV, G. *Netvalley : Roads and Crossroads of Internet History* [online]. c1995-2006 [cit. 2008-08-20]. Dostupný z WWW: <http://www.netvalley.com/cgi-bin/intval/net_history.pl?chapter=1>.

dokumenty jsou obvykle považovány za autoritativní. Cílem ovšem byla výměna názorů a diskuse a nikoliv autoritativní myšlenky. Za druhé, existuje přirozená obava publikovat něco nepropracovaného. Tato pravidla měla za cíl tuto obavu rozptýlit. Prvořadá byla rychlost a pružnost diskuse a nikoliv akademická propracovanost a strohá přesnost. Tato otevřenost vedla k potřebné výměně informací. Díky těmto otevřeným principům došlo později k a prudkému rozvoji celé sítě.³⁶

Tato myšlenka byla předchůdcem pošty sítě Usenet, prvního nástroje pro šíření vlastních osobních názorů, otázek a komentářů na veřejnosti, které se mohly stát předmětem dalších komentářů, kritiky nebo doporučení.

Koncem roku 1990 počítačový vědec Tim Berners-Lee ze střediska Evropské rady pro jaderný výzkum CERN (Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire) vymyslel technologii World Wide Web.

"Pavučina" (web), jak se dnes zkráceně nazývá, původně sloužila fyzikům vysokých energií, kteří potřebovali okamžité sdílení informací mezi fyziky různých univerzit a ústavů po celém světě. Brzy se rozrostl do dalších vědeckých oblastí, překročil hranice vědeckých ústavů a univerzit a dnes je nejrozšířenějším nástrojem sítě Internet.³⁷

V roce 1993 Marc Andreessen a jeho kolegové z Národního střediska pro aplikace superpočítačů (National Center for Supercomputer Applications, NCSA) navrhli první internetový prohlížeč s názvem Mosaic. Cílem bylo vyvinout uživatelsky snadno použitelný prohlížeč. Marc Andreessen a jeho tým šířili prohlížeč Mosaic zdarma na zkušební dobu. V současné době je nejúspěšnějším prohlížečem Microsoft Internet Explorer, který je součástí každého systému Microsoft Windows.³⁸

³⁶ *Kyberpunk.org : Historie sítě arpanet/internet* [online]. 1999 [cit. 2008-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kyberpunk.org/historie_site_arpanet_internet>.

³⁷ *Kyberpunk.org : Historie sítě arpanet/internet* [online]. 1999 [cit. 2008-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kyberpunk.org/historie_site_arpanet_internet>.

³⁸ *Kyberpunk.org : Historie sítě arpanet/internet* [online]. 1999 [cit. 2008-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kyberpunk.org/historie_site_arpanet_internet>.

2.1.1 Závěr pro historii vzniku internetu

Je náhoda, paradox, nebo logické vyústění, že komunikační médium které obrazně řečeno „spojuje celý svět“ bylo vynalezeno v době studené války na základě událostí, které celý svět rozdělávaly?

„Závody ve zbrojení někdy bývají bohaté na vynálezy a lidské myšlení téměř vždy postupuje nejprve tak, že daný objev zneužije pro vlastní egoistické válečné účely a až potom ho využívá pro svůj rozvoj.“³⁹

Ve 20. století, jak jednou prohlásil Albert Einstein, vybuchly 3 bomby. Demografická, atomová a telekomunikační. Roy Ascott nazval Einsteinovu telekomunikační bombu bombou informační.⁴⁰

Zdá se, že internet je tím, čím je, právě díky způsobu svého vzniku. Jak výstižně poznamenal slavný hacker Emmanuel Goldstein v rozhovoru pro časopis Živel: *„Internet by nefungoval tak jako dnes, kdyby ho vymysleli v IBM nebo v Microsoftu. Nebyl by prostorem svobodného vyjadřování, místem pro alternativní názory. Za každý e-mail byste platili.“⁴¹* A já s ním nemohu nesouhlasit.

Bližší vysvětlení tohoto fenoménu uvádí Steve Crocker: *„...prostředí, v němž vznikala síť ARPANET, bylo příkladem otevřeného výzkumu. Jedinou odměnou za práci bylo její uznání a použití. Software byl obecně považován za volně dostupný. Otevřenost nebyla volbou, ale realitou. Hlavním výsledkem činnosti Úřadu pro technologie zpracování informací byla zásadní změna pohledu na počítače, které již nebyly chápány jako aritmetické stroje, ale jako komunikační zařízení, která spojují uživatele. Dodnes však řada odborníků počítačového výzkumu tento význam plně nedoceníla.“⁴²*

Timothy Leary, který vždy mluvil trochu s nadsázkou a v posledních letech života

³⁹ LEARY, T. *Politika extáze*, s. 43.

⁴⁰ LEVI, P. *Kyberkultura*, s. 11

⁴¹ ADAMOVIČ, I. BELLA, T. Goldstein – technika svobody. *Živel* [online]. 2004, č. 24, roč. 2004, [cit. 2008-11-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.zivel.cz/article.php?id=427>>.

⁴² *Kyberpunk.org : Historie sítě arpanet/internet* [online]. 1999 [cit. 2008-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kyberpunk.org/historie_site_arpanet_internet>.

ho zaujaly počítače, o nich prohlašoval:

„Tak jak se vyvíjí náš mozek, vytváří si přístroje a nástroje na zpracování informací, aby utišil svůj neukojitelný hlad po stimulaci...Komputer není stroj. Je to silikonový sekundární okruh mozku. Je to zařízení na interpersonální komunikaci, kyberFon.“⁴³

Léta jsme věděli, že lidé, kteří komunikují prostřednictvím komputerových spojení, mohou dosahovat překvapivé úrovně intimity. To byl překvapivý vývoj. Nejuznávanější novinoví fejetonisté, populární psychologové, liberální duchovní, konzervativní moralisté varovali, že komputery odosobní lidstvo, že nás navzájem odcizí. Tihle odborníci přes média udělali klasickou, trapnou konzervativní chybu – pokoušeli se pochopit a vysvětlit budoucnost v pojmech minulosti... Uvažovali o komputerech jako o strojích. Kovových produktech průmyslového věku. Asexuálních. Tvrdých. Nikdo, snad kromě několika dekadentních, transvestivních mechanofreaků v černé kůži a s obarvenými vlasy v hnijících slumech továrních předměstí, fandů perverzního technopunku... nemyslel na to, aby využívali stroje s kuličkovými ložisky a transmisemi a začerněnými, kovovými součástkami k podpoře sexuální a romantické zkušenosti. Pokud vůbec.“⁴⁴

2.1.2 Současnost

Internet je výraz pro obecnou rozlehlou počítačovou síť, sestávající alespoň ze dvou nebo více menších, vzájemně propojených a komunikace schopných sítí. Je globálním komunikačním a informačním médiem, s celosvětovým společným přístupem, bez centrálního řízení a kontroly. Jedinou řízenou věcí na něm je správa adres. Tvoří ho přes 1 milion serverů s více než 50 miliony www stránek. Má stamilióny přímých i nepřímých uživatelů, počet uživatelů přitom každodenně roste. Zároveň roste rychlost datových přenosů. Současným trendem je integrace internetových služeb na www, přibývající komercializace, globalizace služeb se

⁴³ LEARY, T. *Největší hity Timothy Learyho I*, s. 111

⁴⁴ LEARY, T. *Největší hity Timothy Learyho I*, s. 110

současným nárůstem trhu.⁴⁵

V současnosti se největším výzkumem internetu zabývá světový internetový projekt (World Internet Project). Jde o mezinárodní projekt zkoumající sociální, politické a ekonomické dopady internetu a ostatních nových technologií. Výzkumníci z tohoto projektu věří, že vliv a důležitost internetu předčí i nejdůležitější kulturní fenomén posledních 50 let - televizi. Zatímco televize je hlavně o informacích a zábavě, internet má potenciál změnit způsob, jakým se svět učí, hraje si a pracuje. Internet může v naší společnosti podle autorů přinést rozsáhlé změny, srovnatelné s průmyslovou revolucí či vynálezem knihtisku. Do světového projektu o internetu je nyní zapojeno více než 20 zemí včetně České republiky.⁴⁶

3. Virtuální prostor

3.1. Co je virtuální prostor?

„Civilizační schopnost tvořit informace se natolik zmnožila, že jejich prostřednictvím člověk vytváří umělou realitu. Vedle přirozeného časoprostoru vzniká jako produkt lidské společnosti kyberprostor. Člověk se svou tělesnou schránkou existuje v přirozeném světě a svým vědomím vstupuje do kyberprostoru.“⁴⁷

Již v době, kdy ještě počítače neexistovaly, ožívala v představách některých autorů jakási vize kyberprostoru. Je fantastické, že se již v roce 1966 sci-fi spisovatel Stanislav Lem v knize *Summa technologiae* zmiňuje o fantomatických

⁴⁵ *Informatika* [online]. 2007 [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://informatika.topsid.com/index.php?war=internet>>.

⁴⁶ *World Internet Project* [online]. 2008 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.worldinternetproject.net/>>.

⁴⁷ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 29.

strojích.⁴⁸ Předjímal to, co dnes známe jako virtuální realitu a nazval ji fantomatikou. Samotné slovo kyberprostor se objevilo až o téměř dvacet let později, na počátku osmdesátých let v povídce Vypálit chrom Williama Gibsona. Později, v roce 1984 v románu Neuromancer se Gibson znovu tématu kyberprostoru věnoval a popsal jej takto:

„Kyberprostor. Sdílená halucinace každý den pociťovaná miliardami oprávněných operátorů všech národů, dětmi, které se učí základům matematiky... Grafická reprezentace dat abstrahovaných z bank všech počítačů lidského systému. Nedomyslitelná komplexnost. Linie světla seřazené v neprostoru myslí, shluky a souhvězdí dat. Jako světla města, ustupující ...“⁴⁹

Kyberprostor je podle Gibsona „místo“ kam se dá napojit použitím speciálních trod, které se nasazují na hlavu. Kyberprostorový přístroj pak promítá jeho odtělesněné vědomí do definované halucinace jménem matrix, do světa čistých dat a může s nimi operovat. Pro představu - kdyby se například člověk tímto způsobem napojil do dětské kalkulačky, představily by se mu neohraničené zálivy nicoty zavěšené na několika základních povelích.⁵⁰

Gibsonova představa inspirovala tehdejší tvůrce počítačových systémů, jeho pojetí kyberprostoru bylo vztaženo ke vznikajícím formám informačních technologií, termín převzal jazyk digitálních médií i první teoretické reflexe, které vycházely z kyberpunku.⁵¹

Jedním z prvních lidí, kteří začali se slovem kyberprostor operovat byl John Perry Barlow, který tohoto pojmu nejčastěji používá, hovoří-li o existující mezinárodní síti počítačových komunikačních systémů.⁵² Nezahrnuje však pouze počítačové sítě, ale mediální komunikaci jako celek. Jeho popis se od Gibsonovy vize liší, toto pojetí kyberprostoru bývá označováno jako Barlowovské a více se přibližuje

⁴⁸ LEM, S. *Summa technologiae*, s. 80

⁴⁹ GIBSON, W. *Neuromancer*, s. 51

⁵⁰ GIBSON, W. *Neuromancer*, s. 51

⁵¹ MACEK, J. Kyberprostor (Cyberspace). *Revue pro média* [online]. 2003, č. 5 [cit. 2008-09-04]. Dostupný z WWW: <<http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/kyberprostor.htm>>.

⁵² BLUMFELD, S. Virtuální realita/matrix. *Reflex* [online]. 2003, č. 24 [cit. 2008-10-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.reflex.cz/Clanek12657.html>>.

současné situaci:

„Podle Barlowa je jako kyberprostor možno označit jakýkoli deterritorializovaný, symbolický prostor mediované komunikace; a záleží jen na složitosti technologie, nakolik komplexní tento kyberprostor bude – barlowovský kyberprostor tedy variuje od jednoduchých audiálních prostor telefonních hovorů přes prostředí současného Internetu až po (zatím ještě zčásti fiktivní) zcela pohlcující prostory virtuálních realit.“⁵³

Ve své deklaraci nezávislosti kyberprostoru Barlow popisuje kyberprostor jako dílo přírody rozvíjející se činy všech jeho obyvatel. Nový domov Mysli, tvořený transakcemi, vztahy a myšlenkami samými, které jsou uspořádány jako stojaté vlnění v komunikačních sítích. Svět, který je současně všude a nikde, ne však tam, kde přezívají hmotná těla. Svět do kterého může vstoupit kdokoliv bez výsad nebo znevýhodnění kvůli své rase, majetku, vojenské síle nebo místu narození, kde kdokoliv a kdykoliv může vyjádřit své vlastní názory, bez ohledu na to, jestli a jak moc jsou výstřední, beze strachu z umlčení nebo dunucení k průměrnosti. Právní pojmy majetku, vyjadřování, totožnosti, pohybu a souvislostí tu nelze uplatnit. Jsou všechny založeny na hmotě, a zde žádná hmota není. Identity zde nemají těla, takže nemohou být k poslušnosti donuceny fyzickým násilím. V tomto světě, všechny projevy a vyjádření lidské povahy, od těch ďábelských až po ty andělské, jsou nedílnou součástí jednoho celku, celosvětové rozmluvy bitů. Nelze oddělit vzduch, který dusí, od toho, ve kterém bijí labutí křídla. Cokoliv lidská mysl stvoří, zde smí být reprodukováno a sdíleno bez omezení a zdarma. Vytváří civilizaci Mysli v Kyberprostoru.⁵⁴

Dalším autorem, který se zasadil o obohacení počítačového slovníku je Neal Stephenson, díky němuž používáme slovo avatar a jehož metaversum je jedno z nejrealističtějších zpodobnění kyberprostoru.⁵⁵

⁵³ MACEK, J. Kyberprostor (Cyberspace). *Revue pro média* [online]. 2003, č. 5 [cit. 2008-09-04]. Dostupný z WWW: <<http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/kyberprostor.htm>>.

⁵⁴ BARLOW, J. P. . *Electronic Frontier Foundation* [online]. 1999 [cit. 2009-03-13]. Dostupný z WWW: <http://w2.eff.org/Misc/Publications/John_Perry_Barlow/barlow_0296.declaration.txt>.

⁵⁵ STEPHENSON, N. *Sníh*, s. 20- 535

Pierre Levi popisuje kyberprostor jako nové komunikační prostředí, které povstává z celosvětového propojení počítačů. Je to nejen hmotná infrastruktura digitální komunikace, ale zároveň nesmírný oceán informací, který v ní sídlí, tak jako lidské bytosti, které se po něm plaví a zásobují jej.⁵⁶

Bruce Sterling kyberprostor nastiňuje takto: „Kyberprostor je „místo“, kde se odehrává telefonní konverzace. Není to uvnitř tvého telefonu, plastickém zařízení na tvém stole. Není to uvnitř telefonu druhého účastníka, v jiném městě. Místo mezi telefony. Nedefinovatelné místo někde venku, kdesi tam, kde se dvě lidské bytosti setkávají a komunikují spolu.“⁵⁷

Podobný příklad je uveden v české wikipedii:

„Kyberprostor je v současnosti používán ve smyslu inverze k reálnému světu (tzv. realspace). Hovoří se o něm jako o místě, kde se vyskytují lidé bez fyzických těl. Klasický příklad zní:

*Když zvednete telefon a vytočíte telefonní číslo vašeho kamaráda, kde se bude odehrávat váš rozhovor? Bude to ve vašem sluchátku? V jeho telefonním přístroji? V drátech, které vás spojují? Ne. Tento hovor se bude odehrávat v **cyberspace**.“⁵⁸*

Lawrence Hagerty píše: „Kyberprostor není materiální území. Jen nemateriální podstata mysli, nebo duše, může vstoupit do kyberprostoru... Kyberprostor odráží to, kým skutečně jsme – způsobuje, že naše mysl více touží objevovat nové myšlenky, zakázané rozkoše a velmi zajímavé lidi.“⁵⁹

Podle kyberpsychologa Johna Sulera virtuální realita je realita, která má efekt aktuální reality, ale není její autentickou formou. Je to velmi silný, účinný a platný způsob stimulace či nahrazení. Přibližuje se to reálným věcem. Na lidi to má

⁵⁶ LEVI, P. *Kyberkultura*, s. 15

⁵⁷ STERLING, B. *The Hacker Crackdown*. [online] Bantam Books, NY, 1993 [cit. 4. srpen 2008] Dostupné na WWW: <http://www.mit.edu/hacker/introduction.html>

⁵⁸ *Wikipedie : Kyberprostor* [online]. 2002 [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kyberprostor>>.

⁵⁹ HAGERTY, L. The Spirit of the Internet. In FALTÝNEK, L. *Psychologické aspekty komunikace na internetu*, s. 12.

takový efekt, jako by to bylo prakticky reálné. Kyberprostor je mnohem více než pouhé místo pro teenagery a výlevy nepříjemných lidí a mnohem více než gigantická knihovna pro shromažďování informací. Není ani pouhou informační superdálnicí. Suler chápe kyberprostor jako psychologický prostor, plný sociálních příležitostí: přátelství, skupiny, komunity všech možných podob a velikostí. Může lidské psychice nabídnout mnohem víc než fakta. Virtuální prostor může posunout hranice vědomých a nevědomých realit. Může nám říci něco o tom, co to znamená „reálné“.⁶⁰

Jeden student na semináři Davida Šmahela vyslovil názor, že *„Internet je komplexním odrazem společnosti a člověka, a to v dobrém i zlém, je pouhým odrazem nás samých a jeho obsah vypovídá nejvíce o tom, jací jsme my sami.“*⁶¹

Na internetu můžeme informace týkající se jízdního řádu, přes zájmové kroužky a sdružení všeho druhu, intimní osobní zповědi, návody na výrobu drog, dětskou pornografii, perverzi všeho druhu co si jen člověk dokáže vymyslet představit, všechny zákoutí lidské mysli mají na internetu ve virtuálním prostředí svůj odraz.

František Fuka udává příklad, jak se virtuální realita v on-line hrách podobá reálnému světu skutečně značně:

*„Mnozí hráči nemají chuť sedět pořád u počítače a věnovat se např. neustálému osekávání pařezů, aby se naučili (virtuálně) lépe zacházet se sekerou. Proto začali tyto nudné činnosti (které mnohdy tvoří většinu herního času) outsourcovat do chudších zemí! Takže nějaký chudý chlapec v Číně dostane pár skutečných dolarů a věnuje se okopávání pařezů nebo sbírání virtuálních drobných, pokud bohatý Američan zrovna nehraje. Vzhledem k tomu, že takovéto chování se těžko prokazuje, provozovatel proti tomu většinou nic nedělá. Ostatní hráči tudíž berou virtuální spravedlnost do svých rukou, sdružují se do "milic" a chodí postavy těchto "multihráčů" zabíjet.“*⁶²

⁶⁰ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <<http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/psychspace.html>>.

⁶¹ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 9.

⁶² FUKA, F. *Příliš reálná virtuální realita?* Lupa.cz [online] [cit. 1. dubna 2009] Dostupné na <http://www.lupa.cz/clanky/prilis-realna-virtualni-realita/>

Internet je zrcadlem lidské společnosti. Podobný názor zastává Abraham Ralph, který se domnívá, že WWW je jedinečný model pro studium světa jako takového, protože svým způsobem je Síť odrazem moderní civilizace, přesněji řečeno že WWW je „*analogií nervového systému civilizace*.“⁶³

3.2. Zvláštnosti, které odlišují virtuální svět od běžné reality.

Virtuální svět je sice svým způsobem občas až příliš důvěrným odrazem reality, ovšem stále se od běžného světa velmi liší. Digitální forma vztahů posunula hranici lidských interakcí. Podle Sulera existují některé specifické psychologické vlastnosti kybersvěta, které formují to, jak se lidé v této nové oblasti chovají a v různých on-line prostředích je možné vidět různé součinné kombinace těchto rysů. Lidské chování na internetu je komplex interakcí mezi těmito rysy kybersvěta a charakteru konkrétního člověka. Suler uvádí tyto zvláštnosti, kterými se odlišuje virtuální prostředí od reálného, které jsem pro větší srozumitelnost rozdělila na klasické a specifické:

3.2.1. Klasické zvláštnosti

Redukované vjemy

V současnosti jsou smyslové vjemy při komunikaci po internetu velmi omezené. Většinou se lidé musí spokojit pouze s psaným textem. Jako první vlaštovky toho, že vývoj směřuje k sofistikovanějšímu, více smysly vnímatelnému přenosu, existují audio vizuální komunikátory jako například Skype, či multimediální hry atd. I přesto je smyslová zkušenost při komunikaci v kyberprostoru zatím dosti omezena. Taková kvalita přenosu jakou přináší fyzický (dotykový, čichový,

⁶³ ADAMOVIČ, I. Návrat k chaosu (Ralph Abraham). *Živel* [online]. 1997, č. 6, roč. 1996, [cit.2008-12-4] Dostupný z WWW: <http://webpace.arachne.cz/dir/zivel.cz/www/article.php?id=112>

chut'ový) kontakt – potřesení rukou, poplácání po zádech, tanec, objetí, líbání nebo jen procházení se spolu – je zatím v nedohlednu. Alespoň v blízké budoucnosti. Omezené smyslové vnímání v kyberprostoru znamená v porovnání s přímým setkáním dvou lidí jasnou signifikantní nevýhodu.⁶⁴

Komunikace pomocí textu

Přestože je při komunikaci pomocí textu smyslové vnímání sníženo, neměla by být textová komunikace kvůli tomuto handicapu podceňována. Zůstává silnou formou sebe vyjadřování a mezilidských vztahů. E-mail, chat, komunikátory, sms a blogy to jsou nejužívanější formy psané sociální interakce, jejich použití je snadné a levné. Psaní svých myšlenek a čtení psaných projevů ostatních je jedinečná cesta k prezentaci vlastní identity, vnímání identity on line společníků a vytváření vztahů. Emailová přátelství občas přerostou ve velice komplexní, textovou formou komunikace, s chatováním či používáním komunikátorů se tato komplexita ještě prohlubuje.⁶⁵

Pružnost v používání identity

Komunikace pouze psaným textem dává lidem ohromné možnosti, jak si zahrávat s vlastní identitou. Můžete být sami sebou, částečně sebou, můžete mít imaginární identitu a nebo být v naprosté anonymitě, či neviditelní. Ve spoustě míst na internetu si můžete dát jakékoliv jméno chcete, či si zvolit jakýkoliv vizuální kostým – avatara.⁶⁶ Šmahel říká, že lidé, kteří se na internetu nejčastěji přetvařují a lžou jsou mladší dospívající ve věku 14 – 18 let. Ti také mají tendenci lidem na internetu nevěřit.⁶⁷

⁶⁴ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

⁶⁵ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

⁶⁶ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

⁶⁷ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 31

Změněné stavy vědomí

Tiché sezení a koukání do monitoru může způsobovat změněné stavy vědomí. Při práci s emailem či komunikátorem mají někteří lidé zkušenost se splynutím jejich mysli s danou osobou. V imaginárním multimediálním světě, kde lidé řídí kosmické lodě, chodí skrz zdi, spontánně vytváří věci ze vzduchu, kde je možná kdejaká magická síla – se zkušenost stává surrealistickou. Podobá se to stavu vědomí jakoby ve snu. To může pomoci vysvětlit některé formy počítačové závislosti a ozřejmit atraktivitu, kterou počítače pro některé lidi mají.⁶⁸

Jednotný status

Ve většině případů má každý na internetu stejnou šanci na vyjádření se. Někteří lidé to nazývají internetová demokracie. Všichni – nezáleží na postavení, rase, pohlaví atd., začínají na téže úrovni. Přestože něčí status v reálném světě může mít nějaký vliv na jeho pozici v kybersvětě, to, co nejvíce ovlivňuje ostatní jsou komunikační dovednosti, vytrvalost, kvalita myšlenek a technické know-how.⁶⁹

Překračování prostoru

Geografická vzdálenost není v kybersvětě žádnou překážkou, neboť v kyberprostoru prakticky neexistuje.

Někdo z Čech se může bavit s někým v Indii a používají přitom server v Africe. Je to malý svět. Pro lidi se stejnými zájmy či potřebami je na internetu vzdálenost irelevantní. Často kolem nich v reálném světě není nikdo, kdo by s nimi sdílel jejich ojedinělý zájem. Ale na internetu se mohou jednoduše najít i lidé s velice neobyčejnými koníčky.⁷⁰

⁶⁸ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

⁶⁹ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

⁷⁰ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

Časová pružnost

Komunikace po internetu se dělí na synchronní a asynchronní. Synchronní komunikace v čase nastává tehdy, sedí-li navzájem komunikující lidé u počítačů ve stejnou dobu, například při používání komunikátorů, chatů. Oproti tomu e-mail reprezentuje asynchronní komunikaci, kdy interakce obou komunikujících ve stejný moment není nutná. Každopádně – v obou typech komunikací dochází k prodlužování času. I při komunikaci pomocí instantních zpráv má člověk několik sekund i minut na to aby odpověděl, tedy delší čas na reakci ve srovnání s komunikací tváří v tvář. V emailu, blogu či webových stránkách má člověk dny a dokonce i týdny času na to, aby odpověděl. V kybersvětě tedy existuje jakási „zóna pro reflexi“. V porovnání s komunikací tváří v tvář má člověk v kybersvětě delší dobu na to aby si promyslel a formuloval odpověď. Na druhou stranu běží čas v kybersvětě v některých případech i rychleji než v běžné realitě. Přispíváte-li několik měsíců do stejného fóra, jste tam již „stará páka“. Internetové prostředí se velmi rychle mění, neboť je mnohem jednodušší předělat a vystavět softwarovou infrastrukturu než stavět pomocí cihel a dřeva. Pohybovat se po internetu je jednodušší, je jednodušší potkávat mnoho lidí a členství v internetovém společenství se rychle obměňuje.⁷¹

Sociální rozmanitost

Člověk se na internetu může relativně lehce dostat do kontaktu se stovkami a tisíci lidí. Na místech jako chat a komunikátor může navázat spousty vztahů v krátkém časovém úseku – či dokonce ve stejnou chvíli. Zprávy na blogu, internetové diskuse, jsou čteny nepočitatelným množstvím lidí. Používáním vyhledávače můžeme prolistovat miliony stránek a zaměřit se na jednotlivé lidi a skupiny. Internet je velmi mocným nástrojem pro hledání, filtrování a kontaktování specifických lidí a skupin.⁷²

⁷¹ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

⁷² SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

Uchovatelnost v paměti

Většina on-line aktivit, včetně emailové korespondence a chatů může být zaznamenávána a uložena do počítačových dokumentů. Uživatel v kyberprostoru může permanentně ukládat co bylo řečeno, komu a kdy. Protože tyto interakce probíhají prakticky čistě na dokumentové bázi, můžeme jít dokonce jít tak daleko, že řekneme, že vztahy mezi lidmi jsou tyto dokumenty a že tento vztah může být permanentně zaznamenáván. Tyto nahrávky mohou být velmi užitečné. Můžete se k nim vracet a přehodnocovat jakoukoliv část svého přátelství si vyberete. Můžete citovat text jako zpětnou vazbu partnerovi. Přestože možnost ukládat text s tím, že chceme objektivně zmapovat každý kousek svého vztahu zní velmi lákavě, je fascinující vidět jak odlišné emoční reakce vyvolává tentýž text, pokud je znovu čten v jiný čas. Jak vnímáme text velmi záleží na našem momentálním rozpoložení. Přestože možnost zaznamenávat veškeré rozhovory může přinášet mnohá dobrodružství, má to i stinnou stránku. Protože lidé vědí, že cokoliv řeknou, může být zaznamenáno a uloženo, může to způsobovat úzkost, nedůvěru a dokonce paranoii o bytí on-line. Měla bych si dávat pozor na to kam chodím a co říkám? Zneužije to někdo proti mě? Kdo může mít přístup k těmto záznamům? Kdo o ně může mít zájem a proč?⁷³

Poruchovost médií

Všichni od našich počítačů a internetu očekáváme, že s námi budou spolupracovat. Nicméně, nezáleží na tom jak sofistikovaný a rychlý máme software či připojení, někdy prostě dochází k selháním. Někdy nám naše přístroje nepošílají nic, dokonce ani upozornění, že došlo k chybě. Následná frustrace a zlost, které pocítujeme nám něco vypovídá o našem vztahu k těmto přístrojům, něco o naší závislosti na nich a potřebě je mít pod kontrolou. Zvláštní případ nastane, když naše poslaná zpráva či email zůstane nezodpovězena. To je přímo ideální stav k projekci všech druhů obav a úzkostí. Suler tento fenomén nazývá zkušenost černé díry kyberprostoru. Proč neodpovídá? Nechce se mnou mluvit?

⁷³ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/basicfeat.html>

Nastala chyba při přenosu zprávy? Mám psát znovu? Je tam vůbec někdo?⁷⁴

3.2.2. Specifické zvláštnosti - Disinhibiční efekt

„Internet je charakteristický tím, že je prostředím bez zábran.“⁷⁵

Lidé v kyberprostoru říkají a dělají věci, které by v běžné realitě nedělali a neřikali. Cítí se více nezávislí, vyjadřují se svobodněji, jsou otevřenější. Tento fenomén je nazýván „desinhibiční efekt“⁷⁶, desinhibice, odtlumení. Jde o jeden z nejzjevnějších a nejspecifičtějších znaků elektronické komunikace. Termín desinhibice vyjadřuje odložení zábran a skrupulí, ztrátu nebo překonávání ostychu, plachosti, v krajních podobách jde o obcházení tabu a zákazů, je to jistá odvázanost či nevázanost na normy, která může být až abnormální.⁷⁷

Suler rozlišuje benigní a toxickou desinhibici. Benigní desinhibice znamená, že lidé o sobě samých občas s ostatními sdílejí velmi osobní věci. Své skryté emoce, strachy, přání. Nebo se projevují s neobvyklou vřelostí a velkorysostí.

Slovy teenagerky, která na svém blogu píše:

„Mám nějaká tajemství, ale to ví jen lidi, který jsem nikdy v životě neviděla, a pravděpodobně ani neuvidím....i když je vůbec neznám, mám v ně větší důvěru (samo, že jsem myslela vás-lidičky z blogu), a že nás vlastně všechny mnoho věcí spojuje, a proto se dokážem pochopit, a né jako ostatní lidi.“

Na druhou stranu toxická desinhibice znamená sprosté, nenávistné výlevy (flame), či propadnutí průzkumu temné části internetu, podsvětí pornografie a násilí, míst, které by lidé v reálném světě nikdy dobrovolně nenavštívili. Občas je to jednoduchá slepá katarze a předvádění nechutných potřeb a přání.

Suler uvádí tyto faktory on-line komunikace, které způsobují disinhibiční efekt:

⁷⁴ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/basicfeat.html>

⁷⁵ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 13

⁷⁶ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/disinhbit.html>

⁷⁷ VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. s. 272

Disociativní anonymita: neznáš mně

Při vašem pohybu po internetu není většina běžných uživatelů schopná jednoduše určit kdo jste. Systémoví operátoři a někteří uživatelé jsou schopni vystopovat vaši emailovou či internetovou adresu, ale většina ostatních lidí o vás ví jen to, co jim o sobě sami řeknete. Pokud chcete, můžete před nimi svou identitu skrývat. Jste „anonymní“ nemusíte mít jméno, přinejmenším vaše pravé jméno. Právě anonymita pracuje přímo zázračně pro desinhibici. Pokud mají lidé možnost své akce oddělit od reálného světa a identity, cítí se méně zranitelní a více se otevírají. Domnívají se, že cokoliv řeknou nebo udělají nemůže být přímo spojováno s jejich reálným životem. Chovají se tak jak by se v reálu nechovali, odpadá u nich zodpovědnost za své činy.⁷⁸

Šmahel rozděluje anonymitu na subjektivní a objektivní. Subjektivní anonymita znamená to, „...*co si my sami myslíme o anonymitě na internetu, jaký je náš subjektivní názor na míru utajení. Lidé se často domnívají, že když něco udělají nebo podniknou na internetu, tak je již nikdo nenajde, neodhalí a nepostihne.*“⁷⁹

Tato anonymita prvořadě ovlivňuje chování a myšlení uživatelů. Ve valné většině případů je však anonymita běžných uživatelů dosti nízká. Objektivní anonymita popisuje „...*jaká je opravdu reálná možnost identifikace identity uživatelů internetu, jaká je šance, že pokud bude někdo pátrat po jejich skutečném jméně, adrese a identitě, bude úspěšný. Počítačový odborník, ale často i vzdělaný laik je schopen zjistit přinejmenším to, odkud se k internetu připojujete a tím se dostat k vaší reálné identitě. O tom, jak zůstat anonymní na internetu existuje mnoho literatury a je tomu podobně jako u zlodějů v realitě – čím šikovnější zloděj tím hůře se dá chytit. Většina uživatelů internetu se však domnívá, že se mohou považovat za šikovné zloděje.*“⁸⁰ Občasné zprávy o tom, kterak policie dopadla pedofilní jedince angažující se na internetu, jen potvrzují, že míra anonymity subjektivní a objektivní se může případ od případu značně lišit.

To, jak se chováme pod rouškou anonymity, hluboce vypovídá cosi o nás

⁷⁸ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/disinhibit.html>

⁷⁹ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 18

⁸⁰ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 18.

samotných. Možnost dělat si na internetu „co chci“ s přesvědčením, že mně nikdo nemůže odhalit, často znamená, že se lidé chovají „jako utržení z řetězu“, což je obzvláště patrné u nemoderovaných diskusí a skutečně markantním příkladem je server novinky.cz, kde je úroveň diskusí všeobecně opravdu nízká. I proto už i tento server pomalu přechází k částečně moderované diskusi a registraci diskutujících.

Nevidíš mně – neviditelnost

V mnoha online prostředích vás ostatní lidé nemohou vidět. Když surfujete po webových stránkách či v chatových místnostech, lidé ani nevědí, že tam jste – vyjma adminů či uživatelů, kteří mají přístup k softwarovým nástrojům, kteří mohou detekovat provoz na stránce, ale i tak by konkrétně na vás - na jednoho ze stovek a tisíců uživatelů - museli zaměřit svou pozornost. Neviditelnost dodává lidem odvahu chodit na místa a dělat věci, kam by jinak nechodili a které by jinak nedělali. Neviditelnost se podobá anonymitě, ale mezi nimi je jeden důležitý rozdíl. Neviditelnost znamená to, že nemusíte mít obavy z toho, jak vypadáte, když zrovna něco říkáte (píšete). Nemusíte se ani starat o to jak vypadají ti se kterými si píšete. V psychoanalýze sedí analyzant za vašimi zády, je fyzicky neutrální osobou, aby nebylo možné vidět žádný jeho nonverbální či mimický výraz, a tak je pacient svobodný mluvit o čemkoliv aniž by se cítil omezen psychoanalytickými reakcemi.⁸¹

Můžete sedět u počítače nazí, či v roztrhaných špinavých teplácích s plynovou maskou na obličeji. Je to vaše svobodná vůle a nikdo to z vašich přátel na internetu – pokud nebudete chtít - to neuvidí. Lidé se v každodenní komunikaci občas neřívají vzájemně do očí. Je jednodušší neřívat se druhému do tváře. Komunikace pomocí textu tuto možnost nabízí a vytváří.

Uvidíme se později - asynchronicita

„Ve virtuálním prostředí se toleruje výrazně delší latence mezi sděleními

⁸¹ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/disinhbit.html>

a odpovědi než v prostředí reálném. ⁸²

V emailech nebo v záznamnících je komunikace asynchronní. Lidé se s druhými lidmi nepotkávají v reálném čase. Může to trvat minuty, hodiny, dny či týdny a měsíce než člověk zareaguje, aby něco řekl. Má čas na rozmyšlenou a na formulaci odpovědi.

Zároveň však „Odmlčení, latence odpovědi a mlčení zejména při synchronní on-line komunikaci na chatu nebo v prostředí ICQ vyvolává snadno tenzi. ⁸³

To, že nemusíte okamžitě reagovat může být disinhibiční. V reálném životě by to bylo jako někomu něco říct, magicky posunout čas, než osoba odpoví a vrátit se zpět do konverzace až když budete chtít a být schopní slyšet odpověď. Okamžitá, v reálném času provedená odpověď od ostatních má velmi silný efekt na to, co o sobě dál odhalíte. V emailu a ve vzkaznících, kde jsou časové prodlevy ve zpětné vazbě, může lidský myšlenkový pochod probíhat neustále a rychle směrem k hlubšímu vyjádření toho co cítím a co chci říct. ⁸⁴

Je to všechno jen v naší hlavě

Lidé mohou občas cítit, že jejich mysl byla „propojena“ s myslí on-line společníka. Čtení zpráv od jiné osoby může být zakoušeno jako jako hlas, který nám byl vyslán do naší hlavy. Samozřejmě nemůžeme vědět, jak hlas jiné osoby právě zní, takže si ho v naší hlavě vytvoříme. Lidé si vytvářejí vizuální i hlasovou podobu toho, jak si představují, že jejich on-line společník (kterého nikdy neviděli) vypadá a dokonce i toho jak se chová. On-line společník tak dostává určitý charakter, v němž se projevují naše očekávání, přání a potřeby. Protože nám ona osoba dokonce může připomínat i lidi které známe, vytvoříme si obraz toho jak vypadá vzpomínkami tohoto charakteru. Tato imaginace postupně dostává čím dál tím konkrétnější, reálnější rysy a vedeme konverzaci spíše s obrazem z naší představivosti, který jsme si sami vytvořili. Stává se i to, že

⁸² VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. s. 278

⁸³ VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. s. 278

⁸⁴ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/disinhibit.html>

s tímto obrazem vede spousta lidí konverzaci ve svých představách i v době kdy nejsou on-line. To však není nic neobvyklého, mnoho z nás vede ve svých představách konverzaci s jinými lidmi, vyznáváme v představách lásku a máme v představách sex, od plíc vynadáme šéfovi, vysvětlujeme a uvádíme na pravou míru nedorozumění. Lidé jsou ve svých představách v bezpečí, cítí se volní říkat a dělat všechny druhy věcí které by v realitě neudělali. V tom momentu se vlastní imaginace stává realitou. On-line komunikace může být psychologický koberec, který lidská mysl splétá z hraní těchto fantazijních rolí, obvykle nevědomě a se značnou dávkou disinhibice. Když čteme zprávu od někoho jiného, může se stát, že „slyšíme“ hlas té osoby a přitom používáme vlastní hlas. Můžeme být oslovováni projektováním vlastního hlasu do zprávy od druhé osoby. (Přestože nevědomě, je to pocíťováno jako když mluvíme se sebou. Když mluvíme sami se sebou, chceme říkat všechno, co druhým říct nemůžeme.)⁸⁵

Tato imaginace již vedla k mnohým překvapením, když se dva lidé, kteří se znali jen z internetu setkali v reálu. Kdysi jsem v jedné diskusi narazila na opravdu nepříjemného člověka a toxický desinhibiční efekt v nás obou vybudil ošklivé, vzájemně velmi urážlivé reakce. On-line jsem ho opravdu nesnášela a představovala jsem si ho jako ubohého nepěkného uhrovitého úchylného chudáka se skřehotavým hlasem, který je tak zakomplexovaný, že nemá nic než tu jednu ubohou zábavu a to „prudit“ na internetu. I přesto jsme se jednoho dne domluvili, že se setkáme v reálu, abychom věděli, s kým si to vlastně nadáváme. Byla jsem opravdu příjemně překvapena, když na zmíněnou schůzku přišel pohledný, sympatický a příjemný mladý muž a omlouval se mi za to, jak se na internetu občas projevuje. Od té doby jsme na sebe byli on-line hodní.

Je to jen hra – disociativní imaginace

Lidé mohou cítit, že jejich imaginativní charakter, které vytvářejí, existují v jiném světě, ve světě snů, odděleného od zodpovědného života v reálném světě. Je to jen „jako“. Oddělují on-line fikci od off line faktu. Někteří lidé berou on line

⁸⁵ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/disinhibit.html>

život jako způsob hry s pravidly a normami, které v reálném životě neaplikují. Jakmile vypnou počítač, vrátí se zpět do denní rutiny. Berou to tak, že opustili hru a svou hráčskou identitu nechali za zády. Proč by se měli cítit zodpovědně za to, co se stalo ve virtuálním světě, který nemá s realitou nic společného?⁸⁶

Jsme stejní – minimalizace autority

Když vás nebo vaše okolí lidé nevidí, nevědí, jestli jste prezident velké společnosti sedící v luxusní kanceláři, nebo nějaký obyčejný člověk posedávající doma před počítačem. Dokonce i když lidé něco o vašem off line postavení a moci ví, má tato pozice obvykle jen velmi slabý vliv na vaši on line prezenci. Ve většině případů má na internetu každý stejnou šanci vyjádřit svůj názor. Všichni – nezáleží na postavení, rase, pohlaví atd., začínají na téže úrovni. Přestože něčí status v reálném světě může mít nějaký vliv na jeho pozici v kybersvětě, to, co nejvíce ovlivňuje ostatní jsou komunikační dovednosti, vytrvalost, kvalita myšlenek a technické know-how. Lidé nejsou ochotní říkat vše, co si doopravdy myslí, pokud stojí před autoritou. Utlumuje je strach z projevů nelibosti, odsouzení a trestu mocných. Ale on-line, tam, kde se cítí jako rovnocenní, kde je minimalizována autorita, jsou lidé mnohem více ochotní mluvit či se špatně chovat.⁸⁷ Podle tradiční internetové filozofie jsou si všichni rovni, stejně sdílejí myšlenky a zdroje: „...svět, do kterého může vstoupit kdokoliv bez výsad nebo znevýhodnění kvůli své rase, majetku, vojenské síle nebo místu narození... svět, kde kdokoliv a kdykoliv může vyjádřit své vlastní názory, bez ohledu na to, jestli a jak moc jsou výstřední, beze strachu z umlčení nebo donucení k průměrnosti.“⁸⁸

Faktem je, že internet sám o sobě je vytvářen bez centralizované kontroly. Tím jak roste, se zdánlivě nekonečným potenciálem pro tvoření nových prostředí, vidí spousta lidí sami sebe jako myšlenkově nezávislé objevovatele. Tato atmosféra

⁸⁶ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/disinhibit.html>

⁸⁷ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/disinhibit.html>

⁸⁸ BARLOW, J. P. *Electronic Frontier Foundation* [online]. 1999 [cit. 2009-03-13]. Dostupný z WWW: http://w2.eff.org/Misc/Publications/John_Perry_Barlow/barlow_0296.declaration.txt

a filozofie minimalizaci autority podporují.

3.3. Pravé já

Kdo jsme na internetu? Jsem já na internetu tatáž Martina Cimpová jako v reálu, nebo jsem někdo trochu jiný? Jedna ze zajímavých věcí internetu je možnost, která nabízí lidem mnoho způsobů, jak mohou sami sebe prezentovat.

Fenomén pravé já a internet, či kyberprostor je námět tak rozmanitý, že by si zasloužil vlastní knihu. Stovky a tisíce let, od té doby, co si sami sebe začali uvědomovat, přemýšlejí lidé o tom co je to já. Kojenec nerozlišuje mezi sebou a prostředím, postupem času si dítě uvědomuje vlastní tělo a po té se u něj vyvine vědomí sociálního já, jako vědomí jedinečnosti. Začne se hodnotit, hledá svoji identitu, chce být sám sebou, některé vlastnosti, které si připisuje přijímá od okolí, jiné nikoliv.

V pojetí sebe sama nechybějí zvnitřněné společenské normy morálky, tvořící strukturu vlastní tj. superego. Ego samotné je centrum duševního života, v němž se uskutečňuje volba a preference životních cílů i prostředků k jejich dosažení. Kromě sebepojetí, zvnitřněných norem a obrazu fyzického já zahrnuje materiální vlastnictví, členství v různých skupinách, příslušnost ke společenské vrstvě a systém rolí – to všechno tvoří pojetí já. Vysoce hodnocenou částí ega může být pověst a jméno.⁸⁹

Pojetí sama sebe má dvě roviny – reálné ego, tj. za koho se jedinec považuje a ideální ego, tj. čím by chtěl být. To je velice důležitý bod pro pochopení často rozporného chování některých lidí na internetu a mimo internet. Tradiční psychologie tvrdí, že *míra rozporů mezi těmito dvěma rovinami je mírou spokojenosti sama se sebou a vytváří sílu ega, čím jsou rozpory větší, tím je ego slabší a naopak.*⁹⁰

Ve světě nových médií, kdy si člověk může své ideální ego libovolným způsobem reprezentovat a nechávat ho žít svým vlastním virtuálním životem se tato hranice

⁸⁹ NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*, s. 40-45.

⁹⁰ NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*, s. 40-45.

poněkud rozplývá, člověk získává nové náhledy na sebe sama a může procházet „dramatickou konstrukcí vlastní identity. Naskytují se nové příležitosti na promyšlení podstaty self, vymezení života a inteligence.“⁹¹

Mnoho autorů se domnívá, že rozvoj internetu úzce souvisí s rozvojem postmoderní společnosti a rozvojem individuality, nových požadavků na aktivitu individua, jeho tvořivost a nápaditost.⁹²

McAdams hovoří o mnohostranném já, psychologickém to modelu postmoderní společnosti, kdy člověk působí v mnoha, často navzájem velmi odlišných rolích a zakouší různé způsoby života. Postmoderní svět nabízí velké množství různých identit a rolí, které si člověk může vyzkoušet a experimentovat s nimi. Jedinec, který svou identitu našel, se k ní v myšlenkách vrací. Internet je typickým místem pro takovéto experimenty a hrátky a podporuje široké možnosti postmoderního pojetí identity.⁹³

3.3.1. Virtuální identita

V prostředí internetu se člověk nenachází jako fyzický subjekt, ale jako reprezentace sebe sama. Člověk tam tedy není sám za sebe, ale za svou „virtuální reprezentaci“. Tato reprezentace je shlukem dat, často obsahující informaci o tom „kdo jsme“ v prostředí internetu, jméno – nick, historii, status, avatar... Do své virtuální reprezentace pak vkládáme (projektujeme) části svého mnohostranného já, svého myšlení a pocitů.

Identity mohou být libovolně vybírány a odhazovány jako při hře, nebo v představách. Rheingold se domnívá, že tyto nové identity mají kořeny v té části lidské představivosti, která se baví vyprávěním příběhů a hraním si na představme si že... Je to komunikační guláš v reálném čase s příchutí improvizovaného divadla.⁹⁴

⁹¹ ČERMÁK, I., NAVRÁTIL, M. *Vliv virtuální reality na psychiku jedince*, 55-56

⁹² ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 44

⁹³ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 38

⁹⁴ RHEINGOLD, H. *The Virtual Community* [online]. c1998 [cit. 2008-12-9]. Chap. 5. Multi-User Dungeons and Alternate Identities. Dostupný z WWW: <<http://www.rheingold.com/vc/book/5.html>> ISBN 0-521-33697-X.

Velkou část této identity tvoří naše projekce ve formě fantazií, představ, nevědomých tendencí, přání a komplexů. Virtuální prezentace se tak stává samostatnou osobností, která „žije“ svým vlastním životem. Virtuální identita je tedy to, co přiřazujeme identitě naší reprezentace v prostředí internetu. Má i svůj sociální aspekt, to jest kam ve virtuálním prostředí patřím, čeho je moje reprezentace součástí.⁹⁵

3.3.2. Způsoby zacházení s virtuální identitou

S naší virtuální identitou můžeme zacházet mnoha způsoby. Můžeme být sami za sebe, za naši reálnou identitu a domnívat se, že tato reprezentace vyjadřuje naši osobnost. To však z podstaty věci není možné, zatím není technicky možné, abychom byli s naší virtuální reprezentací totožní, můžeme se naší opravdové osobnosti jen blížit. Domnívám se, že v budoucnosti by se šance na pravdivější a reálnější provedení virtuální osobnosti měly zvyšovat a vyspělejší technika dovolí zprostředkovat úplnější a dokonalejší obraz nás samých – pokud tomu budeme chtít. Šmahel vyslovuje názor, že i člověk, který sám sebe dobře zná, vystupuje ve virtuálním světě trochu jinak než ve skutečnosti a je okolím jinak vnímán.

Dalším způsobem, jak prezentovat sama sebe je vkládání do virtuální identity některé z různých aspektů své osobnosti. Můžeme být v pohodě, či být agresivní, můžeme se cítit mladě či staře či žensky nebo mužsky... podle svých momentálních pocitů, nálady a potřeb a nevědomých tendencí na sebe můžeme vzít jakoukoliv libovolnou masku.

Internet nám dává možnosti hrát role svých alternativních já, fantazie virtuálního světa v nás může evokovat silnější zážitek, než skutečnost sama. V tomto světě idejí prožíváme stejné emoce, jako v reálném světě a emoce jsou to, co obohacuje náš život, co utváří náš život hodnotným. A ovšem – v neposlední řadě zde můžeme nalézt a převést do reálu i vážné vztahy, pracovní, přátelské

⁹⁵ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 39-42

i milenecké.⁹⁶

3.3.3. Pozitivní a negativní hodnoty virtuální identity v lidském životě

Wallace se domnívá, že „*experimentování s identitami je důležitou součástí lidského vývoje a je hodnotné pro osobní růst a navíc není, jak by se mohl někdo mylně domnívat omezené jen na období adolescence.*“⁹⁷

V moderním světě jsme nuceni velmi často a rychle měnit své životní styly, životní rytmus, prostředí, práci i vztahy. Stále se vracíme k otázkám své hodnoty, víry a cílů. Přehodnocujeme, znovu zkoumáme a znovu nabýváme nové stabilní identity. Internet je plný možností k procházení tohoto cyklu hledání a nalézání identity, můžeme z klidu svého domova experimentovat a hrát si s aspekty svého já, které si v reálu nemůžeme vyzkoušet. Můžeme se stávat vesmírnými bojovníky, elfími princeznami, mocnými čaroději a vampýry. Bez risku nepříjemných důsledků. Na internetu nás důsledky našeho konání většinou příliš neomezují, na rozdíl od reality. Kdykoliv, kdy se nám něco vymkne z pod kontroly či se události stanou příliš nepříjemně intimními se prostě můžeme odpojit a vrátit se do reálného života.⁹⁸

Stejně tak se domnívá i Turkleová, která píše, že *virtuální realita napomáhá k útěku z vazeb reálna který lidem pomáhá překonávat jejich problémy v reálném životě.*⁹⁹ Podle ní je experimentování s identitami pomůcka ke zdolávání nástrah reálného života a může pomoci ke zkvalitnění reálných vztahů.

Každá mince má dvě strany a tak jako se má noc ke dni a jako jsou všechny příjemné věci zneužitelné, má i virtuální identita své stinné ba temné stránky, alespoň podle některých autorů. V internetovém prostředí se to pod rouškou anonymity jen hemží agresivitou, vulgárností, hrubostí a napadáním nejhrubšího zrna. Stále však je tu možnost odpojení se a proto virtuální agresivita není tou nejhorší věcí, která se vám může na internetu stát. To, co někteří autoři považují

⁹⁶ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 41-43

⁹⁷ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 44

⁹⁸ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 45

⁹⁹ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 48

za větší problém je disociace osobnosti, což je „stav, kdy se v rámci psýchy jednoho člověka vyskytuje několik více méně odlišných dílčích osobností, které však tento člověk není schopen integrovat. Tyto osobnosti se pak střídavě ujímají svých rolí, obvykle zcela nezávisle na ostatních dílčích osobnostech.“¹⁰⁰ Podle Reidové to znemožňuje flexibilitu při zacházení s on-line osobnostmi, které naši reálnou osobnost nikdy nenahradí. Mnoho účastníků virtuálních společenství popisuje, jak byla v důsledku dlouhodobého působení ve virtuálním světě narušena jejich představa světa i sebe sama a stali se emocionálně i sociálně handicapovaní. Tito lidé pocítují, že nemohou věřit nikomu a ničemu, že všechno on-line může být lež a iluze a nikdy se nedoví, jak to ve skutečnosti je.¹⁰¹

3.3.4. Změna osobnosti on-line

Co se stane s člověkem, začne-li se aktivně zúčastňovat reju ve virtuálních prostorech? Jak se mění vnímání jeho osobnosti sebou samým?

Šmahel popisuje tyto změny osobnosti, které zjistil při rozhovorech s dospívajícími na internetu:

Omezení úzkosti

Dospívající se na internetu cítí méně svázaní úzkostí, strachem, tenzemi, obav ze sankcí. Internet je bezstarostným prostředím, které je uvolňuje.

Otevřenost, upřímnost

Když cítíme méně strachu, cítíme se méně zranitelnější a jsme otevřenější a odvážnější.

Komunikativnost

Celkově se zdá být ve virtuálním prostředí vyšší komunikativnost. I někteří lidé, kteří toho v běžném životě moc nenamluví uvádějí, že se v prostředí internetu více projevují.

Názorová vyhraněnost

Své názory v prostředí bez sankcí lidé projevují více radikálně, provokativně,

¹⁰⁰ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 48

¹⁰¹ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 49

ostřeji než v běžné realitě, častěji se staví do opozice.

Vliv skupiny

Prizpůsobení se normám skupiny probíhá ve virtuálním prostředí podobně jako v realitě. Ke změně virtuálního já může dojít i změnou nicku, tím jak okolí přezdívku vnímá – člověk se přizpůsobí své přezdívce, kterou si ovšem sám vybere – plní tak očekávání ze strany skupiny.

Idealizace sama sebe

Lidé se často dělají lepšími, než jsou ve skutečnosti.¹⁰²

3.3.5. Pravé Já podle Sulera

Co je tedy pravdivější a upřímnější? Žena žijící v reálném životě s potlačeným strachem je na internetu schopna se odvázat, nekrotit své emoce a otevřeně vyjadřovat své nepřátelství, ukazujíc, co doopravdy cítí. Muž, v běžném životě stydlivý, otevřeně hovoří s internetovou partnerkou o svých sexuálních fantaziích a o svých skrytých touhách, projevuje se tak, jak se běžně neprojevuje a přece je tato jeho skrytá část osobnosti důležitou součástí jeho psychického života. Je to jejich pravé já? Někteří lidé říkají, že v kyberprostoru jsou více sami sebou. Pravdou bude možná obojí. Osobní a kulturní hodnoty také mohou označovat tu obvyklou zdvořilou osobu, kterou se prezentujeme ostatním v průběhu všedních dnů jako povrchní či falešnou. Tato osoba je produktem mnohaletého sociálního a psychologického vývoje. Jako rozhodující prvek konstrukce ega a jeho fungování, je základem pro mezilidské přežití a není o nic méně důležitý či pravdivý, než jiné komponenty intrapsychické struktury.¹⁰³

Lidé on line mohou cítit víc možností ukázat sami sebe tak, jak by se rádi ukázali a dělají to především v opatrně komponovaných textech asynchronní komunikace. Mají tak více šancí tak zprostředkovat myšlenky a emoce, které jdou hlouběji než zdánlivě povrchní osoba z každodenního života. Tyto možnosti jsou velmi cenné

¹⁰² ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 56-59

¹⁰³ SULER, J. Identity Management in Cyberspace. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*. s. 445-460.

aspekty kyberprostoru, ale ne bezpodmínečné důkazy pravdivějšího já. To, co z našeho povrchu spontánně ukazujeme ostatním, bez vědomého uvědomění si, je stejně tak reálné, jako pravdivé.

Někteří lidé nejsou úplně spokojeni se svými osobními vztahy. Možná nemají možnosti rozvinout kvalitní vztahy, nebo vztahy se kterými se ta možnost naskytla, se ukázaly být nenaplňující. V kyberprostoru mohou najít společníky které potřebují. Cítí se více autentičtí v těchto on line přátelstvích a to se stává základem funkčního alternativního životního stylu. Na druhou stranu někteří lidé, mající potřebu odmítat nebo racionalizovat nenaplňující kvalitu svých osobních vztahů, se mohou uchýlovat do osobní filozofie, kdy desinhibiční efekt idealizuje a umocňuje dojem, že se právě já ukazuje on-line.¹⁰⁴

Část lidí se v některých on-line situacích stává desinhibovaná a odhaluje své vlastní aspekty. Ve stejnou chvíli však nemůžebýt ukotvena v základních příčinách této inhibice a tak jí chybí šance objevit něco důležitého o nich samých, často velmi pravdivé věci o sobě samých, ale často nevědomé. Pokud anonymita v kybersvětě uvolňuje lidskou úzkost, tak, že se lidé mohou mnohem pohodlněji vyjádřit, pak také obcházejí základní komponent, nebo problém toho, kdo jsou. Důležité rysy osobní dynamiky jsou v této úzkosti začleněné.¹⁰⁵

Stydliví lidé mohou být v kyberprostoru úspěšní, pokud jim desinhibiční efekt dovolí vyjádřit se kdo „doopravdy“ uvnitř jsou. To je pro ně úžasná možnost. Ale je Pepíkova stydlivost méně pravdivý aspekt jeho samého v porovnání s jinými rysy jeho osobnosti, zvláště pokud je jeho stydlivost významným rysem jeho každodenního života? Pokud by ho jeho on-line přátelé nakonec potkali osobně, mohou snad neučinit závěr, že Pepík je skutečně stydlivý? A co ho dělá stydlivým? Mohou za to nevědomé psychologické problémy a úzkosti? Je to sociálně a biologicky determinovaný temperament? Nejsou tyto možné důvody

¹⁰⁴ SULER, J. Identity Management in Cyberspace. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*. s. 445-460.

¹⁰⁵ SULER, J. Identity Management in Cyberspace. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*. s. 445-460.

Pepíkovy stydlivosti také jeho pravdivé aspekty? Zde vidíme náladovou povahu konceptu „pravého já“. Tento specifický příklad také ukazuje na polaritu, které operují uvnitř osobnostní dynamiky. Občas se chováme, myslíme nebo cítíme nějakým způsobem, a jindy zase opačným. Máme ambivalentní, občas protichůdné emoce. On-line Pepík říká že opravdu miluje Marušku, ale osobně jeho hlas indikuje nějaké pochybnosti. Tváří v tvář se zdá člověk být našťvaný a odmítající, ale on-line připouští, že se cítí nejistý a vinný. Různé komunikační prostředí zprostředkovávají různé aspekty těchto polarit v sobě. Zde se ukazuje jedna strana a tam jiná. Žádná není víc pravdivá než druhá.¹⁰⁶

Každé médium dovoluje jiné možnosti pro částečné vyjádření sebe sama lišící se – občas více, někdy méně – od jiného média. V různých médiích se lidé různě prezentují různými perspektivami své identity. Chaty, blogy, videokamery, telefony, konverzace tváří v tvář a všechny typy komunikačních způsobů, každý jedinečně pozvedá jisté aspekty sebe vyjádření a osobní identity, zatímco jiné skrývá. Sebevyměření v jedné modalitě není nezbytně hlubší, více reálné nebo více autentické než jiné.¹⁰⁷

Šmahel popisuje fenomén opravdového já jako pocit, že ve virtuálním prostředí se projevují takový, jaký opravdu jsem, často však je zde přání otcem myšlenky a projekce ideálu. Je otázkou, „*nakolik je pocit projevení opravdového já spíše iluzí způsobenou pocitem přijetí a akceptace virtuálních přátelství, přičemž toto virtuální přátelství může být pouhým vzdušným hradem představ a fantazií.*“¹⁰⁸

Člověk se podle něj stává spíše obětí svých nevědomých tendencí, kdy si kompenzuje nedostatky z reálného života, pocitu méněcennosti, problémy v komunikaci apod.

Paradoxní ovšem je, že virtuální já se stává subjektivně opravdovějším já, než já reálné – to se děje například když člověk pomocí internetu projevuje ty aspekty

¹⁰⁶ SULER, J. Identity Management in Cyberspace. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*. s. 445-460.

¹⁰⁷ SULER, J. Identity Management in Cyberspace. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*. s. 445-460.

¹⁰⁸ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 62

svého já, které v reálu díky společenskému tlaku jinak projevit nemůže. Stává se novým svobodnějším člověkem. Osvobozeným od stereotypů, masek, důsledků, zodpovědnosti apod.

3.3.6. Kdo jsme?

Nicméně virtuální chování člověka nám může prozradit mnohé. Příklad ze života – nějaký člověk jde do obchodu a prodavačka se na něj nepříjemně zatváří, on si pomyslí něco vulgárního, ale navenek se bude tvářit jakoby se nic nedělo a bude se chovat a hovořit slušně. Co je pravdivější? Pravdivé je obojí – obojí zároveň. Uvnitř si myslí svoje, ale jeho zkušenosti, výchova, proces socializace a obranné mechanismy mu z různých důvodů doporučují tyto pocity skrýt a tvářit se neutrálně. A máme tu člověka tvořeného hned třemi složkami – toho co si myslí, toho co mu brání projevit co si myslí a toho jak se ve finální podobě zachová. Všechny jsou jeho integrální součástí a všechny tvoří celek. Kdybychom neznali jeho mysl, mohli bychom si snadno pomyslet - to je velmi slušný, trpělivý člověk. Kdybychom znali jen obsah jeho mysli a ne jeho chování, řekli bychom si možná, že to trochu přehání. Na internetu dochází k tomu, že lidé bez obalu sdělují upřímně své obsahy mysli, (zároveň i opak může být pravdou, na internetu se dá mnohem snáze kamuflovat opravdové pocity než v běžné realitě) tak, jak by je v realitě jen těžko projevovali.

Kdybych chtěla dělat něčí psychologický profil, nepochybně by jeho součástí bylo i to, jak se onen člověk chová na internetu, jaké informace konzumuje a produkuje. Na jaké stránky chodí, s kým se stýká, jak se na internetu projevuje – to jsou velice cenné informace o jistých stránkách osobnosti. Může to prozradit například jisté prvky osobnosti, které na veřejnosti v reálném prostředí tají nebo se za ně stydí.

Osobně se domnívám, že pravdivějším prvkem osobnosti jsou tyto upřímné myšlenky, které v onu chvíli říkáme sami sobě a které posléze vlivem socializace

kamuflujeme do přijatelnější podoby, či vůbec neprojevujeme. Na druhou stranu ostatní prvky projevu nejsou bezdůvodné a mají svůj hluboký smysl. Také velice záleží na momentální náladě a okolnostech, tyto pravdy se také časem mění a leckdy se na tutéž událost o něco později díváme úplně jinými očima. Celkově řečeno – abychom člověku rozuměli jako celku, je důležité znát obojí – to co cítí i to jak se zachová.

4. Role kyberprosotoru ve vztahu k životnímu stylu části dnešní populace

World of worldcraft:

"Noční elfský lovec Brion" (level 57) píše (ve 3:29 ráno místního času), že všichni půjdou zabít nějakého Korrika. Pointa následuje v postu číslo pět, kde kněžka Faydra (level 59) nejdříve upozorňuje, že nyní je "OOC" (tj. "Out of character" - nepíše za svou postavu, ale za jejího hráče) a pak konstatuje: "Promiňte, že odvádím řeč od tématu fóra, ale: Brione - pokud nechceš, aby tvá matka věděla, že jsi ve 3:29 ráno vzhůru a sedíš u počítače - tak NEPIŠ do fóra, které čte. Načapala jsem tě. Máš zaracha."¹⁰⁹

Vstupem do kyberprostoru člověk opouští časové souřadnice, po projití pomyslnou branou z přirozeného světa do virtuálního přirozený čas mizí, v kyberprostoru jsou uživatelé on-line, na celé planetě všichni sdílejí jeden čas ve kterém mohou reagovat a být v kyberprostoru aktivní. Zlom mezi realitou přirozeného světa a virtuální realitou představuje uživatelské rozhraní, branou mezi těmito dvěma světy si člověk přenáší prožitky, zkušenosti a dovednosti. Virtuální realita proniká čím dál tím častěji do reálného života a naopak.¹¹⁰

¹⁰⁹ FUKA, F. *Virtuálně reálné hry* [online] [cit. 2008-09-20] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/virtualne-realne-hry/>

¹¹⁰ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 30

Podle Sulera není vzájemné prolínání a kompenzace on-line a off-line života na škodu, naopak, jejich integrace může být prospěšná a obohacující. „Vypuštění“ za den nastřádaných každodenních stresů on-line může být ozdravné. On-line specializované skupiny dávají možnost zaměřit se na konkrétní aspekt své identity, s informacemi a podporou od lidí, kteří nejsou za jiných okolností dostupní. Rozdělení může být účinným způsob, jak uspořádat komplex životního stylu a identity, speciálně pokud jsou sociální role těžko kompatibilní. Ředitel nadnárodní korporace může mít potřebu zařadit se do skupiny „rád kouřím trávu“, oddělenou od jeho profesního života. Suler uvádí několik způsobů, jak integrovat off-line a on-line život dohromady:

- Vyprávění off-line lidem o svém on-line životě
- Vyprávění on-line lidem o svém životě off-line
- Osobní setkávání s on-line lidmi
- Potkávání s off-line lidmi online
- Přenášení on-line chování off-line
- Přenášení off-line chování on-line¹¹¹

4.1. Pronikání kyberprostoru do reality a naopak, jejich vzájemné prolínání

Kolik našich denních činností provádíme virtuálně? Počítač mnozí z nás zapnou již ráno po probuzení, platíme kreditními kartami, mobilní telefon má prakticky každý, na ulici nás sledují bezpečnostní kamery, neustále za sebou zanecháváme digitální stopu...Svou diplomovou práci jsem mimo jiné psala i v Portugalsku ve stanu. Většinu literatury, kterou jsem používala jsem měla ofocenou uloženou na disku a občas jsem se s počítačem vydala do wi-fi zóny abych ji poslala svému konzultantovi. Mezitím jsem si přes skype popovídala s mámou, bratrem a s kamarádem který byl toho času v Mexiku. Mohla jsem jim

¹¹¹ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/integrate.html>

natočit a poslat video aby měli lepší představu o tom jak se mám a stejně tak i oni mně. Letenku domů jsem si objednávala a platila přes internet a co se týká financí - o stavu mých virtuálních peněz na mém bankovním účtu mi pravidelně přichází sms zpráva a je též na internetu k vidění.

Jak říká McLuhan, chceme-li znát účinky nových médií, zkusme si život bez nich představit¹¹²...To by znamenalo psát práci ručně, posílat ji poštou a přepisovat na psacím stroji...

Celkově se dá říci, že píšeme stále méně a méně textů ručně. V běžném životě si většinou vystačíme jen s vlastnoručním podpisem a čísly. Je zajímavé pozorovat, jak se od sebe odlišují ručně psané texty starších generací a generace dnešní. Pokud si dobře vzpomínám, všichni moji prarodiče měli naprosto perfektní rukopis a úhledné písmo, ať již psali účtenku na nákup nebo verše do památníku. Podobně úhledné jsou všechny dopisy, které dostávali do svých přátel v mládí. Zato já po sobě některé svoje ručně psané texty často ani nepřečtu. Snad to souvisí s tím, že velké množství textu dnes píšeme na počítači a je docela možné, že se dovednost ručního psaní stane v budoucnosti vzácným uměním.

4.1.1. Srovnání životního stylu uživatelů internetu a lidí, kteří internet nepoužívají

Zpráva výzkumného týmu sociologie a psychologie Karlovy Univerzity, který navazuje na Světový projekt o internetu, obsahuje zajímavé srovnání životního stylu lidí, kteří internet nepoužívají a životního stylu jeho uživatelů. Lidé, kteří neužívají internet, provádějí mnohé běžné činnosti klasickou cestou pro mnohé uživatele Internetu nepředstavitelně složitou a zdlouhavou. Například pokud potřebují lidé bez připojení k internetu cestovat, využívají buď klasické jízdní řády na zastávkách, nebo mají jízdní řád v knižní podobě zakoupen do domácnosti. Tyto způsoby hledání cestovních informací jsou uživateli internetu odsouzeny jako zastaralé a pomalé, v dnešní době nepoužitelné. Lze říci, že

¹¹² MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*, s. 257.

životní styl osob, které nevyužívají Internet, je v mnohém odlišný a možná i „poklidnější“ než u uživatelů Internetu. Lidé, kteří neužívají Internet, podléhají mnohem méně současné době, která vyžaduje rychlost, flexibilitu, ostatně tito lidé jsou většinou starší a jejich děti už budou (jsou) klasickými uživateli Internetu se vším všudy.¹¹³

4.1.2. Profil typického uživatele

Používání internetu není nikde na světě v populaci rovnoměrně rozloženo. Nejdůležitější proměnnou je věk. Čím je člověk mladší, tím spíše je uživatelem internetu. Platí, že s vyšším věkem procento uživatelů klesá. Dalším faktorem je vzdělání. Internet používají spíše lidé s vyšším vzděláním. V neposlední řadě je zde materiálně – finanční hledisko. Lidé s vyššími příjmy používají internet více, než lidé s nižšími příjmy. Uživatelé internetu dále pocházejí spíše z větších obcí, než z menších.¹¹⁴

Co se týká neuživatelů, nejdůležitější důvod proč internet nepoužívají je finanční hledisko, dalším důvodem je nedostatek času spolu s názorem, že internet není užitečný a dále u některých lidí to, že internet používat neumějí. Nezájem o internet souvisí s věkem, starší lidé spíše uvádějí nezájem o internet, mezi nejmladšími respondenty pak převládá vysvětlení, že nemají vlastní počítač s připojením.¹¹⁵

¹¹³ UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD, *Zpráva z projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR Česky a Češi v kyberprostoru, Zpráva výzkumného týmu sociologie a psychologie v rámci projektu bezpečnostního výzkumu „Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky“* [disk] 2008, Praha, Institut sociologických studií

¹¹⁴ Tamtéž

¹¹⁵ UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD, *Zpráva z projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR Česky a Češi v kyberprostoru, Zpráva výzkumného týmu sociologie a psychologie v rámci projektu bezpečnostního výzkumu „Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky“* [disk] 2008, Praha, Institut sociologických studií

4.1.3. Změny v trávení volného času v důsledku nových médií

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu.¹¹⁶ Technický vývoj a nástup nových médií neustále proměňuje charakter trávení volného času za života posledních generací a tato proměna se urychluje. Pro současnou starší generaci byla hlavním médiem televize, která proměnila její volný čas a životní styl.¹¹⁷ Televize je stále v Euroamerické kultuře absolutní špička mezi volnočasovými aktivitami posledních desetiletí. Internet ji ovšem nesmírně rychle dohání a televizní vysílání se pod jeho tlakem mění. Existuje hypotéza, že čím déle a více používáme Internet, tím méně sledujeme televizi - internet v určité míře televizi nahrazuje.¹¹⁸ Vývoj směřuje u obou médií k užšímu vzájemnému propojení.

Pro většinu mládeže představují mediální aktivity většinou náplň volného času. Z bdělého stavu mladá generace prožije téměř třetinu času s médii, přičemž v disponibilním času, o jehož náplni jedinec sám rozhoduje, čas s médii jednoznačně převažuje. Média lze považovat za socializační činitel s největším rozsahem časové působnosti a tím je také dán jejich zásadní vliv na myšlení, postoje, názory i životní styl celé populace, zejména však mládeže.¹¹⁹

Nástupem nového média dochází k remedializaci, tj. proces, ve kterém si nastupující médium vypůjčuje vlastnosti předchozích médií a reorganizuje způsoby jejich užívání. Nové médium předchodí médium nejen imituje, ale i reorganizuje způsoby jeho používání a starší médium zdokonaluje. Tento proces je oboustranný, stávající a nová média se vzájemně ovlivňují. Příkladem mohou

¹¹⁶ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času.*, s. 28.

¹¹⁷ SAK, P. *Proměny volného času a zaostávání pedagogiky* [online] [cit. 2008-12-12] Dostupné na WWW: http://www.insoma.cz/index.php?id=1&n=1&d_1=paper&d_2=2006_06a

¹¹⁸ UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD, *Zpráva z projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR Česky a Češi v kyberprostoru, Zpráva výzkumného týmu sociologie a psychologie v rámci projektu bezpečnostního výzkumu „Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky“* [disk] 2008, Praha, Institut sociologických studií

¹¹⁹ SAK, P. *Prevence sociálně nežádoucích jevů*, s. 6

být elektronické podoby knih obsahující hypertextové odkazy.¹²⁰

*„Virtuální realita a kyberprostor generují vlastní časoprostor a rekonstruují časoprostor přirozeného světa, v němž probíhá také sociální zrání nové generace. Proměna trávení volného času není v pouhém přiřazení další počítačové aktivity. Počítač je průsečík, v němž se sbíhá široké spektrum dřívějších aktivit a vznikají aktivity nové. Fotografování, filmování, četba, kreslení, grafická tvorba, vzdělávání, finanční operace, účetnictví, animace, simulace, telefonování, poslech hudby, skládání hudby, literární tvorba, nákup, kontakt s úřady, telefonování, psaní dopisů, skupinová komunikace, sex atd. Zájmy, které jedinec dříve uspokojoval v řadě zájmových organizacích na řadě míst a v různém čase může nyní uspokojovat sám, z pohodlí a intimity domova.“*¹²¹

Přechod do kyberprostoru znamenal postupnou změnu životního stylu, která je vedena především jeho digitalizací. Kromě tradičních činností a tvorby začaly vznikat zcela nové aktivity a virtuální produkty. Je otázkou, co se stane s aktivitami, které v budoucnosti nebude možné digitalizovat a co se děje v konfrontaci se současnou digitalizací ve vztahu člověka k přírodě.¹²² Podle Saka mezi nejaktivnějšími uživateli počítačů existuje zajímavá narůstající tendence „vitálních“ aktivit, tj. činností spojených s přírodou. Jde možná o vědomou snahu o kompenzaci virtuálních aktivit bez fyzické aktivity v přirozeném světě.¹²³

Překvapivě dopadlo i další Sakovo srovnání volnočasových aktivit mezi skupinou s nejvyšším indexem komputerizace, tj. lidmi, kteří počítač využívají počítač a skupinou, která počítač nevyužívá. Skupina nevyužívající počítač a internet je minimálně aktivní co se týká vzdělávání, nadprůměrně navštěvuje sportovní utkání, ale aktivnímu sportu se věnuje minimálně, více sleduje televizi a poslouchá rozhlas. V této skupině je také nadprůměrná frekvence sexuálních aktivit a aktivit týkajících se výstavby a udržování domu. Naopak lidé, kteří internet využívají, tedy lidé s nejvyšším indexem komputerizace patří podle Saka

¹²⁰ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 261

¹²¹ SAK, P. *Proměny volného času a zaostávání pedagogiky* [online] [cit. 2008-12-12] Dostupné na WWW: http://www.insoma.cz/index.php?id=1&n=1&d_1=paper&d_2=2006_06a

¹²² SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 260

¹²³ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 265

k neaktivnější části populace a to i co se týká činností, které nemají s počítačem nic společného, což je výrazné především u vzdělávání.¹²⁴

To je zajímavé zjištění, které vyvrací svým způsobem vžitou představu o tom že částí a dlouhodobí uživatelé internetu u něj většinou „jen sedí“ a „nedělají nic jiného“.

4.1.4. Vývoj volnočasových aktivit mládeže od roku 1982 do roku 2005, věková skupina 15 - 18 let

Graf ukazuje, jak se ve věkové skupině 15 – 18 let od roku 1982 vyvíjely frekvence vybraných volnočasových aktivit. Na počátku devadesátých let se objevuje hlavní nositel formující se informační společnosti – osobní počítač – na grafu je vidět jeho strmý vzestup.

Zatímco v minulosti trvalo i generace než inovace prostoupila celou společností a stala se součástí jejího života, nasycení společnosti inovací ve formě počítače proběhlo v rozmezí sociálního věku jedné generace mládeže, jak ilustruje graf. V roce 2005 mládež ve věku 15 – 18 let využívala počítač se stejnou frekvencí jako sleduje televizi, což je dlouhodobě nejfrekventovanější volnočasová aktivita.

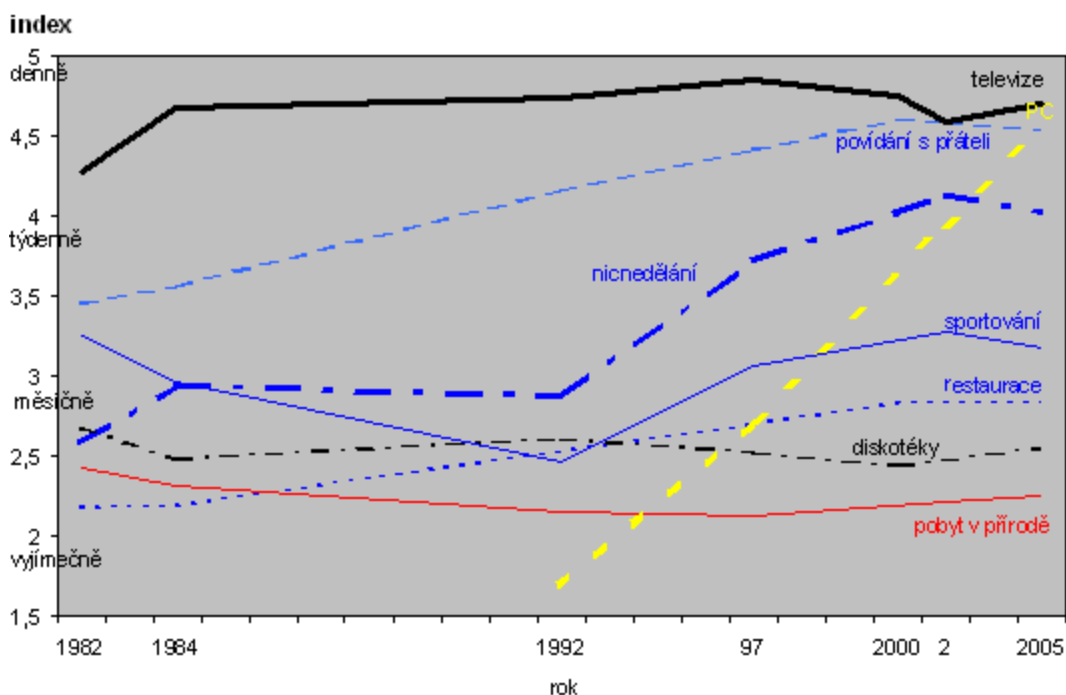
¹²⁵

Na grafu je zajímavé, že současně s objevením se počítače začala stoupat i křivka sportovních aktivit, které měly do té doby spíše sestupnou tendenci a také křivka nicnedělání. Nicnedělání je zároveň hned po počítačích druhou nejrychleji stoupající „aktivitou“ a je zvláštní, že jeho křivka strmě stoupá také od chvíle, kdy se objevuje počítač. Povídání s přáteli vykazuje pomalu stoupající tendenci, a ještě o něco méně stoupající tendenci vykazuje návštěva restaurací. Pobyt v přírodě, diskotéky a sledování televize se drží víceméně na stejných pozicích.

¹²⁴ SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*, s. 265

¹²⁵ SAK, P. *Proměny volného času a zaostávání pedagogiky* [online] [cit. 2008-12-12] Dostupné na WWW: http://www.insoma.cz/index.php?id=1&n=1&d_1=paper&d_2=2006_06a

Graf¹²⁶

5. Vztahy na internetu

Kyberprostor posunul hranice v lidských vztazích. Lidí se na internetu přátelí, spolupracují, milují i nenávidí.

Různí autoři se neshodují v názorech na to, jestli nás internet sblíží, nebo naopak oddaluje. Někteří tvrdí, že pocit, že virtuální prostor a chatování umožňuje navazování nových kontaktů a zlepšování sociálního života platí pouze u extrovertů, introvertně orientovaní jedinci se při častém užívání internetu cítí osamělejší, jsou méně sociálně zapojeni do života a mají větší sklony k depresím než ti, kteří internet tak často neuvžívají.¹²⁷

Naopak podle jiných autorů nacházejí sociálně úzkostní a osamělí lidé na

¹²⁶ SAK, P. *Proměny volného času a zaostávání pedagogiky* [online] [cit. 2008-12-12] Dostupné na WWW: http://www.insoma.cz/index.php?id=1&n=1&d_1=paper&d_2=2006_06a

¹²⁷ MAREŠ, P.; POTOČNÝ, T. et al. *Modernizace a česká rodina*, s. 301

internetu příjemnější a intimnější lidské vztahy spíše než v realitě a úspěšně integrují tyto vztahy i do reálného života.¹²⁸

Další výsledky ukazují, že lidé, kteří se déle účastní virtuálních skupin, mají tendenci tyto vztahy převádět do reality. Tito lidé uvádějí, že jejich internetoví přátelé tvoří zcela jiný okruh známých, než přátelé z reálného světa a že tyto okruhy se nepřekrývají, nebo se překrývají jen málo. Podle výzkumů University of Washington také málokdy své virtuální přátele svým reálným přátelům představují. S přáteli s internetu sdílejí některé stránky své osobnosti, které s přáteli z reálného světa nemohou sdílet, nebo sdílet nechtějí a hodnotí tyto vztahy velmi vysoko. Autoři výzkumu nakonec shrnují: průměrné využívání počítače neovlivňuje negativně sociální dovednosti a aktivity dětí, ale bude třeba zjistit vliv nadměrného využívání počítačů a internetu na pocit osamění, sociální vazby a duševní pohody u dětí a adolescentů.¹²⁹

Obecně se dá říci, že on-line vztahy jsou podobně různorodé, jako vztahy reálné.¹³⁰

5.1 Intimní vztahy na internetu

Kybersvět je plný možností jak překračovat časoprostor a nabízí se zde spousta fantastických dimenzí. Používání počítačů je relativně nový způsob jak vést s někým intimní vztah. Milenec vstupuje do vašeho domu či kanceláře aniž by byl fyzicky přítomen, což je svým způsobem velmi okouzlující. Oproti tomu reálný svět se svými pachy, chutí a komplexem celkového dojmu ze všech pěti smyslů dohromady je místem, kde se dá s ostatními lidmi dělat mnohem víc. Kyberprostor je úžasný doplněk reality, ale pro dlouhotrvající vztahy a pro nejintimnější vztahy obzvlášť je jen chabou náhražkou, která není skutečně naplňující.¹³¹

¹²⁸ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 73-74

¹²⁹ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 73-74

¹³⁰ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 78

¹³¹ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/bvinterview.html>

V podstatě lidé po internetu navazují vztahy ze stejných důvodů, jako v reálu. Může to být tím, že žádný reálný vztah nemají, nebo na internetu nalézají něco, co v jejich reálném vztahu chybí – nebo si alespoň mohou myslet, že našli něco, co jim chybí - díky tomu, že do těchto přátelství vkládají notnou dávku vlastní fantazie. Z důvodu chybějící informace mají komunikující protějšky o sobě často velmi nereálné představy. Což obvykle nevádí – až do prvního setkání.

Většina lidí, kteří rozvinuli blízké přátelství a intimní vztahy v kybersvětě nakonec chtějí a potřebují jeden druhého potkat osobně. A jakmile to jednou udělají, mohou následný návrat do kyberroviny vnímat přinejmenším jako oploštělý a neúplný.

V ideálním světě máme na výběr z obou možností, můžeme své vztahy a přátelství rozvíjet osobně nebo po internetu, využívat při tom výhody obou sfér. Ale okolnosti nejsou vždy příznivé a proto jsou a budou někteří lidé, které budeme potkávat jenom on-line a další, které můžeme potkávat jen osobně. Různorodost je kořením života.¹³²

5.1.1. Proces vývoje internetových vztahů

Celkově lze říci, že on-line vztahy se utvářejí a mizí rychleji, než v realitě. Avšak přestože jsou na internetu krátkodobé, prchavé vztahy běžnou záležitostí, není důvod, proč by z internetových vztahů nemohly vznikat i vztahy dlouhotrvající, jako je manželství atd. Ale jak k tomu dochází? Na internetu lze za krátkou dobu potkat spousty lidí. Nejprve z tohoto nespočetného množství osob z nějakého důvodu určité lidi vybereme. Vědomě a často nevědomě jich filtrujeme stovky a selektujeme ty se stejnými zájmy, ty, kteří sednou našim psychologickým a emocionálním potřebám, ty, kteří vyhovují našim dynamickým procesům.¹³³

Podle Šmahela jsou kritériem, podle kterého si uživatelé na internetu vybírají své

¹³² SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/showdown.html>

¹³³ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/emailrel.html>

komunikační partnery, kteří jsou považováni za virtuálně atraktivní tyto znaky: smysl pro humor, zajímavost, kreativita, inteligence, schopnosti používat slova, jistá míra sebeodhalení, virtuální charisma a princip podobnosti. Naopak za snižující atraktivitu jsou považovány tyto faktory: pasivita, nepřiměřený exhibicionismus a agresivita. Oproti reálnému světu se do popředí dostávají ty charakteristiky, které souvisí s psaným slovem, respektive jsou spojeny rovněž se schopností ovládat počítač, či internet. Důležitou roli při hodnocení atraktivity hraje také princip projekce, kdy se člověk ve virtuálním prostředí musí rozhodovat na základě velmi omezeného množství informací, a proto fantazie či představivost pak doplňují chybějící informace.¹³⁴

Internetová komunikace může být permanentně nahrávána a nabízí tak jedinečnou možnost výzkumu toho, jak se vztahy vyvíjejí. Při reflektování on-line vztahu bývá po čase zajímavé otevřít archiv našich prvních emailů a zpráv, které jsme si vyměnili.

Textová komunikace je na jednu stranu omezující, ale na druhou stranu dává částečná anonymita spoustě lidem lidem pocit větší uvolněnosti a odvahy. V textové komunikaci stoupá intimita mnohem rychleji než ve vztazích tváří v tvář. Někteří lidé věří, že jsou více napojeni na mysl, srdce a dokonce duši svého internetového partnera, když nejsou rušeni či pomýleni fyzickou podobou dané osoby, jako v reálném životě.

Postupně o sobě lidé navzájem odhalují více a více věcí. Chybějící kontakt tváří v tvář často vede k větší smělosti k diskutování o takových otázkách a pocitech, které bychom si jinak neřekli a které pomáhají upevňovat vytvořené pouto.

Kyberprostor může být snadno izolovaným světem od „reálného“ života – svět ve kterém můžeme nabrat jakoukoliv identitu – odhalování své vlastní identity je bráno jako signál intimnosti a jistý závazek. Čím více pravdivých informací z reálného světa o sobě lidé sdílí, tím více svůj vztah upevňují. Tak se jeden pro druhého stáváme stále více a více „reálnější“. Na řadu přicházejí stále bližší způsoby komunikace, od on-line chatu k videochatu, vzájemná výměna fotografií a telefonních čísel. Každá z těchto aktivit dělá vztah skutečnějším a je ve vztahu

¹³⁴ ŠMAHEL D., VESELÁ M., *Interpersonální atraktivita ve virtuálním prostředí*, s. 174-186.

důležitým bodem. Myšlenky a pocity, které lidé mají během těchto stále intimnějších setkání mají posouvají vztah do nové úrovně.

Přirozený průběh prohlubujícího se intimního internetového přátelství vede k setkání se tváří v tvář. Lidé cítí, že se s onou osobou MUSÍ setkat, aby svůj vztah naplnili. Fyzický kontakt je základní lidskou potřebou. Internet pro ně je jen cestou jak jeden druhého potkat. Je to ostatně velice efektivní cesta pro nalezení lidí s podobnými zájmy. Platí tedy, že čím je vztah bližší, tím spíše spěje k realizaci tohoto zásadního kroku – osobnímu setkání.¹³⁵

5.1.2. Osobní setkání

Oba účastníci internetového vztahu se rozhodli k setkání tváří v tvář. Vidina setkání v nich však vzbuzuje určitou úzkost. Bude takový/á jakého si ho/ji představuji? Co si o mně bude myslet? Co oba očekáváme od tohoto „rande“?

Někteří zkušenější on-line uživatelé doporučují odhodit veškerá očekávání o tom jaký ten druhý nakonec při setkání bude. Člověk se tak vyvaruje překvapení. Jiní říkají, že znají -li někoho opravdu dobře skrz email, proběhne setkání přirozeně a hladce.¹³⁶

V mnoha případech může setkání tváří v tvář skutečně otevřít oči. Společník není přesně takový jakého jsme očekávali. Vypadá, nebo mluví odlišně než jsem si představovali. Některý aspekt jeho osobnosti je od našich představ na hony vzdálený. Lidé se tváří v tvář nechovají stejně jako po internetu. Například ti kteří on-line hodně mluví mohou být ve skutečnosti mlčenliví a naopak. Některé důležité osobnostní aspekty zřetelné v osobním setkání nemusejí být patrné on-line. Další prvky lidských on-line vztahů mohou ukazovat na to, co lidem v reálném světě ve skutečnosti schází. Setkání tak může být velmi překvapující. Na druhou stranu, kontrast toho jací se zdáli být a jak se projeví, je většinou

¹³⁵ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/bvinterview.html>

¹³⁶ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/emailrel.html>

způsoben falešným dojmem, který jsme si o nich sami utvořili.¹³⁷

Jakmile se lidé ocitnou tváří v tvář, mají vynikající příležitost porovnat si podle toho jak jejich společník vypadá to, co si o něm v hlavě vytvořili za obraz. Mohou tak lépe porozumět některým svým představám a nevědomým myšlenkovým procesům a důvodu jejich vzniku. Nebo naleznout něco, co totálně přehlédli a co tváří v tvář nemůže být ignorováno. Osobní setkání dává možnost porozumět svým přenosovým reakcím.

Osobní setkání často vztah prohloubí a změní způsob, jak jeden druhého on-line vnímá. Později pár o setkání diskutuje, vstřebává jej, vzpomíná a uchovává setkání v paměti. Staví na tom. V ideálním případě mohou jeden druhému pomoci porozumět vzájemným přenosovým reakcím.¹³⁸

Bohužel osobní setkání je vždy trochu riskantní záležitostí a ne vždy vztah pozvedne. Lidé mohou být rozčarování a zklamání. Společník nebyl to, co doufali že je. Nešťastné výsledky znamenají, že přenosová přání byla silná a velmi špatně zaměřená.

5.1.3. Někteří lidé se setkat nechtějí

Kyberromance mohou být skutečně opravdovými přátelstvími. Textová komunikace může být velice intimní. Existují však lidé, kteří se setkat odmítají, i přesto že jim v něm nic vážného nebrání. Jsou to lidé, kteří preferují žít ve své fantazii, kterou si o svém kyberpartnerovi vysnili. Realita totiž může být velice drsně odlišná, nechtějí se potkat, aby nezničili toto kouzlo. Kyberpartner je často jen jednou z cest úniku do fantazie, jen je mnohem víc interaktivnější, a proto víc vzrušující. Možná mají strach že se jejich očekávání rozplynou nebo cítí, že je pro ně jistější a pohodlnější zůstat ve své relativní anonymitě. Anebo je to prostě on-

¹³⁷ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/emailrel.html>

¹³⁸ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/emailrel.html>

line jen baví a nechtějí toto přátelství převádět do reálu. Rozhodnutí nepotkat se tváří v tvář, je každopádně rozhodnutí nedělat vztah intimnějším a s reálným základem.¹³⁹

5.1.4. Cybersex

Internet však nabízí nový, odlišný svět k objevování sexuality – umožňuje „vyzkoušet si“ praktiky, které bychom v realitě nepoužili z důvodu morálních zábran, fyzického rizika, legality apod. Cybersex probíhá obvykle formou pornografie v podobě psaného textu. John Suler definuje cybersex jako: "... *mluvnické cvičení dvou či více osob propletené sprostými výrazy a pornografií, přičemž umění psát na klávesnici jen jednou rukou se bere jako velká výhoda*"¹⁴⁰ a dále jako „*Popisování do detailu, co kdo komu dělá a jak se u toho cítí.*“¹⁴¹ Někdy může dojít i k výměně obrázků, ale obvykle je obrazová informace spíše komplikací, která zastaví volnou hru představivosti.¹⁴²

Velmi výstižný popis kybersexu je ve wikipedii:

*„Počítačový sex nebo cybersex je virtuální sex, při kterém si dva nebo více osob spojených vzdáleně přes počítačovou síť vzájemně posílá zprávy popisující sexuální zážitky. Je to forma hraní role, ve které účastníci předstírají skutečný pohlavní styk popisem činností a reakcí na své partnery, v chatu nejčastěji písemnou formou, určenou na stimulaci sexuálních pocitů a fantazií partnera.“*¹⁴³

Podle Pírka má cybersex tyto výhody: chybí nebezpečí pohlavních chorob,

¹³⁹ SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/emailrel.html>

¹⁴⁰ SULER, J. Adolescents in Cyberspace The Good, the Bad, and the Ugly In PÍRKO, M. Cybersex: svůdné možnosti Internetu [online] *Lupa.cz* [cit. 14. březen 2009] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/cybersex-svudne-moznosti-internetu/>

¹⁴¹ SULER, J. Adolescents in Cyberspace The Good, the Bad, and the Ugly In ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, s. 52.

¹⁴² SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psyber/adoles.html>

¹⁴³ *Počítačový sex* [online] Wikipedia [cit. 15. března 2009] Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Cybersex>

splnění sexuálních přání, ochrana osobnosti, dálkové vztahy, zastoupení sexuálních menšin. A nevýhody jsou: možnost vytvoření závislosti, riziko deviantů, špatný vtíp („vystřelení si“ z někoho), snadná nevěra.¹⁴⁴

Lidé používají internetu jako prostředku pro hledání a experimentování s identitou. Podle některých názorů mohou praktiky při cybersexu často pomoci člověku odhalit své pravé sexuální já.¹⁴⁵

5.2. Porno na internetu

Poslední kapitolu bych chtěla věnovat tomuto fenoménu, již jen z toho důvodu, že podle některých zdrojů se přes celých 80 procent (!) obsahu internetu zabývá pornografickou tematikou.¹⁴⁶ Pokud platí, že internet je jakousi analogií lidského nervového systému¹⁴⁷, pak je na čase oprášit starého dobrého Freuda a opětovně vzdát tomuto pánovi hold. Skutečnost je možná trochu prozaičtější, jak vysvětlují autoři serveru Lupa.cz, kteří se zabývali studií Philipa Starka. *„Cílem studie bylo zjistit, jaký podíl indexu vyhledávačů tvoří erotické stránky, kolik z nich je umístěno v USA, kolik procent hledaných dotazů vrací v první desítku alespoň jeden odkaz na sexuálně explicitní web a konečně jak efektivní jsou filtry na blokování tohoto obsahu...*

Ukázalo se, že porno na Internetu je a stále vzkvétá. Podle všeho se ale jeho význam už blíží celkovému významu pornografie ve světě tak, jak se Internet čím dál tím více dostává do všech oblastí lidské činnosti. Náskok pornoprůmyslu při adopci nových technologií je zajímavý, ale dnes je již doháněn i ostatními. Například jeden čas porno jistě tvořilo podstatnou část videa, které přes Internet

¹⁴⁴ PÍRKO, M. Cybersex: svůdné možnosti Internetu [online] *Lupa.cz* [cit. 14. března 2009] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/cybersex-svudne-moznosti-internetu/>

¹⁴⁵ PÍRKO, M. Cybersex: svůdné možnosti Internetu [online] *Lupa.cz* [cit. 14. března 2009] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/cybersex-svudne-moznosti-internetu/>

¹⁴⁶ RIMM, M. Marketing Pornography on the Information Superhighway *Georgetown Law Journal* 1995 roč. 83 č. 5 s. 1849

¹⁴⁷ ADAMOVIČ, I. *Návrat k chaosu (ralph abraham)* [online magazín] [cit. 15. června 2008] Dostupné na WWW: <http://webspaces.arachne.cz/dir/zivel.cz/www/article.php?id=112>

proteklo, s příchodem YouTube, Google Vide a dalších se to určitě mění. ¹⁴⁸

Vypadá to tedy, že přestože byla pornografie jednou z prvních věcí, která naplnila celosvětovou síť, hraje na internetu podobnou roli, jako hraje v běžném životě, ani více, ani méně.

¹⁴⁸ ANTOŠ, D. *Vládne porno Internetu?* [online dokument] [cit. 2008-9-5] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/vladne-porno-internetu/>

Praktická část

6.1. Vymezení problému a cíl šetření

V praktické části se zabývám výzkumem vztahu populace k internetu. Šetření se částečně opírá o výzkum Světového projektu o internetu a zprávy z projektu „Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR“. Cíle výzkumné sondy byly formulovány následovně :

- Měření sociálně demografických charakteristik respondentů
- Typologie respondentů podle stupně intenzity využívání internetu
- Zkoumání otázky jakým způsobem lidé internet využívají
- Zkoumání sociálního chování na internetu a jeho přenášení do reálného prostředí a naopak
- Zkoumání vlivu anonymity a desinhibičního efektu na chování lidí na internetu
- Zkoumání intimních vztahů na internetu a jejich přenosu do reálného prostředí

Šetření bylo realizováno v období od 1. března 2009 do 30. března 2009.

6.2. Charakteristika výzkumného vzorku

Pro výběr respondentů se stalo zásadním kritériem, zda byli účastníci sondy uživateli internetu. Neuživatelé internetu byli z výzkumu vyloučeni.

6. 3. Nástroje sběru dat

Jako techniku sběru dat jsem zvolila dotazník. Dotazování se uskutečnilo formou elektronického dotazníku rozeslaného po internetu a osobním rozdáváním

papírového dotazníku.

6. 4. Otázky

Otázky se členily do šesti základních okruhů:

- I. Sociodemografické údaje respondentů
- II. Typologie respondentů
- III. Zmapování aktivit, které na internetu mezi respondenty převažují.
- IV. Otázky týkající se vlivu Internetu na sociální chování
- V. Otázky týkající se anonymity na internetu
- VI. Otázky týkající se intimních internetových vztahů

I. V prvním okruhu jsem zkoumala sociodemografické údaje respondentů. Důležitou hodnotou byl především věk. Dále se zjišťovalo pohlaví, velikost místa bydliště, vzdělání a region respondentů. Dotazník byl publikován na internetu k dispozici zcela nahodilému vzorku respondentů a měl by nastínit charakteristický profil typického uživatele.

II. Pro bližší charakteristiku výzkumného vzorku byli respondenti rozděleni do základních skupin podle intenzity a délky používání počítače a internetu. Tato typologie vychází z doporučení z výzkumu projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR.

Podle těchto proměnných chci klasifikovat různé typy uživatelů internetu, lišící se mezi sebou délkou připojení a průměrným časem stráveným u počítače.

Pozn. Česká republika je oficiálně připojena k internetu od roku 1993.

Rozdělení podle intenzity využívání:

- okrajoví uživatelé používající internet méně než hodinu denně
- uživatelé používající internet od jedné do tří hodin denně
- uživatelé, kteří jsou napojeni déle než 3 hodiny denně

Rozdělení podle délky připojení

- uživatelé začátečníci, kteří jsou připojeni méně než jeden rok
- uživatelé, kteří používají připojení déle než jeden rok a méně než 5 let
- uživatelé kteří používají připojení 5 let a více

III. Ve třetím okruhu se zabývám mapováním aktivit, které uživatelé nejčastěji na internetu provádějí. Soubor aktivit byl převzat z projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR. Respondenti měli možnost si vybrat jakýkoliv počet odpovědí z tohoto výběru:

- Aukce
- Vyřizování cestovních záležitostí a vyhledávání cestovních informací
- Hraní her
- Koníčky
- Prohlížení stránek se sexuálním obsahem
- Práce z domova
- Poslech hudby
- Stahování hudby, například souborů mp3
- Čtení místních, celostátních a mezinárodních zpráv
- Poslech hudby nebo sledování videa přes internet
- Placení a sledování účtů prostřednictvím internetu
- Náboženské či duchovní aktivity
- Obchodování, sledování aktuální hodnoty akcií
- Hledání zaměstnání, prohlížení inzerátů
- Hledání informací do práce nebo do školy
- Hledání informací pro osobní či jiné potřeby
- Účast v internetových chatovacích místnostech (chatech)
- Čtení a psaní emailů

- Posílání online vzkazů (například pomocí ICQ, MSN apod.)
- Účast v diskusních fórech
- Účast v sociálních sítích (například facebook, libimseti)
- Údržba webových stránek
- Práce do školy
- Telefonování přes internet
- Nakupování zboží a služeb
- Běžné surfování po síti
- Práce na svém blogu
- Sledování televize
- Poslech rádia

IV. Další blok představovaly otázky týkající se vlivu Internetu na sociální chování. Internet je místem, kde se virtuálně setkává mnoho různých lidí. Zajímám se o to, zda se internetové vztahy mohou přenášet do reálného života a naopak. Respondenti odpovídali na otázky pro třetí okruh ve znění:

- Setkal/a jste se někdy tváří v tvář s někým, koho jste před tím znal/a jenom z internetu?
- S kolika lidmi jste se setkal/a tváří v tvář?
- Kolik máte přátel, které jste původně poznal na internetu a znáte je i osobně?
- Kolik máte přátel na internetu, ale dosud jste je osobně nepoznal?
- Kolik máte přátel, které jste poznal prostřednictvím osobního kontaktu a nyní s nimi komunikujete i přes internet?

V. Pátý okruh se týkal vlivu anonymity a desinhibičního efektu na chování

a vnímání virtuálního prostředí respondujících uživatelů internetu. Lidé se na internetu mohou chovat trochu odlišně než v reálném prostředí. Respondenti uváděli, nakolik souhlasí s následujícími výroky, které byly převzaty z projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR:

- Na internetu mám pocit anonymity.
- Na internetu se mi lépe vyjadřují emoce, pocity a city.
- Na internetu se cítím být v kontaktu s druhými lidmi méně svázaný.
- Na internetu odhaluji i soukromé detaily ze svého života, které v běžném životě nesdělují.
- Na internetu jsem otevřenější než ve skutečnosti.
- Cítím, že na internetu jsem více sám sebou než ve skutečnosti.
- Vyjadřovat se na internetu je pro mne snazší než v běžném rozhovoru.
- Raději potkávám lidi na internetu než osobně.
- Na internetu se bavím s lidmi o jiných věcech, než s lidmi, které znám z reálného života.
- Nevadilo by mi, kdyby se mí blízcí dozvěděli o všem, co dělám na internetu.
- Na internetu ukazuji jiné stránky sebe sama než v reálném životě.
- Na internetu se chovám stejně jako v reálném životě.
- Styděl bych se, kdyby se někdo dozvěděl o některých mých aktivitách na internetu.
- Na internetu ukazuji své fotografie, které považuji za intimní
- Na internetu mi velmi chybí neverbální komunikace, tj. jak se kdo tváří, tón hlasu, pohled.

VI. V šestém okruhu se zabývám intimními internetovými vztahy a jejich převáděním do reálného prostředí. Člověk se po internetu může zamilovat tak snadno, jako v reálném životě. Problémem však bývá, chce-li vztah převést do skutečného světa. Zajímám se o to, zda se představy lidí, kteří se zamilovali po

internetu a posléze osobně setkali lišily od reálné podoby jejich protějšků a zda a jakým způsobem se jejich vztah po osobním setkání vyvíjel. Respondenti odpovídali na otázky:

- Můžete uvést, zda jste někdy cítil/a pocit zamilovanosti k člověku, kterého jste znal/a jenom přes internet?
- Splňoval onen člověk představy, jaké jste o něm na základě internetových informací měl/a?
- Setkal/a jste se s člověkem, ke kterému jste po internetu cítil/a pocit zamilovanosti tváří v tvář?
- Změnil se váš způsob komunikace po internetu s tímto člověkem po setkání tváří v tvář?
- Změnil se váš vztah k tomuto člověku po setkání tváří v tvář?
- Přenesl se váš internetový milostný vztah do reálného života?

6. 5. Výsledky šetření

Šetřením byla získána data ze souboru 100 osob, z toho 55 žen a 45 mužů. Elektronickým dotazníkem byla získána data od 79 osob, osobním dotazováním pomocí papírového dotazníku data od 21 osob. Všichni splňovali stanovené kritérium být uživatelem internetu. Osoby odpovídající na elektronický dotazník šířený po internetu toto kritérium splňovaly automaticky v důsledku použité verze dotazníku, osoby dotazované pomocí papírového dotazníku byly do výzkumu vybírány pouze pokud nejprve potvrdily, že používají internet.

I. Výsledky sociodemografického výzkumu:

Sledovaný soubor měl věkové rozpětí od 14 do 62 let, z nichž více než polovinu tvořila věková skupina lidí mezi 18 a 25 lety, třetinu pak lidé od 25 do 30 lety.

(Graf 26., tabulka 29.) Tento výsledek odpovídá zjišťování světového projektu

o internetu, podle kterého není používání internetu rozděleno nikde na světě rovnoměrně. Tato nerovnoměrnost se nazývá „digital divide“ a jednou z hlavních proměnných zde tvoří věk. S vyšším věkem procento uživatelů klesá. V mém výzkumu byli pouze 3 uživatelé internetu starší 40 let. Na druhou stranu pouhých 7 % respondentů bylo mladších 18 let, což je pravděpodobně způsobeno tím, že lidé v této věkové kategorii navštěvují jiné stránky, než na jakých byl dotazník šířen.

Strukturu uživatelů internetu tvořili podle mého výzkumu z 55 % studenti, 43 % pracující lidé a 2 % ženy na mateřské dovolené. (Graf 31., tabulka 34.) Nebyl mezi nimi ani jeden nezaměstnaný a ani jeden člověk v důchodu.

Podle světového projektu o internetu je vzdělání další důležitou proměnnou, která ovlivňuje používání internetu - čím vyšší má člověk vzdělání, tím se zvyšuje pravděpodobnost, že bude uživatelem internetu. V mém výzkumu 47 % respondentů tvořili středoškoláci s maturitou, 33 % vysokoškoláci, 11 % lidí se základním vzděláním, 6 % vyšší odborné vzdělání a 3 % středoškoláci bez maturity. (Graf 28., tabulka 31.)

36 % respondentů pocházelo z měst s 20 000 – 90 000 obyvateli, 31 % z velkoměst nad 90 000 obyvatel a výše, 13 % z měst s 5 000 – 19 000 obyvateli, 10 % z vesnic do 999 obyvatel, 5 % z obcí s 1 000 – 1 999 obyvatel a 5 % z obcí s 2 000 – 4 999 obyvateli. (Graf 29., tabulka 32.)

O něco více než čtvrtina (27 %) respondentů pocházela z Jihočeského kraje, 16 % z Jihomoravského kraje, 14 % z Prahy. Z ostatních krajů České republiky pocházel

vždy alespoň jeden respondent. (Graf 30., tabulka 33.)

II. Typologie uživatelů:

67 % respondentů tvořili lidé, kteří uvedli, že používají internet déle než 3 hodiny denně, 22 % používá internet mezi jednou až třemi hodinami denně a méně než jednu hodinu denně používá internet 11 % respondentů. (Tabulka 2.)

5 a více let používá internet 76 % respondentů, od 1 do 5 let používá internet

19 % respondentů a méně než jeden rok používá internet 5 % respondentů. (Tabulka 2.)

59 % respondentů patřili do kategorie velmi zkušených uživatelů, to znamená, že používají internet 5 a více hodin a zároveň odpověděli, že na internetu tráví 3 a více hodin denně.

III. Jakým způsobem lidé internet využívají:

Jednoznačně nejčastější aktivitou je čtení a psaní emailů, tento komunikační kanál používá 84 % respondentů. Druhou nejčastější aktivitou je posílání on line vzkazů (například pomocí ICQ, MSN apod.), kterou používá 81 % respondentů. Následuje hledání informací pro osobní či jiné potřeby 77 %, hledání informací do práce nebo do školy 75 %, čtení místních, celostátních a mezinárodních zpráv 73 %, běžné surfování po síti 68 %, poslech hudby nebo sledování videa přes internet 65 %. (viz. Graf 1., tabulka 1.)

Nejčastější aktivity na internetu podle mého výzkumu spadají do kategorie komunikace, vyhledávání informací a zábava.

IV. Vliv internetu na sociální chování:

Více než polovina (57 %) respondentů uvedla, že se někdy setkali tváří v tvář s někým, koho před tím znali jen z internetu. (Graf 2., tabulka 3.) Naprostá většina respondentů s touto zkušeností se setkala tváří v tvář s 1 až 10 lidmi - nejčastěji se setkali pouze s jedním člověkem (9 %), dále s 5 lidmi (8 %). Rozmezí počtu lidí, které potkali respondenti se zkušeností osobního kontaktu se pohybovalo mezi minimálně 1 člověkem a maximálně 200 lidmi. (Graf 3., tabulka 4.)

To, že vztahy, které původně začaly na internetu mohou později přerůst v přátelství v reálném prostředí potvrdilo 39 % ze všech respondentů. Z této skupiny převedlo 70 % respondentů z internetu do reálného prostředí vztah s 1 až 10 lidmi. U 20 % respondentů z této skupiny se vztah, který začal původně na internetu, nepřevedl do reálného světa ani s jedním člověkem. Z celkového počtu respondentů tvoří tito lidé 11 %. (Graf 4., tabulka 5.)

39 % respondentů uvedlo, že nemají žádné přátele, které znají jenom z internetu ale dosud je nepotkali osobně. 30% respondentů má na internetu od jednoho do deseti přátel, které dosud osobně nepotkal, 31% má na internetu více než 10 přátel, které dosud osobně nepotkal. Počet internetových přátel se pohybuje mezi 1 a 50 lidmi. 10 % respondentů uvedlo 2 takové přátele a stejný počet 10 % respondentů uvedlo 10 takových přátel. Jednoho přítele uvedlo 9 % respondentů. (Graf 5., tabulka 6.)

Počet přátel, které respondenti poznali prostřednictvím osobního kontaktu a nyní s nimi komunikují i přes internet se nejčastěji pohybuje mezi 10 a 50 lidmi, což uvedlo 66 % respondentů. Překvapivých 9 % žádné takové přátele nemá. Počet přátel z osobního kontaktu pokračujícího na internetu se pohybuje od 0 do 235 lidí. Internet lidé používají především ke komunikaci s lidmi, které znají z reálného prostředí, což se potvrdilo u 91 % respondentů. (Graf 6., tabulka 7.)

V. Anonymita a desinhibiční efekt

S tvrzením „*na internetu mám pocit anonymity*“ rozhodně souhlasí pouhých 8 % respondentů, spíše souhlasí 39 % respondentů, 24 % jich spíše nesouhlasí a rozhodně nesouhlasilo 16 %. 13 % neví. (Graf 7., tabulka 8.)

S tvrzením „*na internetu se mi lépe vyjadřují emoce, pocity a city*“ souhlasilo 14 % respondentů, spíše souhlasilo 34 % respondentů, spíše nesouhlasilo 23 % respondentů, nesouhlasilo 19 % respondentů a neví 10 % respondentů. (Graf 8., tabulka 9)

S tvrzením „*na internetu se cítím v kontaktu s ostatními lidmi méně svázaný/á*“ souhlasilo 15 % respondentů, spíše souhlasilo 42 % respondentů, spíše nesouhlasilo 15 %, nesouhlasilo 13 % a 15 % neví. (Graf 9. tabulka 10.)

S tvrzením „*na internetu odhaluji i soukromé detaily ze svého života, které v běžném životě nesděluji.*“ souhlasilo 15 % respondentů, spíše souhlasilo 19 % respondentů, spíše nesouhlasilo 27 % respondentů a nesouhlasilo 28 % respondentů. (Graf 11., tabulka 12.) Ti, kteří nesouhlasili s tvrzením, že by se na internetu svěřovali se svými soukromými detaily ze života zároveň většinou

nesouhlasili s tvrzením, že by byli na internetu otevřenější než ve skutečnosti a také nesouhlasili s tvrzením, že by se na internetu cítili více sami sebou než ve skutečnosti.

S tvrzením „*cítím, že na internetu jsem více sám sebou než ve skutečnosti.*“ souhlasilo 5 % respondentů, spíše souhlasilo 9 % respondentů, spíše nesouhlasilo 29 % respondentů a nesouhlasilo 47 % respondentů, 10 % neví. (Graf 12., tabulka 13.)

S tvrzením „*vyjadřovat se na internetu je snazší než v běžném rozhovoru*“ souhlasilo 11 % respondentů, spíše souhlasilo 25 % respondentů, spíše nesouhlasilo 24 % respondentů a nesouhlasilo 32 % respondentů. 8 % neví. (Graf 13., tabulka 14.)

S tvrzením „*raději potkávám lidi na internetu než osobně.*“ souhlasilo 6 % respondentů, spíše souhlasilo 5 % respondentů, spíše nesouhlasilo 23 % respondentů a nesouhlasilo 60 % respondentů. 6 % neví. (Graf 14., tabulka 15.)

S tvrzením „*na internetu se bavím s lidmi o jiných věcech, než s lidmi, které znám z reálného života.*“ souhlasilo 10 % respondentů, spíše souhlasilo 25 % respondentů, spíše nesouhlasilo 19 % respondentů a nesouhlasilo 35 % respondentů. 11 % neví. (Graf 15., tabulka 16.)

S tvrzením: „*Nevadilo by mi, kdyby se mí blízcí dozvěděli o všem, co dělám na internetu.*“ souhlasilo 31 % respondentů, spíše souhlasilo 23 % respondentů, spíše nesouhlasilo 15 % respondentů, nesouhlasilo 20 % respondentů a 11 % neví. (Graf 16., tabulka 17.)

S tvrzením: „*Na internetu ukazují jiné stránky sebe sama než v reálném životě.*“ souhlasilo 3 % respondentů, spíše souhlasilo 5 % respondentů, spíše nesouhlasilo 25 % respondentů, nesouhlasilo 54 % respondentů a 13 % neví. (Graf 17., tabulka 18.)

S tvrzením: „*Na internetu se chovám stejně jako v reálném životě.*“ souhlasilo 41 % respondentů, spíše souhlasilo 37 % respondentů, spíše nesouhlasilo 11 % respondentů, nesouhlasilo 5 % respondentů a 6 % neví. (Graf 18., tabulka 19.)

S tvrzením: „*Styděl bych se, kdyby se někdo dozvěděl o některých mých aktivitách na internetu.*“ souhlasilo 4 % respondentů, spíše souhlasilo 15 % respondentů, spíše nesouhlasilo 24 % respondentů, nesouhlasilo 46 % respondentů a 11 % neví. (Graf 19., tabulka 20.)

S tvrzením: „*Na internetu ukazují své fotografie, které považují za intimní.*“ souhlasilo 4 % respondentů, spíše souhlasilo 5 % respondentů, spíše nesouhlasilo 5 % respondentů, nesouhlasilo 85 % respondentů a 1 % neví.

(Graf 20., tabulka 21.)

S tvrzením: „*Na internetu mi velmi chybí neverbální komunikace, tj. jak se kdo tváří, tón hlasu, pohled*“ souhlasilo 28 % respondentů, spíše souhlasilo 47 % respondentů, spíše nesouhlasilo 8 % respondentů, nesouhlasilo 8 % respondentů a 9 % neví. (Graf 21., tabulka 22.)

VI. Intimní vztahy na internetu

33 % respondentů někdy pocítilo zamilovanost vůči člověku, kterého znali jen přes internet. (Graf 22., Tabulka 23.) Odpovědi žen a mužů se v této otázce výrazně neodlišovaly. Více než polovina lidí z této skupiny se s člověkem, ke kterému cítili pocit zamilovanosti přes internet, setkala osobně. (Graf 23., Tabulka 24.) Ani zde se odpovědi mužů a žen výrazně neodlišovaly. Zajímavé je, že v 80 % případů onen člověk splňoval představy, které o něm na základě internetových informací respondenti měli, (graf 24., tabulka 25.) což podle mého výzkumu znamená, že v intimních internetových vztazích se může odrážet celkem reálný obraz jednotlivce. Zvláštní je, že všichni respondenti, kteří uvedli, že onen člověk nesplňoval představy, které o něm na základě internetových informací měli, byly ženy. 11 lidí z celkového počtu respondentů převedlo svůj intimní internetový vztah i do reálného života, tj. více než polovina (55 %) z těch, kteří se na internetu zamilovali a zrealizovali osobní setkání. (Graf 25., tabulka 28.) U dvou respondentů přerostl původně internetový vztah v manželství. (Tabulka 26., 27.)

7. Diskuse

Respondenti byli z největší části lidé do 30 let, studenti nebo pracující se střední školou s maturitou či vysokoškoláci. Tato charakteristika koresponduje s údaji o profilu typického internetového uživatele v teoretické části. Většina z nich byli zkušené uživatele internetu, kteří používají internet déle než 5 let a více než 3 hodiny denně. Nejčastěji používají internet k čtení a psaní emailů, komunikaci pomocí on-line vzkazů, hledání informací a sledování zpravodajství. Z těchto výsledků praktické části vyplývá základní myšlenka části teoretické, totiž, že počítač a internet je v první řadě komunikační nástroj. Obě části se shodují v tom, že na internetu uživatelům chybí možnost nonverbální komunikace. Drtivá většina respondentů dává přednost setkávat se lidmi ve skutečnosti, než na internetu. Výsledky výzkumu říkají, že lidé používají internet především pro komunikaci s těmi, které znají z reálného prostředí, ale je prostorem i pro navazování čistě virtuálních vztahů, které se mohou přenést do reality. Více než polovina respondentů někdy potkala člověka, kterého před tím znala jen přes internet a u většiny u nich tento vztah později přerostl v osobní přátelství. Tyto výsledky podporují myšlenku vyslovenou v teoretické části a sice, že virtuální realita proniká čím dál tím častěji do reálného života a naopak. Zlom mezi realitou přirozeného světa a virtuální realitou představuje uživatelské rozhraní, branou mezi těmito dvěma světy si člověk přenáší prožitky, zkušenosti a dovednosti.

V teoretické části se též hodně mluví o tom, že lidé se na internetu v důsledku působení desinhibičního efektu často chovají jinak než v realitě. Projevují jiné stránky své osobnosti než ve skutečnosti, jsou otevřenější, mohou se cítit více sami sebou, nebo si na internetu na někoho hrají. Je zde vyslovena myšlenka, že i ten, kdo sám sebe dobře zná vystupuje ve virtuálním světě trochu jinak. Podle výsledků výzkumu v praktické části vyplynulo, že většina respondentů se o sobě domnívá, že se na internetu chová a ukazuje stejné stránky své osobnosti, jako ve skutečnosti. To je ovšem jejich subjektivní názor, jehož potvrzení či vyvrácení by

vyžadovalo mnohem hlubší výzkum. Proti tomuto jejich subjektivnímu názoru by hovořila i skutečnost, že většina respondentů zároveň připouští, že se na internetu cítí méně svázaní. Osobně se domnívám, že se respondenti skutečně mohou na internetu projevat podobně jako v reálném životě, ale otázkou je, zda je tak vnímají i ostatní. Nebylo by bez zajímavosti udělat průzkum toho, jak člověk vnímá sám sebe, jako ho vnímá jeho reálné okolí, jak se projevuje na internetu a jak ho vnímají lidé, kteří ho osobně neznají, ale dlouhodobě s ním se po internetu komunikují a porovnat vzájemnou korelaci výsledků.

Fakt, že většina respondentů uváděla, že se na internetu nepřetvařují, tj. ukazují stejné stránky sebe sama jako v reálném životě je možná také dán jejich věkem. Většina z nich byli lidé starší dvaceti let. Podle Šmahela jsou ti, kteří na internetu nejčastěji lžou a přetvařují se nejčastěji mladí dospívající ve věku 14-18 let. Zkoušejí si nové role a pozice a je to součástí jejich hledání sama sebe. Moji respondenti měli tuto životní fázi většinou již za sebou a neměli tak potřebu se na internetu přetvařovat.

Zajímavou kapitolou jsou intimní internetové vztahy. Podle teoretické části se u lidí v průběhu vytváření a budování takového vztahu významně podílejí vlastní fantazie a přání, které člověk do internetového partnera podvědomě vkládá. Osobní setkání pak může být velice překvapující v tom, jak moc se realita od představ liší. Z výsledků výzkumu v praktické části však vyplynulo, že v 80 % případech z těch, kteří mají zkušenost s internetovým milostným vztahem a pozdějším osobním setkáním, onen člověk splňoval představy, které o něm na základě internetových informací respondenti měli. To znamená, že přes internet o něm získali celkem reálný obraz.

A více než polovina z lidí, kteří se s internetovým partnerem setkali osobně, přenesli tento vztah i do reálného světa. Z celkového počtu 100 respondentů to je 11 osob, tedy téměř každý desátý. To je překvapivě vysoké číslo, které bych si na základě údajů pouze z teoretické části vůbec netroufala odhadnout. A to, že ze 100 respondentů budou dokonce dva, kteří se se svými partnery poznali přes internet, uzavřeli s nimi sňatek a založili rodinu, mě už vůbec nenapadlo. Internet je tedy mimo jiné i nástrojem evoluce a kdo ví, jestli právě to není pravý důvod

jeho existence.

Závěr

Moje práce vznikala převážně po nocích. To, co mně udržovalo při chuti psát bylo, že mě tohle téma opravdu baví a zajímá. Z velké části jsem využívala internetových informací, jejichž vyhledávání bych přirovnala lovu v džungli, skrze kterou jsem si vysekávala cestičky ve snaze ulovit stopované zvíře. Bylo to dobrodružství plné překvapení a nečekaných zvrátů, jako zapadnout při sledování kolibříka do bažin a chvíli na to u jeho hnízda mimoděk objevit zlatý poklad.

Do kyberprostoru vstupujeme pouze svou myslí, naše těla necháváme sedět u počítače. Ale není důvod se domnívat, že by nás zkušenosti získané v kybersvětě neovlivňovaly. Cíl práce, popsat, jak nás a náš svět kyberprostor mění, se mi však podařilo naplnit jen z velmi malé části. Pro skutečné zmapování lidského chování v kyberprostoru a jeho přenášení do reality by bylo zapotřebí mnohem širšího a komplexnějšího výzkumu, jehož proveditelnost by zároveň byla komplikována faktem, že je internet v neustálém pohybu a vývoji. Pokud by se o to někdo skutečně úspěšně pokusil, byly by výsledky podobného výzkumu lehce zneužitelné, jak pro politické, tak pro komerční účely.

Kyberprostor je záblesk odrazu lidských myslí, celosvětová neuronová síť, ve které je jedinec nervovou buňkou propojenou s ostatními synapsemi elektronických internetových spojení. Je vytvářen vzájemnou komunikací těchto buněk, rozvíjí se rychle a živelně jako nervová soustava embrya. Kdo chce něco sdělit mnoha lidem již nemusí pracně jako dříve vydávat knihu, jež nemá vždycky šanci na vytištění, ať již z ekonomických důvodů, rozmarů nakladatele, problematičnosti tématu, již se nemusí potýkat s množstvím těchto a jiných překážek. Kolik rukopisů a zajímavých myšlenek leží nevydaných v zásuvkách neznámých autorů po celém světě! Vydá strom padající v lese zvuk, pokud tam není, kdo by ho uslyšel? S příchodem internetu mají stejnou šanci všichni, kdo

k němu mají přístup, relativně svobodně vyjadřovat svoje myšlenky a názory, elektronická informace nezávislá na materiálním nosiči je také méně závislá na materiálních a společenských podmínkách. Zdálo by se, že internet je pohádkovým místem Alenky v říši divů za obrazovkou počítače, kde neplatí omezující pozemské zákony, normy a předsudky. Je však otázkou, zda internet místem svobodného vyjadřování a tvorby zůstane i nadále. Protože omezující zákony postupně začínají pronikat i sem. Tendence kontroly kyberprostoru na naší planetě neprojevují pouze totalitní systémy. Nejedná se pouze o cenzuru internetu v dnešní Číně, o jeho neexistenci v Korejské lidově demokratické republice ani nemluvě. Sklony k omezování internetu a zpříšňování pravidel jeho užívání se projevují i v Evropě. Pouze čas ukáže, jakým směrem tento vývoj povede.

O to širší prostor se nabízí pro nejrůznější dohady a spekulace. Vzhledem k tomu, že studuji pedagogiku volného času, připravila jsem si pro čtenáře na závěr malou hru. Zkuste na chvíli uvolnit svojí fantazii a představit si internet budoucnosti s neomezenými technickými možnostmi. Můžete se tak o sobě dovědět spoustu zajímavých věcí.

Zdroje

Tištěné dokumenty:

BAUDRILLARD, J. *Amerika*. Praha: Dauphin, 2000, ISBN 80-86019-97-7

BAUDRILLARD, J. *Dokonalý zločin*. Olomouc: Periplum, 2001 ISBN 80-90283-67-5

BAUDRILLARD, J. *O svádění*. Olomouc: Votobia, 1996, ISBN 80-7198-078-1

BYSTRICKÝ, J. *Virtuální a reálné*. Praha: Sofis: Pastelka, 2002 ISBN 80-902785-4-X

FALTÝNEK, L. *Psychologické aspekty komunikace na internetu*. Hradec Králové, 2002. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové. Fakulta informatiky a managementu. Katedra ekonomie a managementu. Vedoucí práce Z. Vybíral.

GIBSON, W. *Neuromancer*, Plzeň: Laser, 2001. ISBN 80-7193-110-1

GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4

HORROCS, CH., *Marshall McLuhan a virtualita*. Praha: TRITON, 2002. ISBN 80-7254-269-9

JIRÁK J., KÖPPOVÁ B., *Média a společnost*. Praha: Portál, s.r.o., 2003. ISBN 80-7178-697-7

LEARY, T. *Největší hity Timothyho Learyho I*, Olomouc: Votobia, 1996, ISBN 80-7198-143-6

LEARY, T. *Politika extáze*, Olomouc: Votobia, 1997, ISBN 80-7198-194-X

LEM, S. *Summa technologiae*, Praha: Magnet-Press, 1995, ISBN 80-85847-47-7

LEVI, P. *Kyberkultura*, Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0109-5

MAREŠ, P. POTOČNÝ, T. Et al. *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barrister&Principal 2003. ISBN 80-86598-61-6

MCLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno: Jota s.r.o., 2000. ISBN 80-7217-128-6

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*, Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0525-0

PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: Teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-230-0

STEPHENSON, N. *Snih*. Praha : Talpress, 2000. ISBN 80-7197-109-X

ŠUBRT, J. et al. *Soudobá sociologie III (Diagnózy soudobých společností)*. Praha: Karolinum 2008. ISBN 978-80-346-1418-1

ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet, děti dospělými a dospělí dětmi*, Praha: Triton, 2003. ISBN: 80-7254-360-1

ŠMAHEL, D. Dospívající v prostředí internetu – reálná a virtuální identita. In PLAŇAVA, I., PILÁT, M. *Děti, mládež a rodiny v období transformace*. Brno: Barrister&Principal 2002. ISBN 80-86598-36-5

ŠUVEROVÁ S. Voľný čas v novej realite In KRATOCHVÍLOVÁ, E. Et al. *Pedagogika voľného času - teória a prax* Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave , 2008. ISBN 978-80-8082-171-5

THOMPSON, J. *Média a modernita*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0652-6

VIRILIO, P. *Informatická bomba*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2004, ISBN 80-86818-04-7

VIRILIO, P. *Válka a film*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007, ISBN 978-80-86818-38-2

VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál s.r.o., 2005. ISBN 80-7178-998-4

VYBÍRAL, Z. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2000. ISBN 80-7178.291-2.

Elektronické dokumenty:

ADAMOVIČ, I, BELLA, T. Goldstein – technika svobody. *Živel* [online]. 2004, č. 24, roč. 2004, [cit. 2008-11-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.zivel.cz/article.php?id=427>>.

ADAMOVIČ, I. Návrat k chaosu (Ralph Abraham). *Živel* [online]. 1997, č. 6, roč. 1996, [cit.2008-12-4] Dostupný z WWW: <http://webpace.arachne.cz/dir/zivel.cz/www/article.php?id=112>

ANTOŠ, D. *Vládne porno Internetu?* Lupa.cz [online] [cit. 2008-9-5] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/vladne-porno-internetu/>

BARLOW, J. P. . *Electronic Frontier Foundation* [online]. 1999 [cit. 2009-03-13]. Dostupný z WWW: http://w2.eff.org/Misc/Publications/John_Perry_Barlow/barlow_0296.declaration.txt

BLUMFELD, S. Virtuální realita/matrix. *Reflex* [online]. 2003, č. 24 [cit. 2008-10-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.reflex.cz/Clanek12657.html>>.

GROMOV, G. *Netvalley : Roads and Crossroads of Internet History* [online]. c1995-2006 [cit. 2008-08-20]. Dostupný z WWW: <http://www.netvalley.com/cgi-bin/intval/net_history.pl?chapter=1>.

FUKA, F. *Virtuálně reálné hry* Lupa.cz [online] [cit. 2008-9-20] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/virtualne-realne-hry/>

FUKA, F. *Prliš reálná virtuální realita?* Lupa.cz [online] [cit.2009-4-1] Dostupné na <http://www.lupa.cz/clanky/prilis-realna-virtualni-realita/>

Kyberpunk.org : Historie sítě arpanet/internet [online]. 1999 [cit. 2008-08-03]. Dostupný z WWW: <http://www.kyberpunk.org/historie_site_arpanet_internet>.

Informatika [online]. 2007 [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://informatika.topsid.com/index.php?war=internet>>.

MARTÍNEK, J. *Katedra mediálních studií a žurnalistiky : Specializace digitální média* [online]. 2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://medzur.fss.muni.cz/?s=dig>>.

MARTÍNEK, J. *Katedra mediálních studií a žurnalistiky : Specializace Mediální studia* [online]. 2008 [cit. 2009-02-10]. Dostupný z WWW: <http://medzur.fss.muni.cz/?s=med>

MACEK, J. Kyberprostor (Cyberspace). *Revue pro média* [online]. 2003, č. 5 [cit. 2008-09-04]. Dostupný z WWW: <<http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Heslar/kyberprostor.htm>>.

PÍRKO, M. *Cybersex: svůdné možnosti Internetu* Lupa.cz [online] [cit. 2009-3-14] Dostupné na WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/cybersex-svudne-moznosti-internetu/>

RHEINGOLD, H. *The Virtual Community* [online]. c1998 [cit. 2008-12-9]. Chap. 5. Multi-User Dungeons and Alternate Identities. Dostupný z WWW: <<http://www.rheingold.com/vc/book/5.html>> ISBN 0-521-33697-X.

ROBINS, K. Kyberprostor a svět, v němž žijeme. *Revue pro média : Časopis pro kritickou reflexi médií* [online]. 2003, č. 5. [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Revue05/archiv_05.htm>.

SAK, P. *Proměny volného času a zaostávání pedagogiky* [online] Referát přednesený na mezinárodní konferenci O výchově a volném čase Brno 15.-16.6.2006 [cit. 2008-12-12] Dostupné na WWW: http://www.insoma.cz/index.php?id=1&n=1&d_1=paper&d_2=2006_06a

Slovník cizích slov [online]. 2005 [cit. 2008-11-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.slovník-cizich-slov.cz/>>.

SULER, J. *The Psychology of Cyberspace* [online]. 2002 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW: <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html>

STERLING, B. *The Hacker Crackdown I.* [online] Bantam Books, NY, 1993 [cit. 2008-8-4] Dostupné na WWW: <http://www.mit.edu/hacker/introduction.html>

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD, *Zpráva z projektu Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů ČR Češky a Češi v kyberprostoru, Zpráva výzkumného týmu sociologie a psychologie v rámci projektu bezpečnostního výzkumu „Problematika kybernetických hrozeb z hlediska bezpečnostních zájmů České republiky“* [disk] 2008, Praha, Institut sociologických studií, VD20072010B01

Wikipedie : Kyberprostor [online]. 2002 [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kyberprostor>>.

Wikipedie : Počítačový sex [online]. 2002 [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Cybersex>

World Internet Project [online]. 2008 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.worldinternetproject.net/>>.

Seriálové publikace:

ČERMÁK, I. NAVRÁTIL, M. Vliv virtuální reality (VR) na psychiku jedince. *Československá psychologie*, 1997, roč. 41, č. 1, s. 55-65.

SAK, P. Výzkum: Média počítače mají zásadní vliv na myšlení, postoje, názory, hodnoty, estetiku a životní styl. *Prevence sociálně patologických jevů*, 2005, roč. 4, č. 1, s. 4 – 15.

SULER, J. Identity Management in Cyberspace. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*. 2002, č. 4, s. 445-460.

ŠMAHEL, D., VESELÁ M. Interpersonální atraktivita ve virtuálním prostředí, *Československá psychologie*, 2006, roč. 50, č. 2, s. 174-186

ŠMAHEL, D. Mladí ve světě počítačů, *Psychologie DNES*, Praha, Portál 2002, roč. 11, s. 8-9.

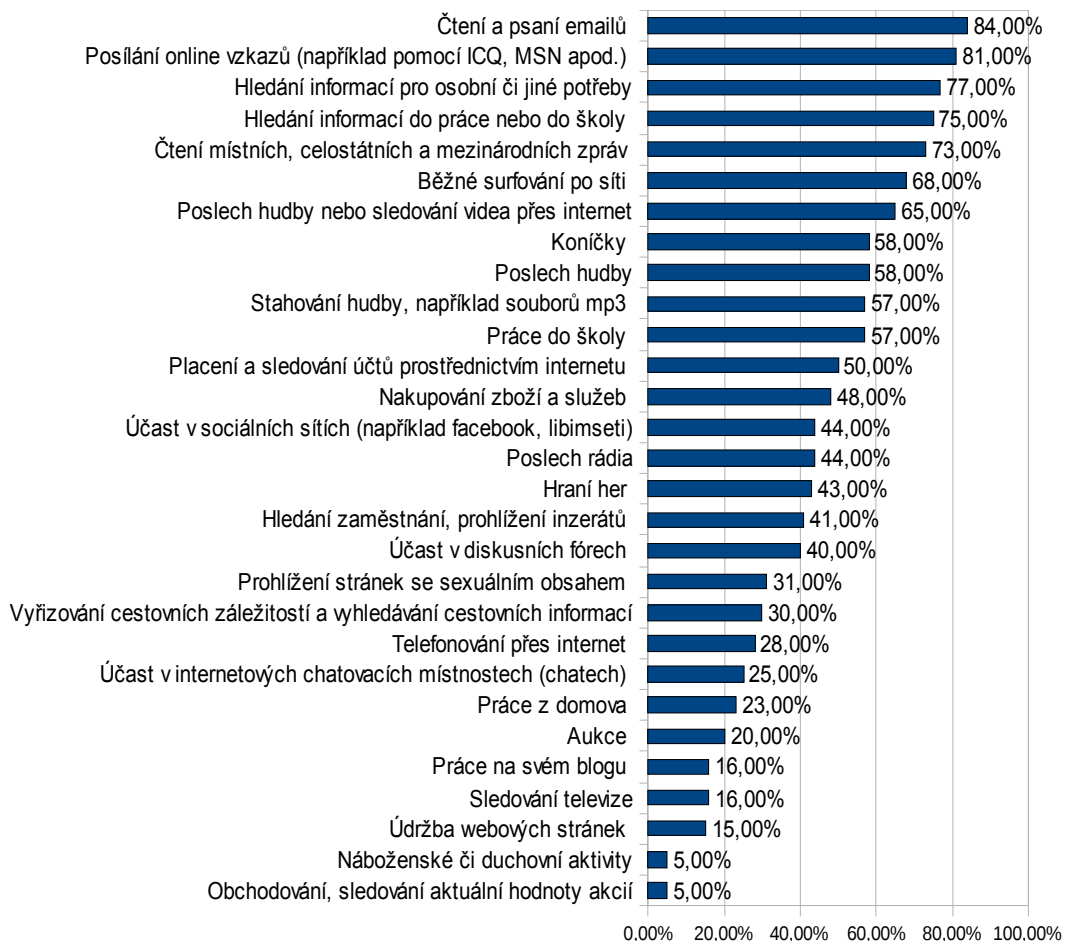
ŠMAHEL, D. Specifika elektronické komunikace. *Československá psychologie*, roč. 45, č. 3. s. 252-258

RIMM, M. Marketing Pornography on the Information Superhighway. *Georgetown Law Journal*, 1995, roč. 83, č. 5, s. 1849

Seznam příloh

I. Jakými aktivitami se na internetu zabýváte?

Graf 1.

Tabulka 1.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Čtení a psaní emailů	84	84,00%	84,00%
Posílání online vzkazů (například pomocí ICQ, MSN apod.)	81	81,00%	81,00%
Hledání informací pro osobní či jiné potřeby	77	77,00%	77,00%
Hledání informací do práce nebo do školy	75	75,00%	75,00%
Čtení místních, celostátních a mezinárodních zpráv	73	73,00%	73,00%

Běžné surfování po síti	68	68,00%	68,00%
Poslech hudby nebo sledování videa přes internet	65	65,00%	65,00%
Koníčky	58	58,00%	58,00%
Poslech hudby	58	58,00%	58,00%
Stahování hudby, například souborů mp3	57	57,00%	57,00%
Práce do školy	57	57,00%	57,00%
Placení a sledování účtů prostřednictvím internetu	50	50,00%	50,00%
Nakupování zboží a služeb	48	48,00%	48,00%
Účast v sociálních sítích (například facebook, libimseti)	44	44,00%	44,00%
Poslech rádia	44	44,00%	44,00%
Hraní her	43	43,00%	43,00%
Hledání zaměstnání, prohlížení inzerátů	41	41,00%	41,00%
Účast v diskusních fórech	40	40,00%	40,00%
Prohlížení stránek se sexuálním obsahem	31	31,00%	31,00%
Vyřizování cestovních záležitostí a vyhledávání cestovních informací	30	30,00%	30,00%
Telefonování přes internet	28	28,00%	28,00%
Účast v internetových chatovacích místnostech (chatech)	25	25,00%	25,00%
Práce z domova	23	23,00%	23,00%
Aukce	20	20,00%	20,00%
Práce na svém blogu	16	16,00%	16,00%
Sledování televize	16	16,00%	16,00%
Údržba webových stránek	15	15,00%	15,00%
Náboženské či duchovní aktivity	5	5,00%	5,00%
Obchodování, sledování aktuální hodnoty akcií	5	5,00%	5,00%

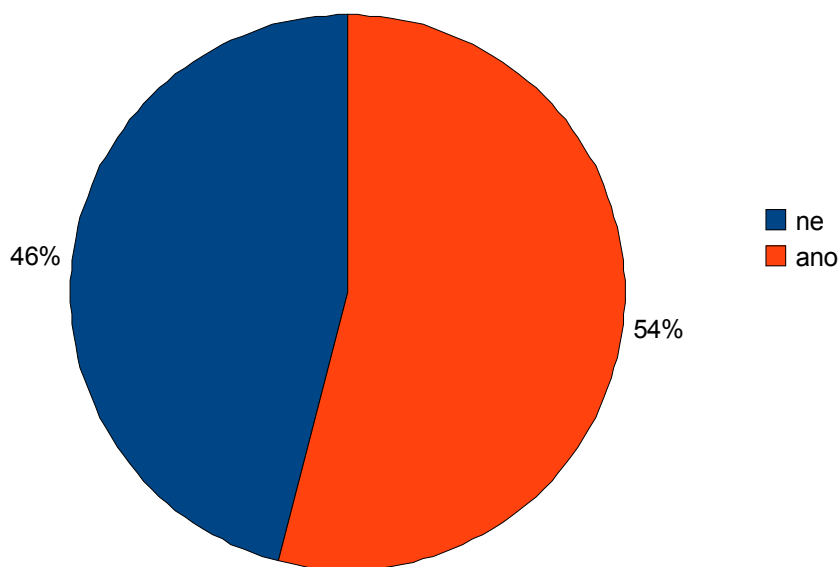
II. Typologie uživatelů

Tabulka 2.

Kolik hodin denně používáte internet?	Kolik let používáte internet?		
	5 a více let	1 rok až 5 let	Méně než jeden rok
1 až 3 hodiny denně	10	10	2
Více než 3 hodiny denně	59	7	1
Méně než 1 hodinu denně	7	2	2

III. Setkal/a jste se někdy tváří v tvář s někým, koho jste před tím znal/a jenom z internetu?

Graf 2.

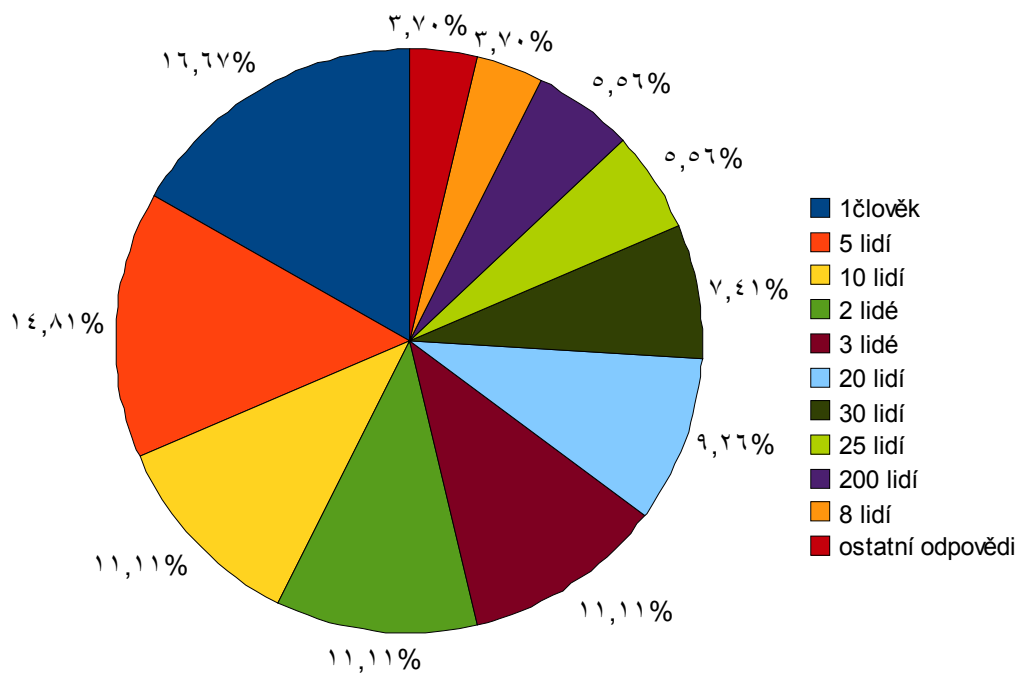

Tabulka 3.

Odpoověď	Počet	Lokálně	Globálně
Ano	54	54,00%	54,00%
Ne	46	46,00%	46,00%

IV. S kolika lidmi jste se setkal/a tváří v tvář?

Graf 3.

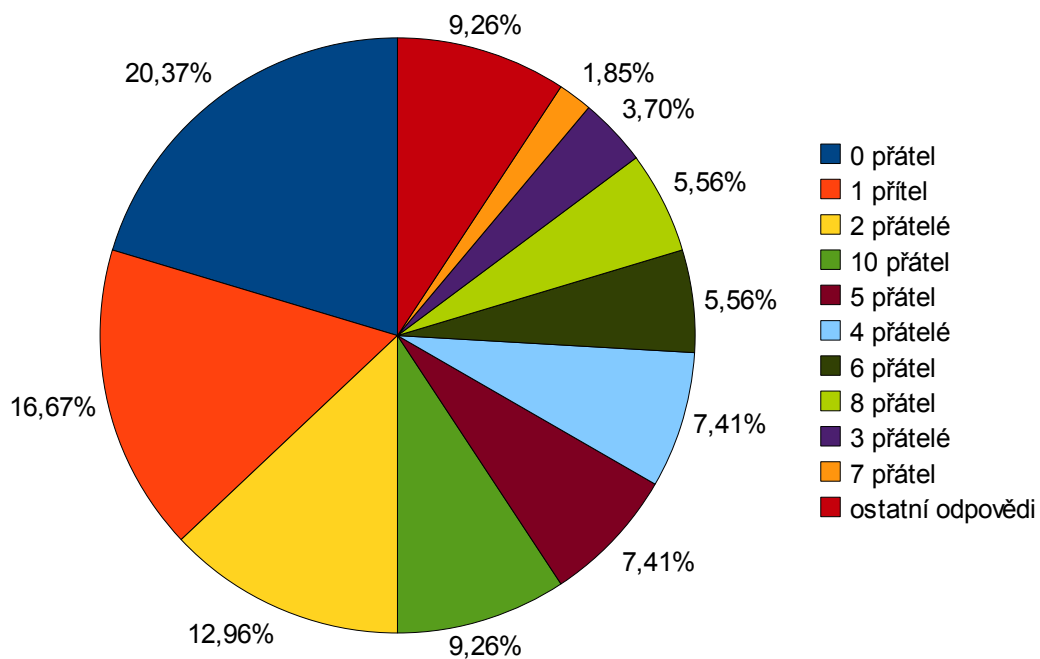

Tabulka 4.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
1 člověk	9	16,67%	9,00%
5 lidí	8	14,81%	8,00%
10 lidí	6	11,11%	6,00%
2 lidé	6	11,11%	6,00%
3 lidé	6	11,11%	6,00%
20 lidí	5	9,25%	5,00%
30 lidí	4	7,41%	4,00%
25 lidí	3	5,56%	3,00%
200 lidí	3	5,56%	3,00%
8 lidí	2	3,70%	2,00%
Ostatní odpovědi	2	3,70%	2,00%

V. Kolik máte přátel, které jste původně poznal/a na internetu a znáte je i osobně?

Graf 4.

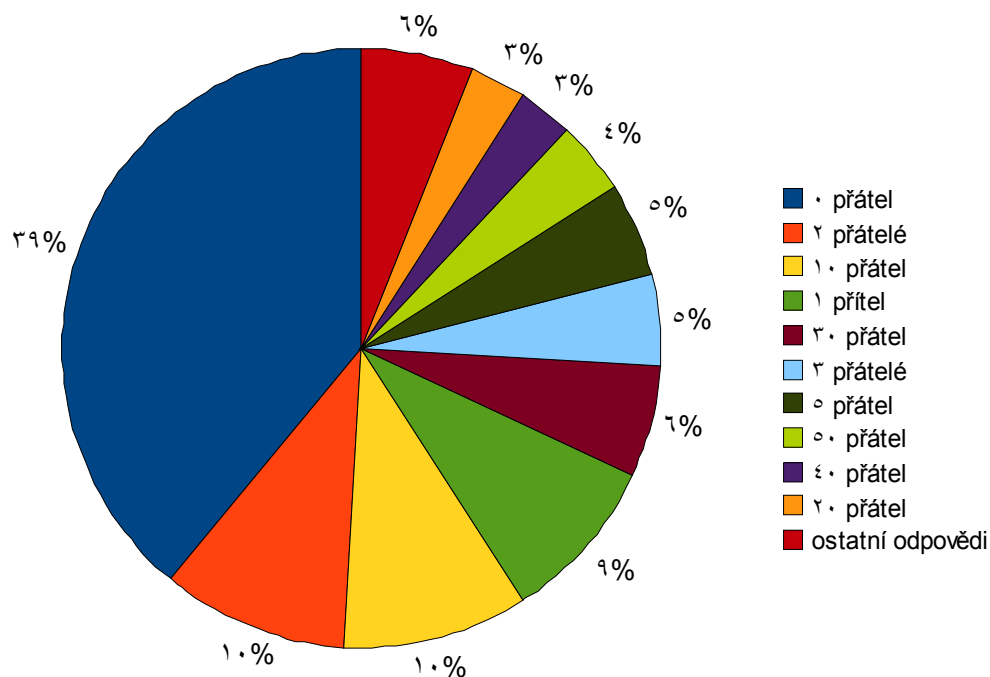

Tabulka 5.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
0 přátel	11	20,37%	11,00%
1 přítel	9	16,67%	9,00%
2 přátelé	7	12,96%	7,00%
10 přátel	5	9,26%	5,00%
5 přátel	4	7,41%	4,00%
4 přátelé	4	7,41%	4,00%
6 přátel	3	5,56%	3,00%
8 přátel	3	5,56%	3,00%
3 přátelé	2	3,70%	2,00%
7 přátel	1	1,85%	1,00%
ostatní odpovědi	5	9,26%	5,00%

VI. Kolik máte přátel na internetu, ale dosud jste je osobně nepoznala?

Graf 5.

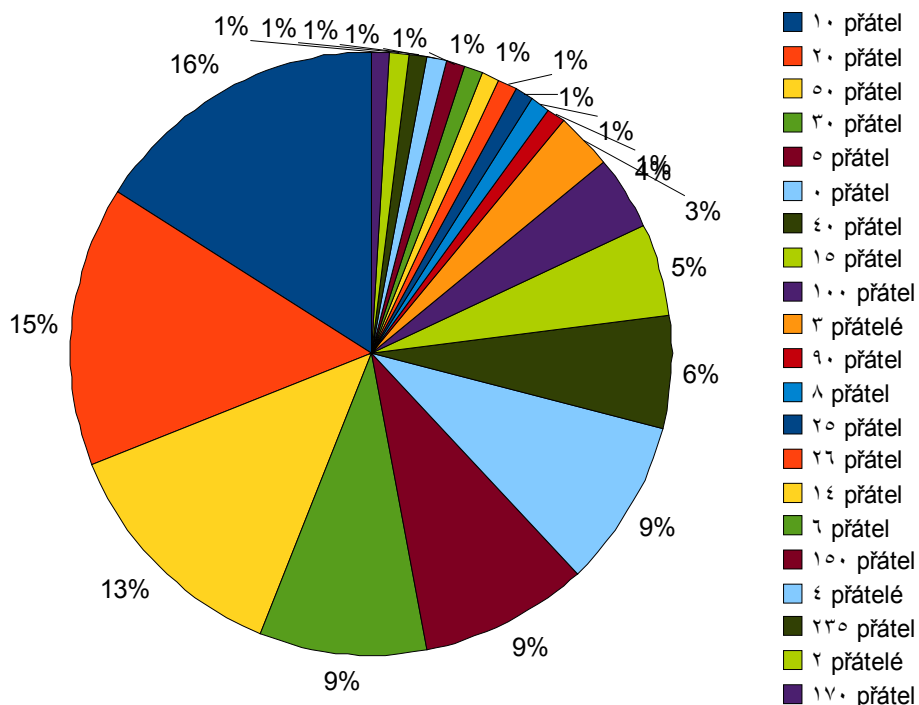

Tabulka 6.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
0 přátel	39	39,00%	39,00%
2 přátelé	10	10,00%	10,00%
10 přátel	10	10,00%	10,00%
1 přítel	9	9,00%	9,00%
30 přátel	6	6,00%	6,00%
3 přátelé	5	5,00%	5,00%
5 přátel	5	5,00%	5,00%
50 přátel	4	4,00%	4,00%
40 přátel	3	3,00%	3,00%
20 přátel	3	3,00%	3,00%
ostatní odpovědi	6	6,00%	6,00%

VII. Kolik máte přátel, které jste poznali prostřednictvím osobního kontaktu a nyní s nimi komunikujete i přes internet?

Graf 6.

Tabulka 7.

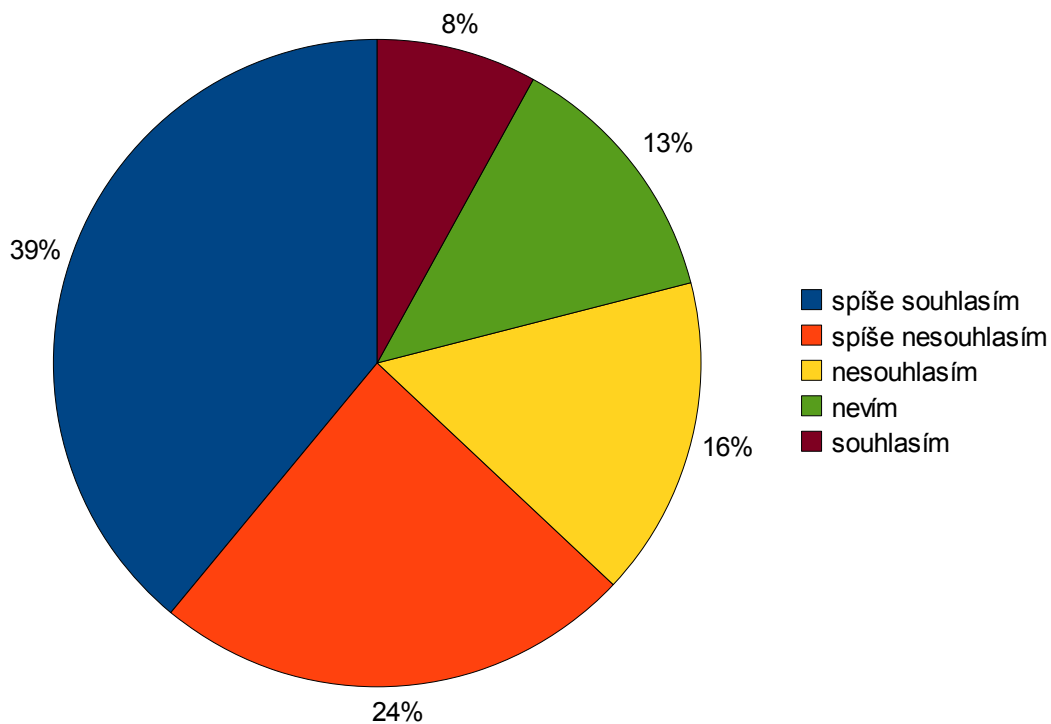
Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
10 přátel	16	16,00%	16,00%
20 přátel	15	15,00%	15,00%
50 přátel	13	13,00%	13,00%
30 přátel	9	9,00%	9,00%
5 přátel	9	9,00%	9,00%
0 přátel	9	9,00%	9,00%
40 přátel	6	6,00%	6,00%
15 přátel	5	5,00%	5,00%
100 přátel	4	4,00%	4,00%
3 přátelé	3	3,00%	3,00%
90 přátel	1	1,00%	1,00%
8 přátel	1	1,00%	1,00%
25 přátel	1	1,00%	1,00%

26 přátel	1	1,00%	1,00%
14 přátel	1	1,00%	1,00%
6 přátel	1	1,00%	1,00%
150 přátel	1	1,00%	1,00%
4 přátel	1	1,00%	1,00%
235 přátel	1	1,00%	1,00%
2 přátelé	1	1,00%	1,00%
170 přátel	1	1,00%	1,00%

Nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními:

VIII. Na internetu mám pocit anonymity

Graf 7.

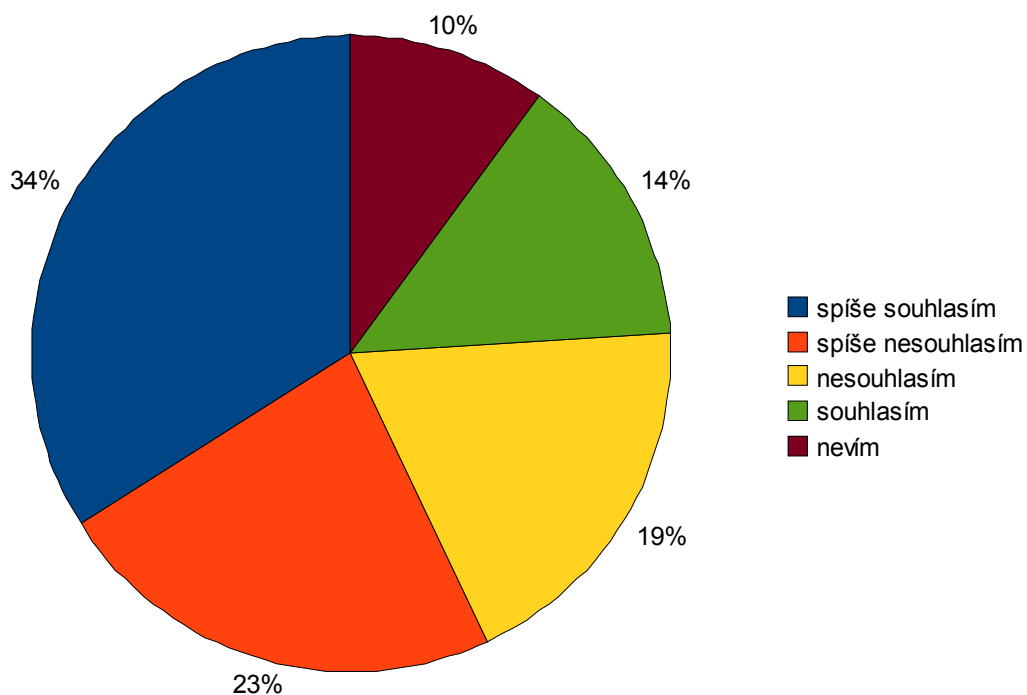

Tabulka 8.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Spíše souhlasím	39	39,00%	39,00%
Spíše nesouhlasím	24	24,00%	24,00%
Nesouhlasím	16	16,00%	16,00%
Nevím	13	13,00%	13,00%
Souhlasím	8	8,00%	8,00%

IX. Na internetu se mi lépe vyjadřují emoce, pocity a city.

Graf 8.

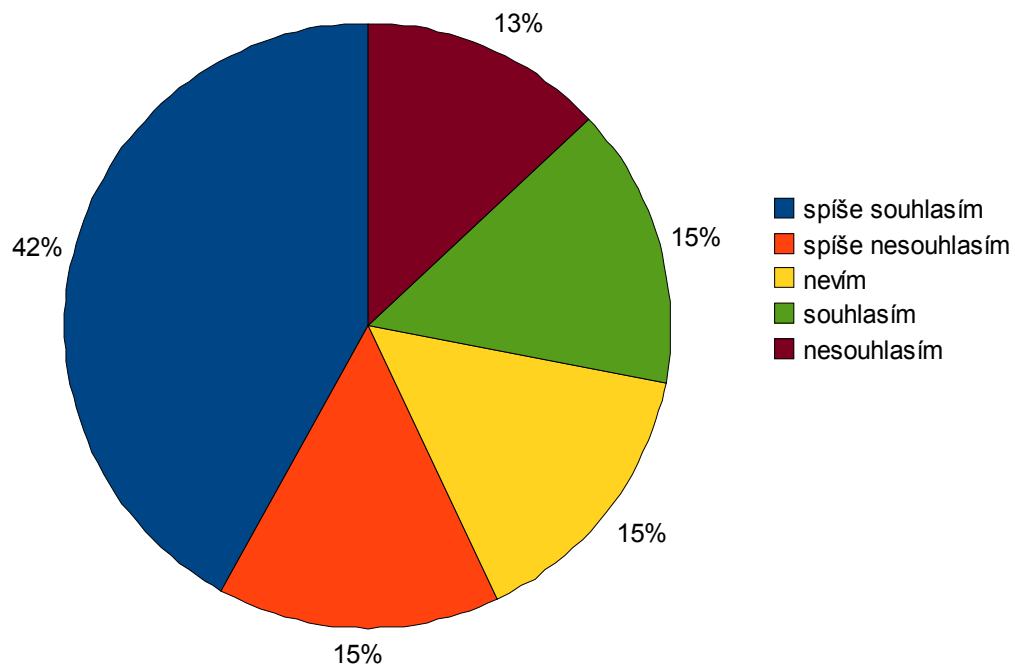

Tabulka 9.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Spíše souhlasím	34	34,00%	34,00%
Spíše nesouhlasím	23	23,00%	23,00%
Nesouhlasím	19	19,00%	19,00%
Souhlasím	14	14,00%	14,00%
Nevím	10	10,00%	10,00%

X. Na internetu se cítím být v kontaktu s druhými lidmi méně svázaný/á.

Graf 9.

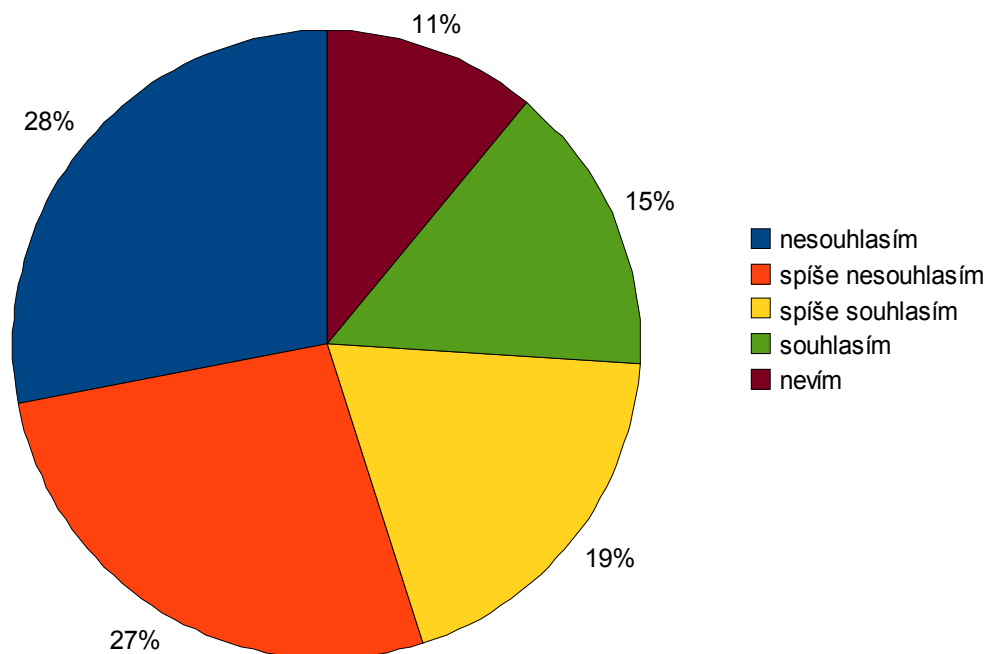

Tabulka 10.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Spíše souhlasím	42	42,00%	42,00%
Spíše nesouhlasím	15	15,00%	15,00%
Nevím	15	15,00%	15,00%
Souhlasím	15	15,00%	15,00%
Nesouhlasím	13	13,00%	13,00%

XII. Na internetu odhaluji i soukromé detaily ze svého života, které v běžném životě nesdělují.

Graf 11.

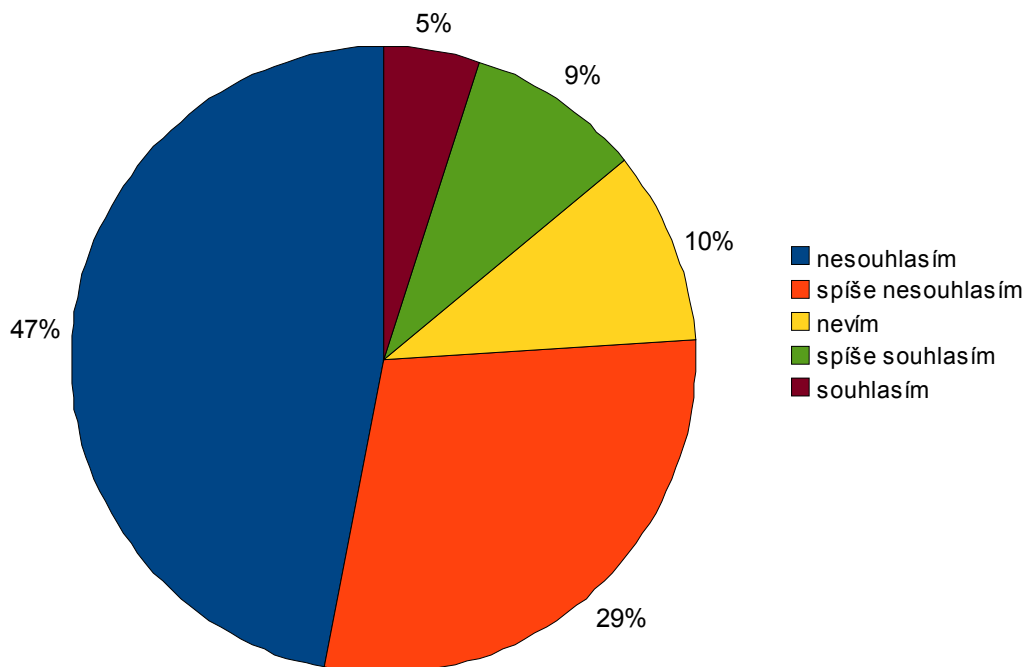

Tabulka 12.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Nesouhlasím	28	28,00%	28,00%
Spíše nesouhlasím	27	27,00%	27,00%
Spíše souhlasím	19	19,00%	19,00%
Souhlasím	15	15,00%	15,00%
Nevím	11	11,00%	11,00%

XIII. Cítím, že na internetu jsem více sám/sama sebou než ve skutečnosti.

Graf 12.

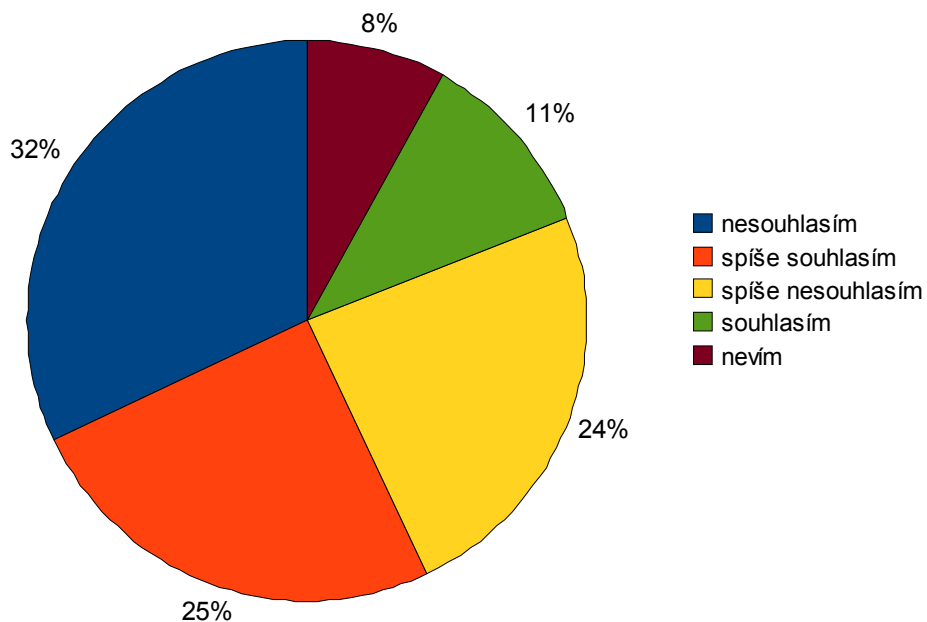

Tabulka 13.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Nesouhlasím	47	47,00%	47,00%
Spíše nesouhlasím	29	29,00%	29,00%
Nevím	10	10,00%	10,00%
Spíše souhlasím	9	9,00%	9,00%
Souhlasím	5	5,00%	5,00%

XIV. Vyjadřovat se na internetu je pro mne snazší než v běžném rozhovoru.

Graf 13.

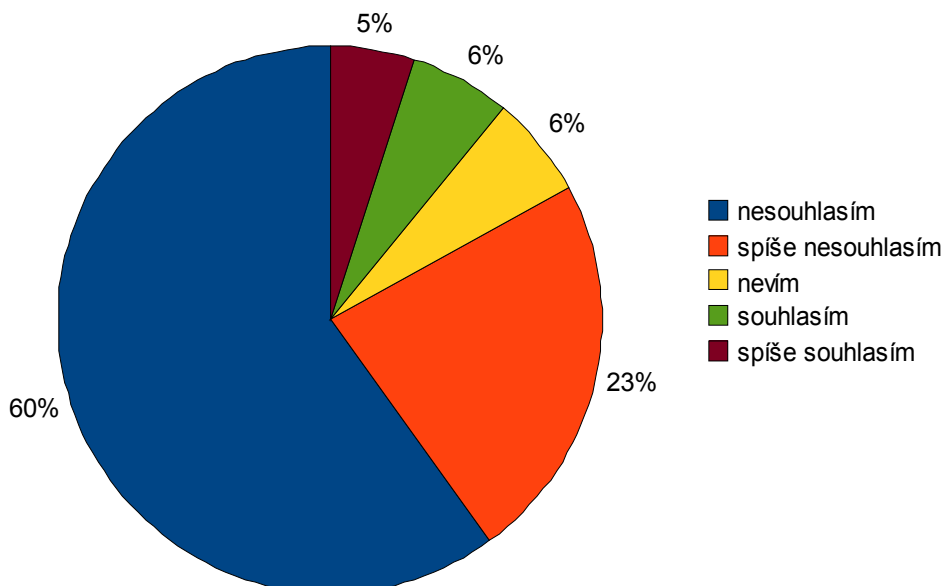

Tabulka 14.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Nesouhlasím	32	32,00%	32,00%
Spíše souhlasím	25	25,00%	25,00%
Spíše nesouhlasím	24	24,00%	24,00%
Souhlasím	11	11,00%	11,00%
Nevím	8	8,00%	8,00%

XV. Raději potkávám lidi na internetu než osobně.

Graf 14.

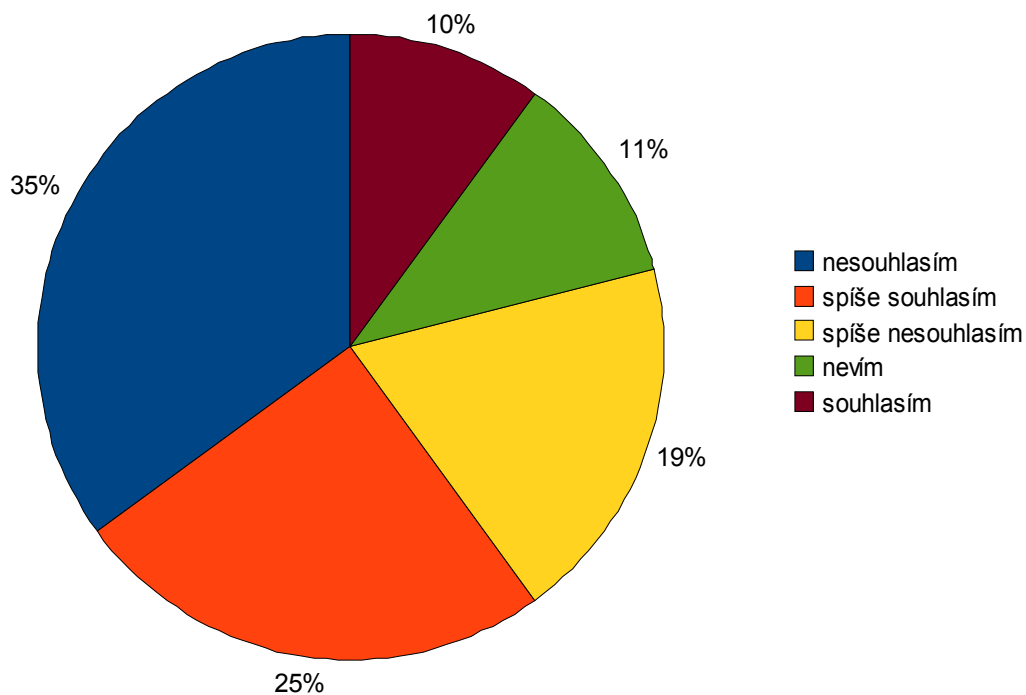

Tabulka 15.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Nesouhlasím	60	60,00%	60,00%
Spíše nesouhlasím	23	23,00%	23,00%
Nevím	6	6,00%	6,00%
Souhlasím	6	6,00%	6,00%
Spíše souhlasím	5	5,00%	5,00%

XVI. Na internetu se bavím s lidmi o jiných věcech, než s lidmi, které znám z reálného života.

Graf 15.

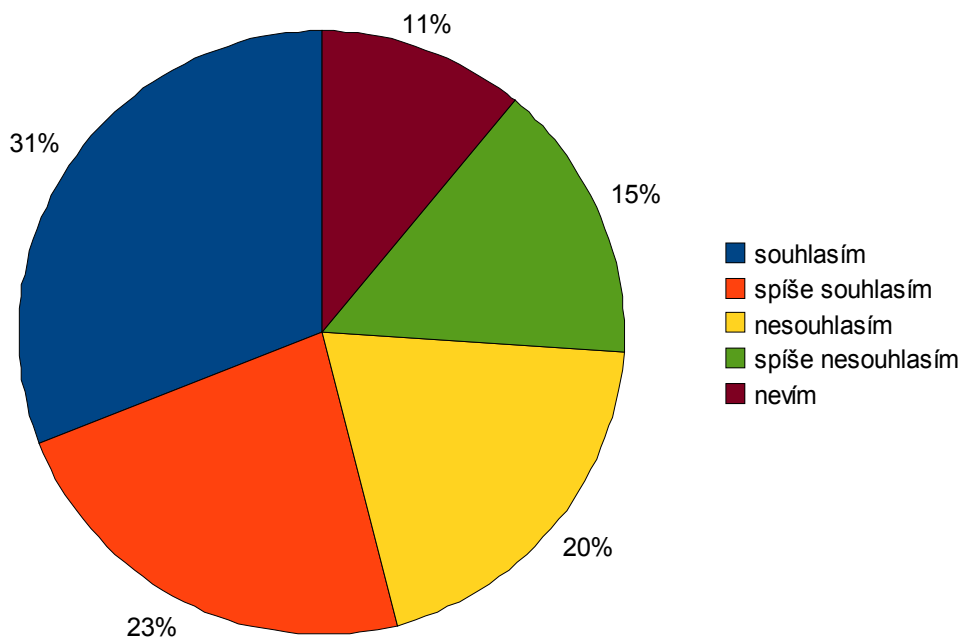

Tabulka 16.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Nesouhlasím	35	35,00%	35,00%
Spíše souhlasím	25	25,00%	25,00%
Spíše nesouhlasím	19	19,00%	19,00%
Nevím	11	11,00%	11,00%
Souhlasím	10	10,00%	10,00%

XVII. Nevadilo by mi, kdyby se mí blízcí dozvěděli o všem, co dělám na internetu.

Graf 16.

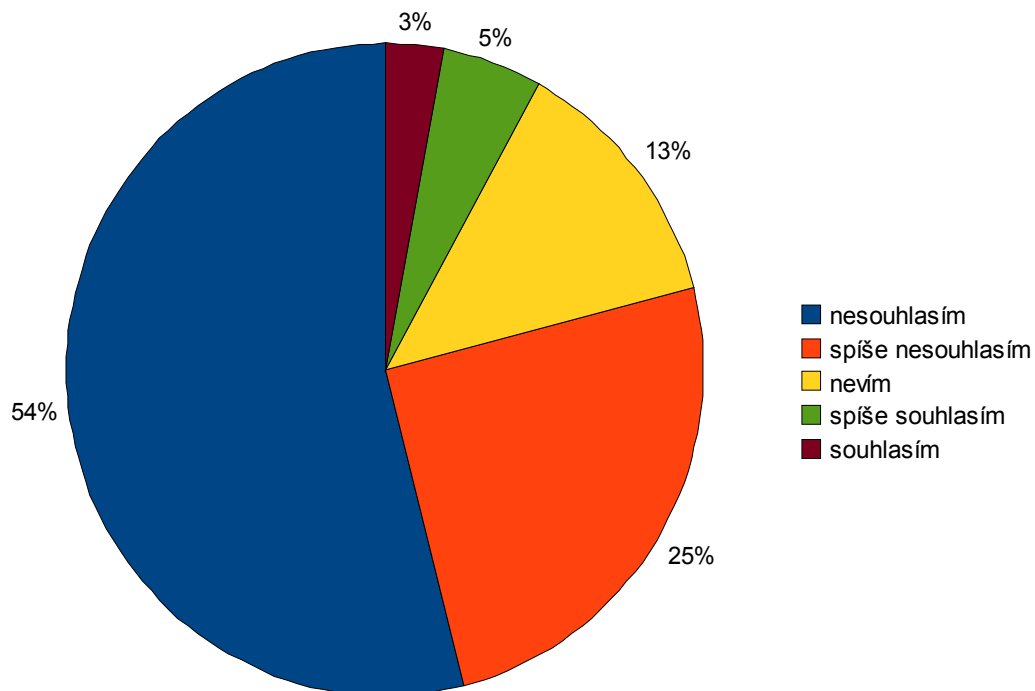

Tabulka 17.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Souhlasím	31	31,00%	31,00%
Spíše souhlasím	23	23,00%	23,00%
Nesouhlasím	20	20,00%	20,00%
Spíše nesouhlasím	15	15,00%	15,00%
Nevím	11	11,00%	11,00%

XVIII. Na internetu ukazují jiné stránky sebe sama než v reálném životě.

Graf 17.

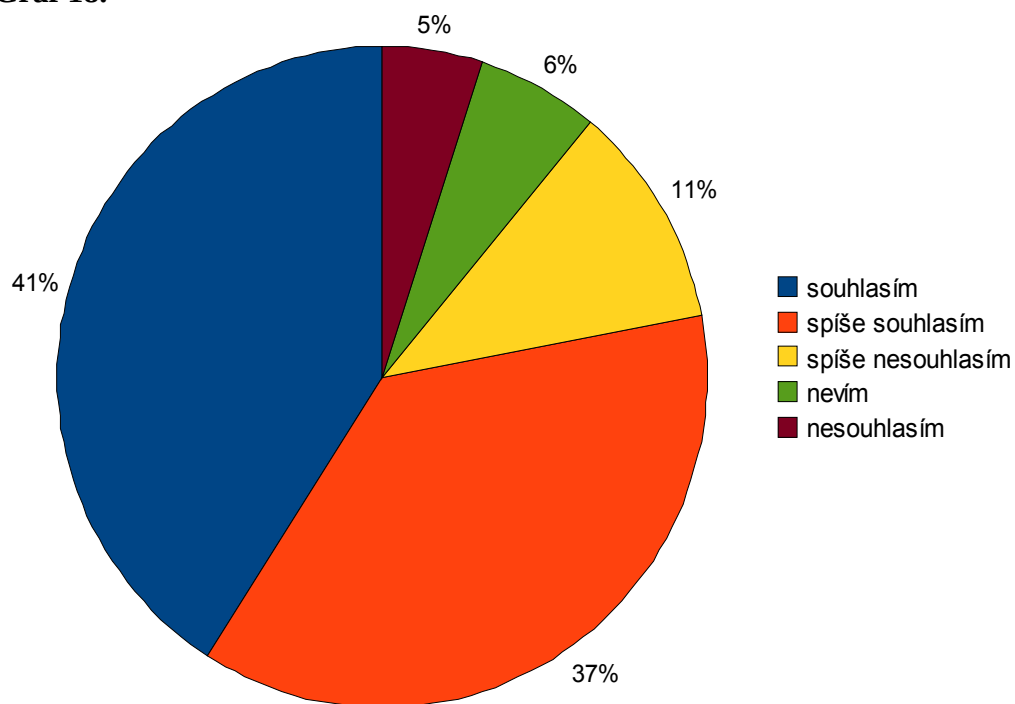

Tabulka 18.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Nesouhlasím	54	54,00%	54,00%
Spíše nesouhlasím	25	25,00%	25,00%
Nevím	13	13,00%	13,00%
Spíše souhlasím	5	5,00%	5,00%
Souhlasím	3	3,00%	3,00%

XIX. Na internetu se chovám stejně jako v reálném životě.

Graf 18.

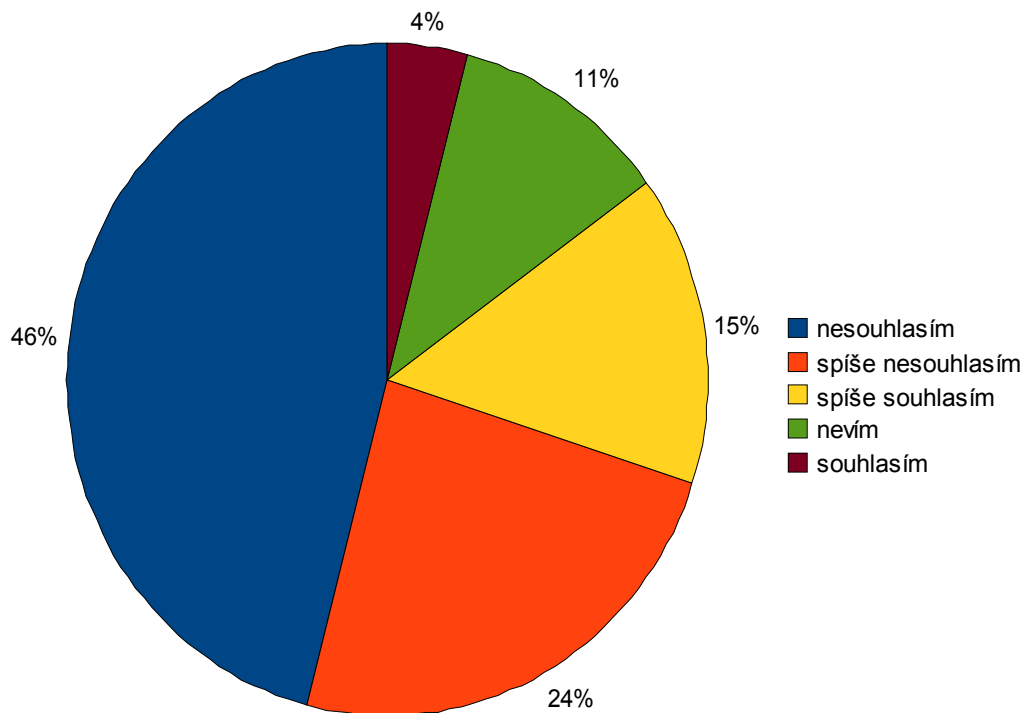

Tabulka 19.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Souhlasím	41	41,00%	41,00%
Spíše souhlasím	37	37,00%	37,00%
Spíše nesouhlasím	11	11,00%	11,00%
Nevím	6	6,00%	6,00%
Nesouhlasím	5	5,00%	5,00%

XX. Styděl bych se, kdyby se někdo dozvěděl o některých mých aktivitách na internetu.

Graf 19.

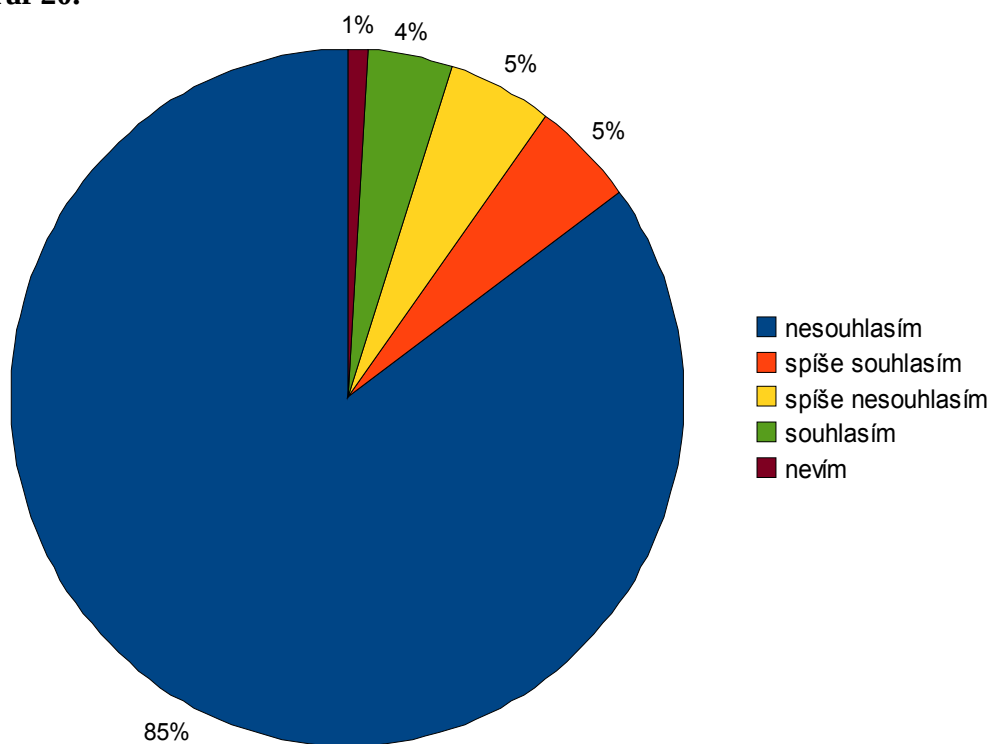

Tabulka 20.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Nesouhlasím	46	46,00%	46,00%
Spíše nesouhlasím	24	24,00%	24,00%
Spíše souhlasím	15	15,00%	15,00%
Nevím	11	11,00%	11,00%
Souhlasím	4	4,00%	4,00%

XXI. Na internetu ukazují své fotografie, které považují za intimní.

Graf 20.

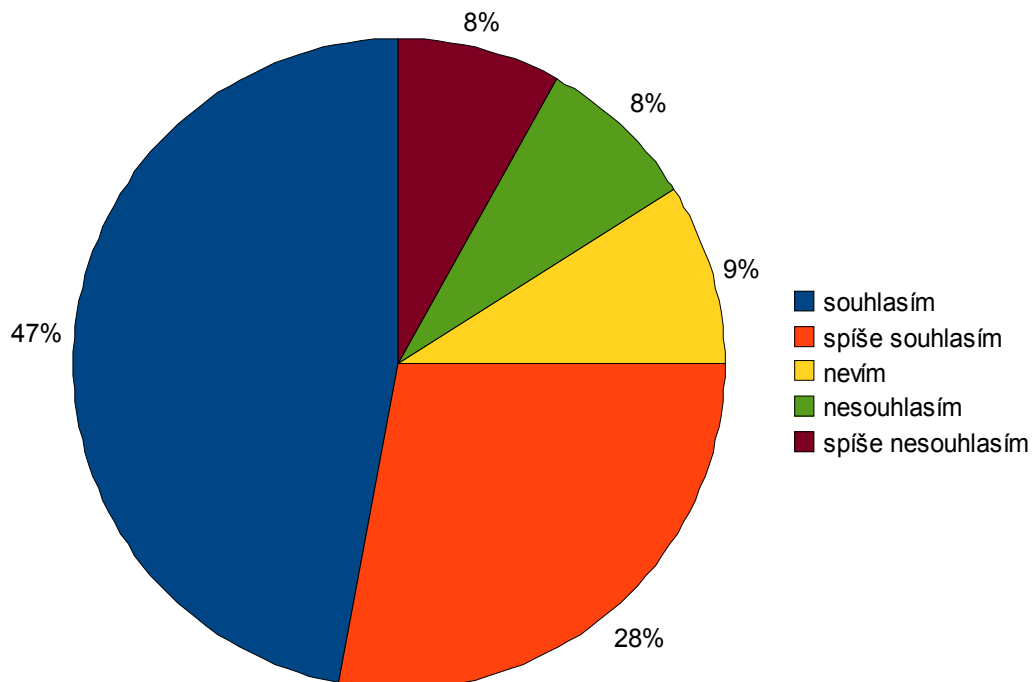

Tabulka 21.

Odpo věď	Poč et	Loká lně	Globá lně
Nesouhlasím	85	85,00%	85,00%
Spíše souhlasím	5	5,00%	5,00%
Spíše nesouhlasím	5	5,00%	5,00%
Souhlasím	4	4,00%	4,00%
Nevím	1	1,00%	1,00%

XXII. Na internetu mi velmi chybí neverbální komunikace, tj. jak se kdo tváří, tón hlasu, pohled.

Graf 21.

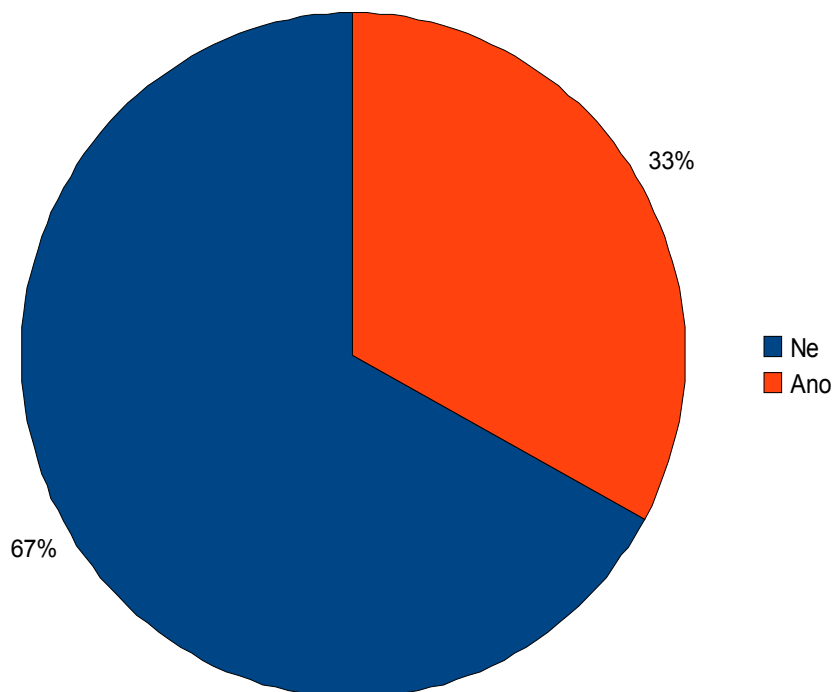

Tabulka 22.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Souhlasím	47	47,00%	47,00%
Spíše souhlasím	28	28,00%	28,00%
Nevím	9	9,00%	9,00%
Nesouhlasím	8	8,00%	8,00%
Spíše nesouhlasím	8	8,00%	8,00%

XXIII. Můžete uvést, zda jste někdy cítil/a pocit zamilovanosti k člověku, kterého jste znal/a jenom přes internet?

Graf 22.

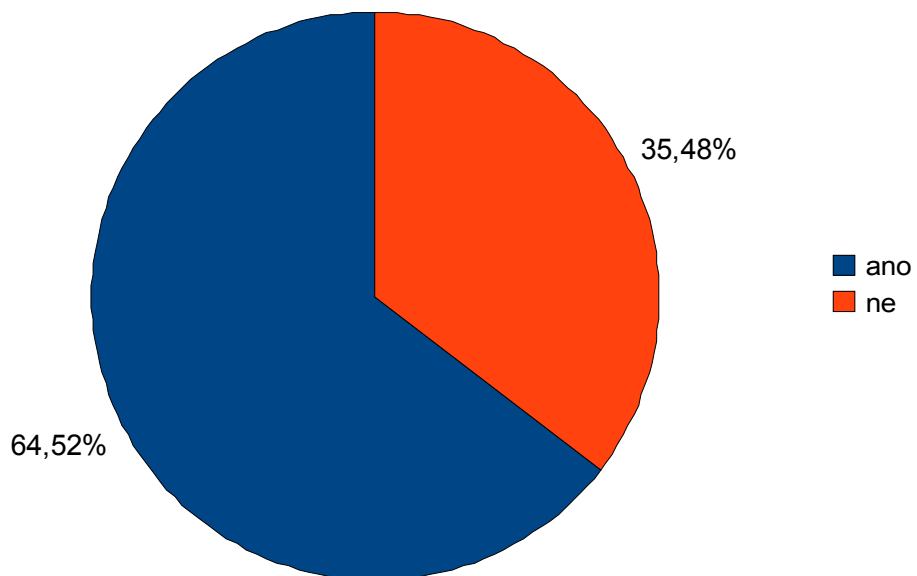

Tabulka 23.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Ne	67	67,00%	67,00%
Ano	33	33,00%	33,00%

XXIV. Setkal/a jste se s člověkem, ke kterému jste po internetu cítil/a pocit zamilovanosti tváří v tvář?

Graf 23.

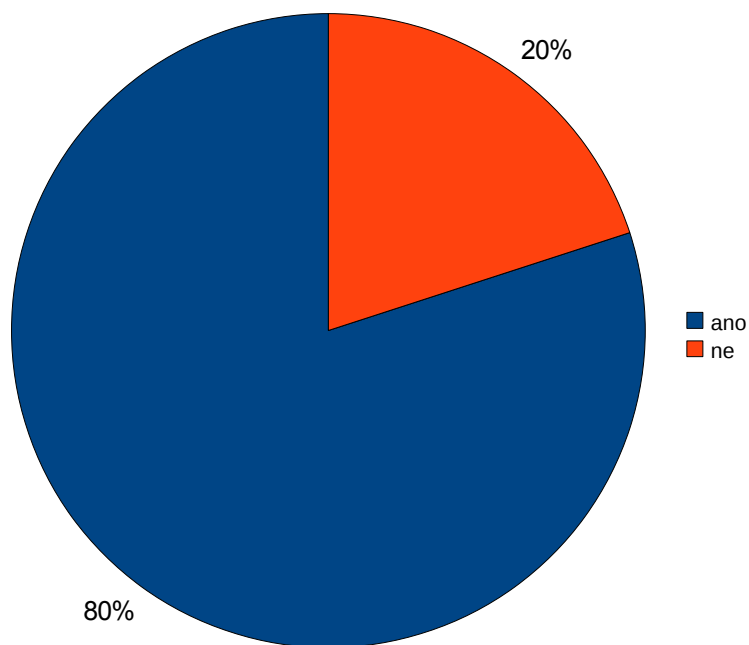

Tabulka 24.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Ano	20	64,52%	20,00%
Ne	11	35,48%	11,00%

XXV. Splňoval onen člověk představy, jaké jste o něm na základě internetových informací měla?

Graf 24.

Tabulka 25.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Ano	16	80,00%	16,00%
Ne	4	20,00%	4,00%

XXVI. Změnil se váš způsob komunikace po internetu s tímto člověkem po setkání tváří v tvář? Popište prosím jakým způsobem.

Tabulka 26.

Odpovědi
Jsou z nás velmi dobří přátelé, když se nevidíme, konverzace po internetu probíhá stále.
Komunikace se omezila
Ne
Ne
Nezměnil
Nezměnil
Nezměnil, jen po čase vyprchal kvůli vztahu, který měl budoucnost - vztah s osobou nablízku
Nezměnil. V případě, který mám na mysli se následně jednalo o přítele a nyní o manžela a otce mého dítěte. Jsme naprosto sžití a spokojení.
Nijak výrazně, pochopitelně po chvílích trapného očekávání došlo k běžnému hovoru, znali jsme se z internetu poměrně dobře
Trochu
Ztratilo to kouzlo

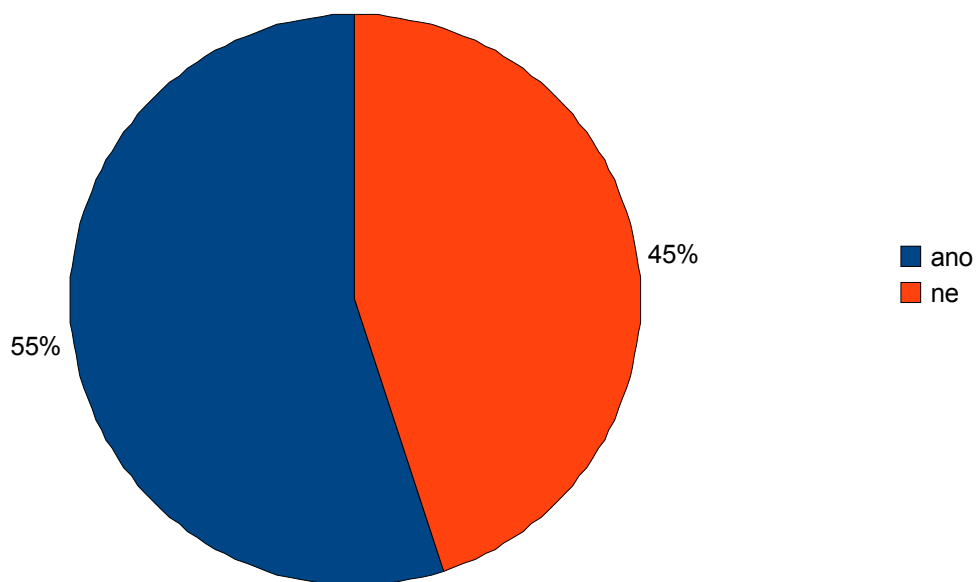
XXVII. Změnil se váš vztah k tomuto člověku po setkání tváří v tvář? Popište prosím jakým způsobem.

Tabulka 27.

Odpovědi
Ne
Nezměnil
Nezměnil, spíše ještě zlepšil.
Nezměnil, super chlapík
Nikdy jsme se už neviděli ani na internetu
Odmilovala jsem se
Stali jsme se manželi
Trochu
V kamarádství

XXVIII. Přenesl se váš internetový milostný vztah do reálného života?

Graf 25.

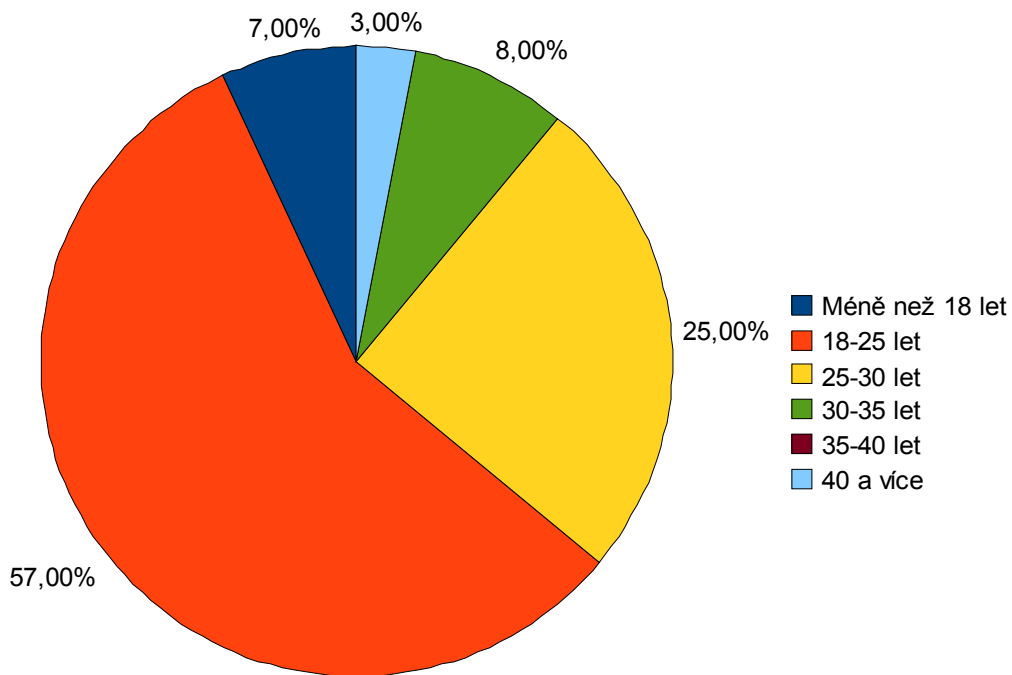

Tabulka 28.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Ano	11	55,00%	11,00%
Ne	9	45,00%	9,00%

XXIX. Uvedte prosím Váš věk

Graf 26.

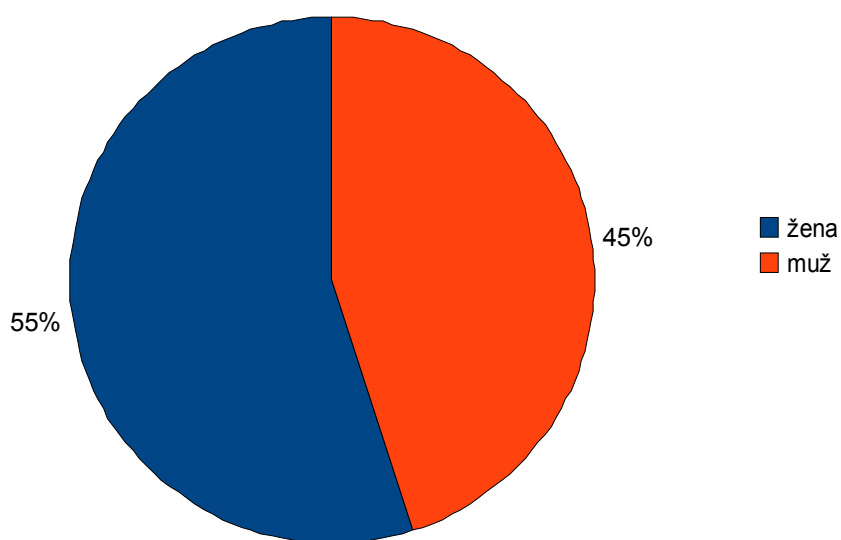

Tabulka 29.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Méně než 18 let	7	7,00%	7,00%
18 až 25 let	57	57,00%	57,00%
25-30 let	25	25,00%	25,00%
30-35 let	8	8,00%	8,00%
35-40 let	0	0,00%	0,00%
40 let a více	3	3,00%	3,00%

XXX. Uveďte prosím vaše pohlaví

Graf 27.

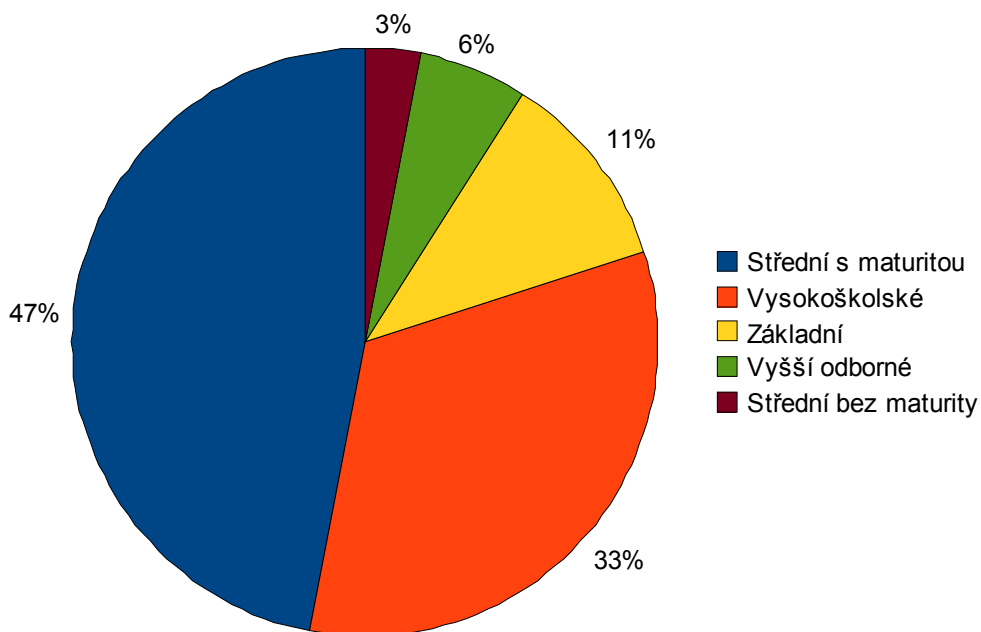

Tabulka 30.

Odpoověď	Počet	Lokálně	Globálně
žena	55	55,00%	55,00%
muž	45	45,00%	45,00%

XXXI. Uvedte prosím Vaše nejvyšší vzdělání

Graf 28.

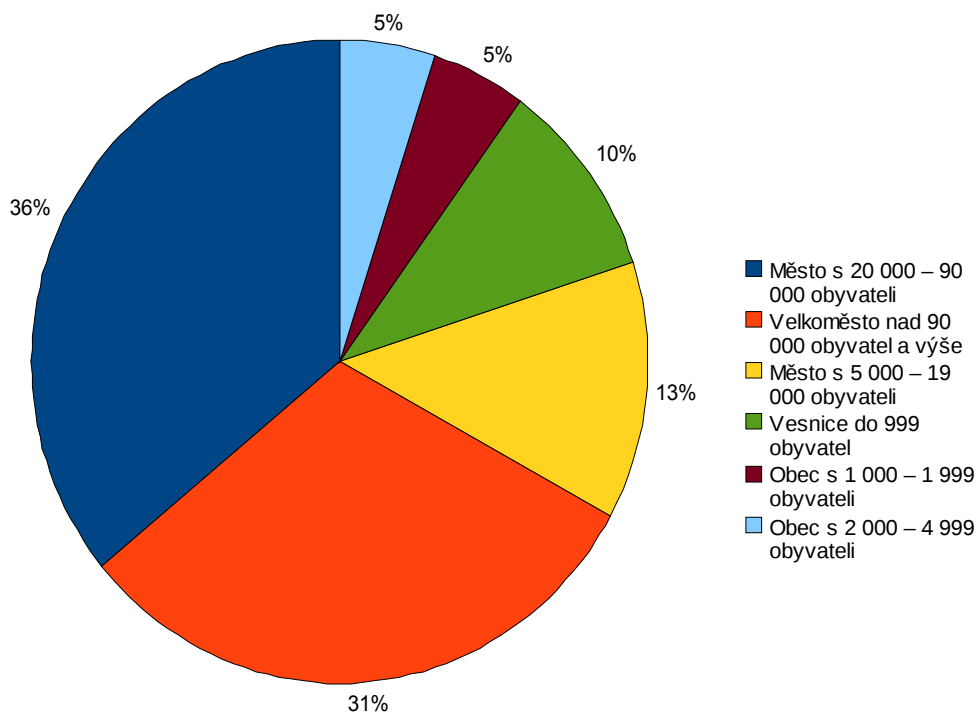

Tabulka 31.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Střední s maturitou	47	47,00%	47,00%
Vysokoškolské	33	33,00%	33,00%
Základní	11	11,00%	11,00%
Vyšší odborné	6	6,00%	6,00%
Střední bez maturity	3	3,00%	3,00%

XXXII. Uvedte prosím velikost místa bydliště

Graf 29.

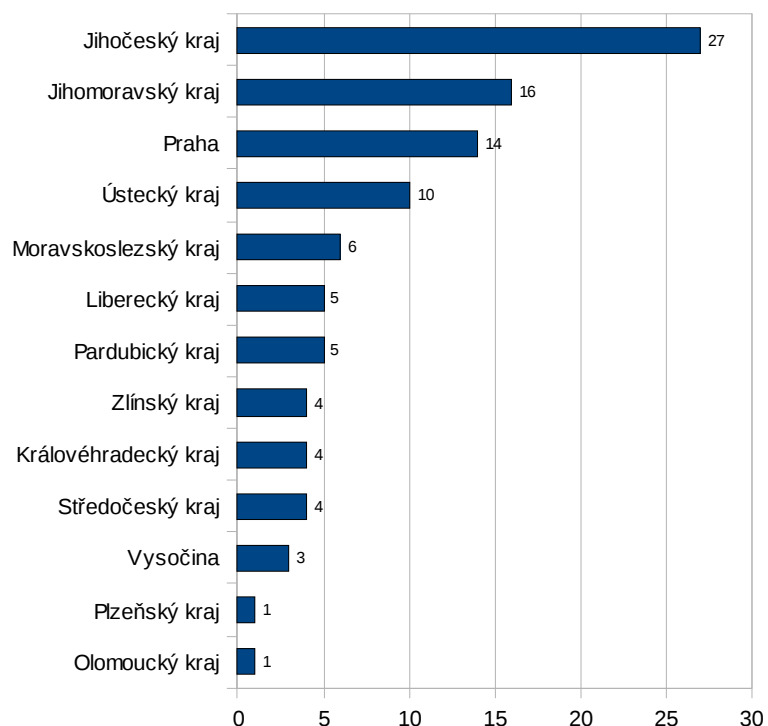

Tabulka 32.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Město s 20 000 – 90 000 obyvateli	36	36,00%	36,00%
Velkoměsto nad 90 000 obyvatel a výše	31	31,00%	31,00%
Město s 5 000 – 19 000 obyvateli	13	13,00%	13,00%
Vesnice do 999 obyvatel	10	10,00%	10,00%
Obec s 1 000 – 1 999 obyvateli	5	5,00%	5,00%
Obec s 2 000 – 4 999 obyvateli	5	5,00%	5,00%

XXXIII. Uveďte prosím z jakého jste regionu

Graf 30.

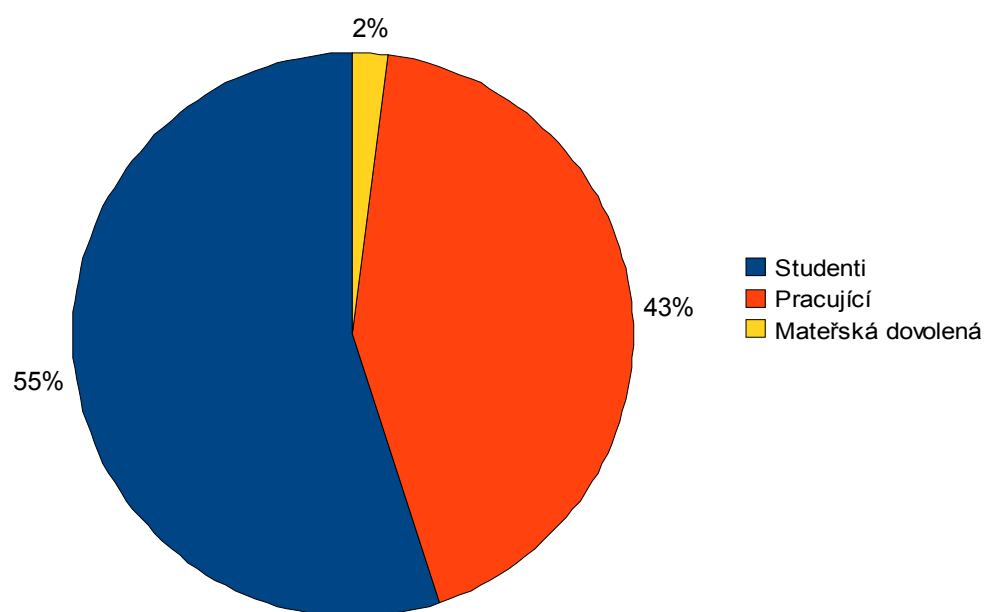

Tabulka 33.

Odpověď	Počet	Lokálně	Globálně
Jihočeský kraj	27	27,00%	27,00%
Jihomoravský kraj	16	16,00%	16,00%
Praha	14	14,00%	14,00%
Ústecký kraj	10	10,00%	10,00%
Moravskoslezský kraj	6	6,00%	6,00%
Liberecký kraj	5	5,00%	5,00%
Pardubický kraj	5	5,00%	5,00%
Zlínský kraj	4	4,00%	4,00%
Královéhradecký kraj	4	4,00%	4,00%
Středočeský kraj	4	4,00%	4,00%
Vysočina	3	3,00%	3,00%
Plzeňský kraj	1	1,00%	1,00%
Olomoucký kraj	1	1,00%	1,00%

XXXIV. Sociální status

Graf 31.

Tabulka 34.

Odpověď	Počet	Globálně	Lokálně
Student	55	55,00%	55,00%
Pracující	43	43,00%	43,00%
Mateřská dovolená	2	2,00%	2,00%

XXXV. Dotazník

Dobrý den. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku pro potřeby mé diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní.

1. Uveďte prosím Váš věk

2. Pohlaví: 1. muž
 2. žena

3. Velikost místa bydliště: 1. Vesnice do 999 obyvatel
 2. Obec 1 000 – 1 999 obyvatel
 3. Obec s 2 000 – 4 999 obyvateli
 4. Město s 5 000 – 19 999 obyvateli
 5. Město s 20 000 – 90 000 obyvateli
 6. Velkoměsto se 100 000 obyvatel a výše

4. Region: 1. Praha
 2. Středočeský kraj
 3. Pardubický kraj
 4. Královéhradecký kraj
 5. Liberecký kraj
 6. Ústecký kraj
 7. Karlovarský kraj
 8. Plzeňský kraj
 9. Jihočeský kraj
 10. Vysočina
 11. Olomoucký kraj
 12. Moravskoslezský kraj
 13. Zlínský kraj
 14. Jihomoravský kraj

5. Vzdělání: 1. Základní
 2. Střední bez maturity
 3. Střední s maturitou
 4. Vyšší odborné
 5. Vysokoškolské

6. Kolik let používáte Internet

- 1. používám méně než jeden rok
- 2. používám déle než jeden rok a méně než 5 let
- 3. používám 5 a více let

7. Kolik hodin denně používáte Internet

- 1. používám asi hodinu denně
- 2. používám jednu až tři hodiny denně
- 3. používám tři a více hodin denně

8. Označte prosím všechny aktivity, které na internetu provozujete:

- 1. Aukce
- 2. Vyřizování cestovních záležitostí a vyhledávání cestovních informací
- 3. Hraní her
- 4. Koníčky
- 5. Prohlížení stránek se sexuálním obsahem
- 6. Práce z domova
- 7. Poslech hudby
- 8. Stahování hudby, například souborů mp3
- 9. Čtení místních, celostátních a mezinárodních zpráv
- 10. Poslech hudby nebo sledování videa přes internet
- 11. Placení a sledování účtů prostřednictvím internetu
- 12. Náboženské či duchovní aktivity
- 13. Obchodování, sledování aktuální hodnoty akcií
- 14. Hledání zaměstnání, prohlížení inzerátů
- 15. Hledání informací do práce nebo do školy
- 16. Hledání informací pro osobní či jiné potřeby
- 17. Účast v internetových chatovacích místnostech (chatech)
- 18. Čtení a psaní emailů
- 19. Posílání online vzkazů (například pomocí ICQ, MSN apod.)
- 20. Účast v diskusních fórech
- 21. Účast v sociálních sítích (například facebook, libimseti)
- 22. Údržba webových stránek
- 23. Práce do školy
- 24. Telefonování přes internet
- 25. Nakupování zboží a služeb
- 26. Běžné surfování po síti
- 27. Práce na svém blogu
- 28. Sledování televize
- 29. Poslech rádia

9. Setkal/a jste se někdy tváří v tvář s někým, koho jste před tím znal/a jenom z internetu?

- 1. Ano
- 2. Ne

Odpovídají jen ti, kteří na předchozí otázku odpověděli ano:

10.. S kolika lidmi jste se setkal/a tváří v tvář?

Uveďte přibližný počet:.....

11. Do vytečkovaného prostoru napište přibližný počet:

.....Kolik máte přátel, které jste původně poznal na internetu a znáte je i osobně?

.....Kolik máte přátel na internetu, ale dosud jste je osobně nepoznal?

.....Kolik máte přátel, které jste poznal prostřednictvím osobního kontaktu a nyní s nimi komunikujete i přes internet?

12. Zaškrtněte prosím, nakolik souhlasíte s následujícími tvrzeními:

1. Na internetu mám pocit anonymity.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
2. Na internetu se mi lépe vyjadřují emoce, pocity a city.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
3. Na internetu se cítím být v kontaktu s druhými lidmi méně svázaný.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
4. Na internetu odhaluji i soukromé detaily ze svého života, které v běžném životě nesdělují.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
5. Na internetu jsem otevřenější než ve skutečnosti.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
6. Cítím, že na internetu jsem více sám sebou než ve skutečnosti. Vyjadřovat se na internetu je pro mne snazší než v běžném rozhovoru.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne

7. Raději potkávám lidi na internetu než osobně.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
8. Na internetu se bavím s lidmi o jiných věcech, než s lidmi, které znám z reálného života.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
9. Nevadilo by mi, kdyby se mí blízcí dozvěděli o všem, co dělám na internetu.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
10. Na internetu ukazuji jiné stránky sebe sama než v reálném životě.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
11. Na internetu se chovám stejně jako v reálném životě.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
12. Styděl bych se, kdyby se někdo dozvěděl o některých mých aktivitách na internetu.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
13. Na internetu ukazuji své fotografie, které považuji za intimní	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne
14. Na internetu mi velmi chybí neverbální komunikace, tj. jak se kdo tváří, tón hlasu, pohled.	1. ☐ Ano	2. ☐ Spíše ano	3. ☐ Spíše ne	4. ☐ Ne

13. Můžete uvést, zda jste někdy cítil/a pocit zamilovanosti k člověku, kterého jste znal/a jenom přes internet?

1. Ano

2. Ne

Odpovídají jen ti, kteří na předchozí otázku odpověděli ano:

14. Splňoval onen člověk představy, jaké jste o něm na základě internetových informací měl/a?

- 1. Ano
- 2. Ne

15. Setkal/a jste se s člověkem, ke kterému jste po internetu cítil/a pocit zamilovanosti tváří v tvář?

- 1. Ano
- 2. Ne

16. Změnil se váš způsob komunikace po internetu s tímto člověkem po setkání tváří v tvář?

- 1. Ano
- 2. Ne

Pokud ano, popište prosím několika slovy jakým způsobem:

.....
.....
.....
.....
.....

17. Změnil se váš vztah k tomuto člověku po setkání tváří v tvář?

- 1. Ano
- 2. Ne

Pokud ano, popište prosím několika slovy jakým způsobem:

.....
.....
.....
.....
.....

18. Přenesl se váš internetový milostný vztah do reálného života?

- 1. Ano
- 2. Ne

Děkuji Vám za Vaše odpovědi a čas. Martina Cimpová.

Abstrakt

CIMPOVÁ, M. *Život v kyberprostoru*. České Budějovice 2009. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce RSDr. Ján Mišovič Csc.

Klíčová slova: Internet, kyberprostor, komunikace, média, virtuální realita.

Práce pojednává o komunikaci a bytí člověka v kyberprostoru. Teoretická část se zabývá se komunikací a médii s přihlédnutím k počítačům. Dále pokračuje historií internetu a charakteru virtuálního prostoru. Následuje popis toho, jakou roli dnes hraje kyberprostor pro část společnosti a nakonec nastiňuje problematiku internetových vztahů.

Praktická část zkoumá sociodemografické údaje respondentů, dobu, jakou internet užívají, co na něm nejčastěji dělají. Pokračuje zkoumáním vlivu internetu na sociální vztahy, vliv anonymity na chování na internetu a intimní internetové vztahy. Respondenti byli převážně lidé kolem dvaceti let, pracující nebo studující, kteří používají internet déle než pět let. Nejčastěji provozovanou aktivitou na internetu je používání emailu. Většina z nich komunikuje po internetu s lidmi, které znají z reálného života. Někteří mají i zkušenosti se setkáváním se s lidmi, se kterými se seznámili přes internet. Mnozí mají zkušenost s intimními internetovými vztahy a s jejich následným převáděním do reálného světa.

Abstract

The Life in Cyberspace

Key words: Internet, cyberspace, communication, media, virtual reality.

This work deals with communication and human being in cyberspace. Theoretical part is about communication and media with special attention to computers. The next part speaks about history of internet and character of virtual space. Then comes on the description of nowadays cyberspace's role for the part of society and finally deals with problems of internet relationships.

Practical part search sociodemographic datas of respondents, how long they use internet, what they do on it most often. The work continues with internet influence on social relationships, anonymity influence on behavior on internet and intimate internet relationships.

Respondents were mostly people around twenty years old, working or studying, who has been using internet more than 5 years. The most often activity on internet is using emails. They mostly communicate via internet with those they know from the real life. Some of them have also experiences with meeting those, who they first met on-line. Some have experience with intimate internet relationships and with transfer into real life.